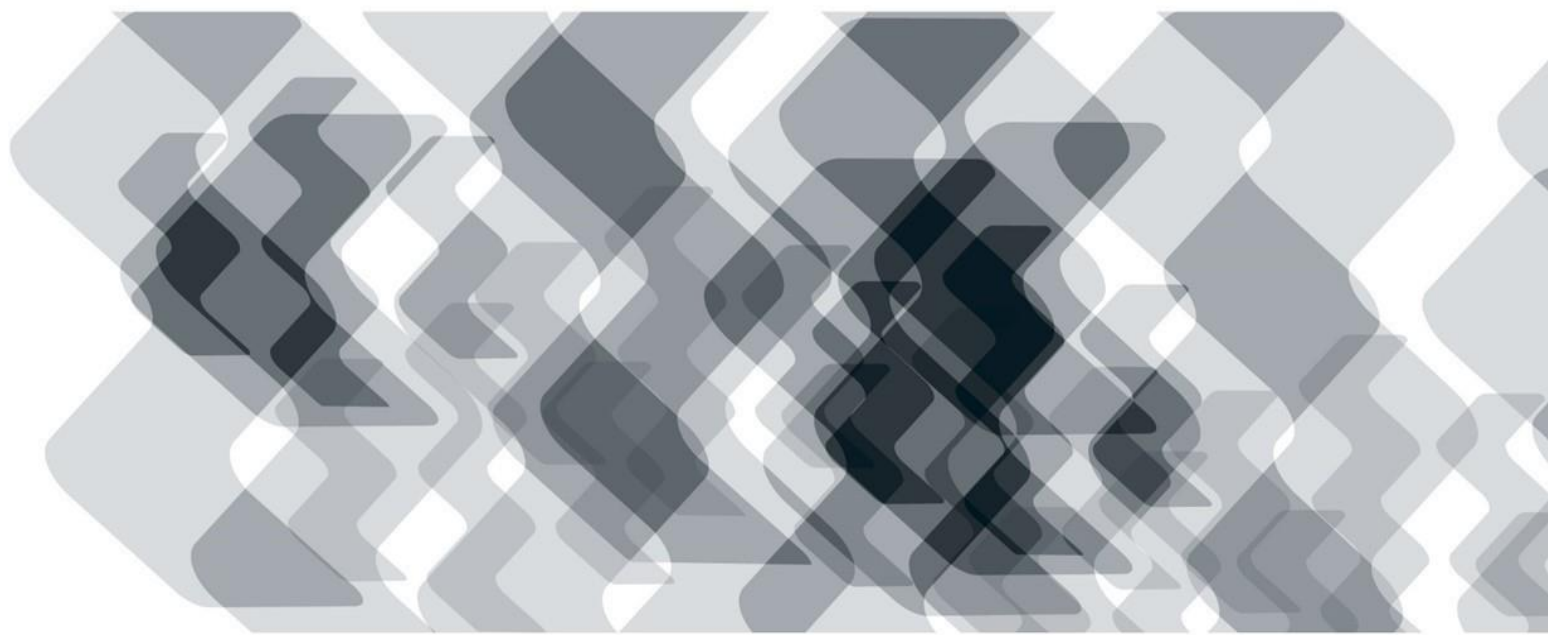

דוח על הסיכונים -
גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים
לשנת

2022

תוכן עניינים

עמוד	
5	חלק 1 - כללי
8	יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
9	חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
9	יחסים פיקוחיים עיקריים
10	גישת הבנק לניהול סיכונים
17	סיכונים מובילים ומתפתחים
20	דיון בגורמי סיכון
23	סקירת נכסי סיכון משוקללים
24	מידע נוסף על נכסי סיכון משוקללים
26	הון ומינוף
26	חלק 3 - הרכב ההון
26	הרכב ההון הפיקוחי
28	מידע נוסף על הון והלימות הון
32	חלק 4 - יחס המינוף
32	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף
32	גילוי על יחס המינוף
34	סיכון אשראי
34	חלק 5 - סיכון אשראי
34	מידע כללי על איכות סיכון אשראי
38	שינויים במלאי החובות שאינם צוברים
38	גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי
46	שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה
47	שימוש בדירוגי אשראי חיצוניים בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי
50	מידע נוסף על סיכון אשראי
53	חלק 5א - סיכון אשראי של צד נגדי
53	סיכון אשראי של צד נגדי
59	סיכון שוק
59	חלק 6- סיכון שוק
59	מידע כללי ומידע נוסף על סיכון שוק
65	חלק 6א- סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר
65	מטרות ויעדים בניהול סיכון ריבית בתיק הבנקאי
71	חלק 6ב- מניות
71	גילוי איכותי על פוזיציות במניות

עמוד	
	סיכון נזילות
72	
72	חלק 7 - סיכון נזילות
72	גילוי איכותי בגין יחס כיסוי נזילות
75	מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון
	סיכונים נוספים
81	
81	חלק 8 - תפעולי
85	חלק 9 - אחר - מידע נוסף על סיכונים אחרים
	תגמול
93	
93	חלק 10 - תגמול
93	גילוי איכותי
96	מידע נוסף על תגמול
	תוספות
99	
99	תוספת א' - קשרים בין הדוחות הכספיים לבין סכומים פיקוחיים
99	הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות
101	הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי
102	המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים
102	הבהרות להבדלים בין סכומי החשיפה החשבונאית לסכומי החשיפה הפיקוחית
102	תוספת ב' - איגוח

רשימת הטבלאות

עמוד	
9	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
20	טבלת גורמי סיכון
23	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
24	דוח תנועה בחשיפות לאחר הפחתות סיכון אשראי בכל משקל סיכון
25	נכסים משוקללים בסיכון ביחס לפעילויות העסקיות ולסיכונים הקשורים
26	הרכב ההון הפיקוחי תוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי (CC1)
28	דוח תזרים של תנועות ממועד הדיווח הקודם על ההון הפיקוחי
31	ניתוח השפעות השינויים על יחס הון עצמי רובד 1
32	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
32	יחס המינוף (LR2)
38	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
41	סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק
43	חשיפות אשראי לפי יתרת תקופה לפירעון
44	חשיפות אשראי לפי אזורים גיאוגרפיים
46	שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)
48	הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (CR4)
49	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)
50	נתונים על סיכון האשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיר) בישראל
51	נתונים על הלוואות לדיר
52	סיכונים בענף הבינוי והנדל"ן
55	ניתוח חשיפה של סיכון אשראי לצד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
55	הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי (CVA)(CCR2)
56	הגישה הסטנדרטית - חשיפות של סיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)
57	הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR)(CCR5)
57	חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)
58	חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8)
62	סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)
63	ערך נתון בסיכון VAR
63	החשיפה בבסיס בפועל
66	שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו
67	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו
68	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית
69	חשיפה כוללת של הבנק וחברות מאוחדות לשינויים בשיעורי הריבית
71	פוזיציות במניות בתיק הבנקאי
73	יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)
75	יחס מימון יציב נטו (NSFR)
77	הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HOLA)
80	הנכסים הפיננסיים הלא משועבדים והמשועבדים (ENC)
97	תגמול שהוענק במהלך שנת הדיווח (REM1)
97	תגמול- תשלומים מיוחדים (REM2)
98	תגמול נדחה (REM3)

חלק 1 - כללי

בהתאם להוראות המפקח על הבנקים בנק ישראל והנחיותיו, נדרשים תאגידים בנקאיים לפרסם דוח מפורט על הסיכונים ואופן ניהולם באתר האינטרנט שלהם, שיכלול מידע משמעותי כמותי ואיכותי לפי דרישות הגילוי של באזל ודרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (FSF) ודרישות גילוי שפורסמו על ידי הועדה ליציבות פיננסית (Financial Stability Board). לצורך השלמת הגילוי יש לעיין בדוח זה ביחד עם הדוח הכספי, ובכלל זה עם פרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה, שמתפרסם לציבור.

מדיניות גילוי

קבוצת הבינלאומי התווה מדיניות גילוי למידע שנדרש לפי הוראה 651 של בנק ישראל, שאושרה על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון. עקרונות המדיניות קובעים תהליך לבחינת נאותות הגילויים, שנגזרים ממנה, בין היתר, קריטריונים איכותיים ופרמטרים כמותיים המסייעים לבחון, כי הוצפו וטופלו באופן נאות כל הגילויים המהותיים הנדרשים, באופן שביא לידיעת משתמשי הדוחות את כל המידע המהותי על פרופיל הסיכון של הבנק והקבוצה ודרכי ניהול הסיכונים. בנוסף, מעוגנות במדיניות הבקורות הפנימיות והנהלים למתן גילוי למידע זה.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח זה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים רגולטוריים, שינויים חשבונאיים וכן שינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק ואשר עשויים להביא לאי-התממשות ההערכות.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "יעד", "תחזית", "הערכה", "אומדן", "תרחיש", "חזוי", "צפוי", "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק" וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "יכול", "יתכן", "יהיה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר עשויים שלא להתממש או להתממש בצורה שונה מהצפוי כתוצאה, בין היתר, מהגורמים המפורטים לעיל או כתוצאה מהתממשות אחד או יותר מגורמי הסיכון המפורטים בפרק טבלת גורמי הסיכון דלהלן.

המידע המוצג בדוח זה נסמך, בין היתר, על פרסומים של גורמים שונים כגון: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר ונתוני בנק ישראל, וכן על מידע פומבי שנמסר על ידי גורמים שונים, הפעילים והקשורים לשוקי ההון והכספים, או כאלה המשפיעים על שווקים אלה.

תחולת היישום

הקבוצה הבנקאית הכפופה לתחולת היישום כוללת:
הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ - החברה האם.
בנק מסד בע"מ - חברת בת של הבנק הבינלאומי

לא קיימים איסורים או מגבלות משמעותיות אחרות כלשהן על העברת כספים או הון פיקוחי בתוך הקבוצה, מעבר למגבלות הכלליות החלות על ביצוע עסקאות מכל סוג כל עוד הבנק שומר על יחס ההון המזערי הנדרש ממנו על פי הדין. יצוין כי העברת כספים שאינם הון פיקוחי לחברות בנות, כפופה לנב"ת 312 - עסקאות עם אנשים קשורים ונב"ת 313 - מגבלות על חבות של לוואי ושל קבוצת לווים.
העברת כספים לבנק בדרך של דיבידנד כפופה לעמידה במגבלות של חלוקת דיבידנד על פי חוק החברות ונב"ת 331, והעברת כספים לבנק בדרך שאינה דיבידנד כפופה למגבלות נב"ת 312.

רקע

דוח הסיכונים נערך על רקע התפתחויות מאקרו כלכליות שונות, המשפיעות על הסביבה הכלכלית והעסקית שבה פועל הבנק. שנת 2022, התאפיינה ברמות אינפלציה גבוהות, בישראל ובכלכלות המובילות בעולם, תוך חציית הגבול העליון של היעד, נוכח היציאה ממשבר הקורונה, המלחמה המתמשכת באוקראינה והסנקציות על רוסיה בעקבותיה, אשר תרמו להעמקת משבר האנרגיה באירופה ומגבירות את אי הוודאות הכלכלית העולמית.

מגמה זו של עליה באינפלציה, גרמה לבנקים המרכזיים להדק את המדיניות המוניטרית ולנקוט בהעלאות רבית. בהחלטת הרבית האחרונה שפורסמה בחודש פברואר 2023, ציין בנק ישראל, כי האינפלציה ב-12 החודשים האחרונים מצויה מעל הגבול העליון של היעד ועומדת על 5.4%, אולם היא עדיין נמוכה מהאינפלציה במרבית המדינות המפותחות. המדיניות המוניטרית המצמצמת וההתמתנות בפעילות בעולם צפויות, לדעת בנק ישראל, להביא להאטה מסוימת גם בפעילות הכלכלית בישראל לצד האטה בקצב האינפלציה.

על פי עדכון חטיבת המחקר של בנק ישראל מחודש ינואר 2023, שיעורי האינפלציה הצפויים לשנים 2023 ו-2024 עומדים על 3.0% (לעומת 2.5% בתחזית הקודמת מחודש אוקטובר 2022) ו-2.0%, בהתאמה.

בנוסף, על פי תחזית זו, צפוי התוצר לצמוח בשנת 2022 בשיעור של 6.3% (לעומת 6.0% בתחזית מחודש אוקטובר 2022), בשנת 2023 בשיעור של 2.8% (לעומת 3.0% בתחזית מחודש אוקטובר 2022) ובשנת 2024 בשיעור של 3.5%. חטיבת המחקר בבנק ישראל מעריכה, שבשנת 2023 צמיחת התוצר תתמתן, על רקע צפי להתמתנות בצמיחת הסחר העולמי ובצמיחת התוצר במדינות המפותחות וכן כתוצאה מעליית הרבית הריאלית בישראל בטווח התחזית.

בהודעת הרבית האחרונה (שפורסמה בחודש פברואר 2023) ציין בנק ישראל, שהפעילות הכלכלית במשק בישראל איתנה ושוק העבודה מוסיף להיות הדוק. אף שבחודשים האחרונים של השנה, חלה התמתנות מסוימת בנתוני התעסוקה וישנם סימנים להאטה מסוימת בקצב הצמיחה. לאחר תקופה ארוכה בה הותיר בנק ישראל את הרבית במשק ללא שינוי, על שיעור של 0.1%, במהלך החודשים אפריל 2022 ועד פברואר 2023, העלה בנק ישראל את הרבית במשק שמונה פעמים ברציפות, מרמה של 0.1% ל-4.25%. בהודעת הריבית ציינה הוועדה כי המשך קצב העלאות הריבית יקבע בהתאם לנתוני פעילות והתפתחות האינפלציה, זאת על מנת להמשיך ולתמוך בהשגת יעדי המדיניות. מתחילת השנה הנוכחית נמשכת מגמת היחלשות של השקל מול הדולר שהחלה במהלך שנת 2022, ושערי החליפין מאופיינים בתנודתיות גבוהה בתקופה זו.

במהלך שנת 2022, נמשכת ההאטה ברמת הפעילות הכלכלית בעולם והסיכון למיתון עולה, בין היתר משילוב של אינפלציה גבוהה, הידוק מוניטרי, המלחמה המתמשכת באוקראינה והסנקציות על רוסיה בעקבותיה, אשר תורמות אף הן להעמקת משבר האנרגיה באירופה, ומגבירות את אי הוודאות הכלכלית העולמית. עם זאת, במהלך המחצית השנייה של 2022, נרשמו הקלות מסוימות בשיבושים בשרשראות האספקה, תוך ירידה במחירי התובלה. על רקע הציפייה להמשך עליית רבית בכלכלות המובילות וחוסר הודאות, התאפיין המסחר בשוקי ההון בארץ ובעולם בשנת 2022 בתנודתיות רבה ובירידות שערים.

בנוסף, לאחרונה החלו מהלכים לקידום הצעות לשינויים במערכת המשפט בישראל המעוררים מחלוקת ציבורית רחבה. קיימת אי ודאות בשווקים הפיננסיים בקשר להשפעות האפשריות שתהיינה, אם תהיינה, לקידום מהלכים אלה. בשלב זה, לא ניתן להעריך מה תהיינה ההתפתחויות בנושא ומה תהיינה ההשפעות של שינויים אלה על המשק בישראל. נכון למועד פרסום הדוחות אנו עדים לעלייה בתנודתיות בשווקים הפיננסיים ושל מדדי המניות המובילים בבורסה בישראל, לשינויים בתמחור של נכסים פיננסיים ישראלים בשווקים העולמיים ולפיחות בשער החליפין של השקל מול סל המטבעות.

חברת דירוג האשראי העולמית Fitch אישרה, בחודש מרס 2023, את דירוג האשראי של מדינת ישראל ברמה של A+ והותירה אותו עם תחזית "יציבה". Fitch ציינה כי בשלב זה, לא ברור האם להצעות לשינויים במערכת המשפט בישראל, הנמצאות על הפרק, תהיה השפעה על דירוג האשראי של מדינת ישראל, בדומה להפחתת דירוג שחוו מדינות שעברו רפורמה מוסדית משמעותית.

חברת דירוג האשראי העולמית Moody's אישררה, בחודש ינואר 2023, את אופק דירוג האשראי של מדינת ישראל ברמה של A1 והותירה אותו עם תחזית דירוג "חיובית". זאת לאחר, שבחודש אפריל 2022, העלתה Moody's את תחזית הדירוג של ישראל מ"יציבה" ל"חיובית". יצוין כי, Moody's פרסמה דוח ובו ציינה, בין היתר, כי לדעתה אם ההצעות לשינויים במערכת המשפט ייושמו במלואן, הדבר יביא להחלשת כוחה של מערכת המשפט ובכך ישפיעו באופן שלילי על דירוג האשראי של מדינת ישראל.

חברת דירוג האשראי העולמית S&P אישררה, בחודש נובמבר 2022, את דירוג האשראי של מדינת ישראל על החוב במטבע חוץ ברמה של AA-, עם תחזית דירוג "יציבה".

להשפעת דירוג האשראי של מדינת ישראל על יחס הלימות ההון של הבנק, ראה פרק "הון והלימות הון".

בימים שקדמו לפרסום הדוח, חלה טלטלה בשוק הבנקאות בארה"ב, עם פרסום הידיעות בדבר קריסת שני בנקים והחשש ליציבותו של בנק נוסף. כתוצאה מכך, חלו ירידות חדות בשערי מניות הבנקים בארה"ב, נוכח חששות המשקיעים על השפעות נוספות כתוצאה מכך. עם זאת, יצוין, כי משרד האוצר האמריקני, ה-FED (Federal reserve system) והתאגיד הפדרלי לביטוח פקדונות (FDIC) הכריזו על נקיטת צעדים לצמצום הסיכונים ושמירה על כספי הלקוחות. הבנק עוקב אחר ההתפתחויות, ובוחן את השלכות האפשריות. כרגע, לא צפויה השפעה על הבנק.

הבנק נוקט במגוון פעולות על מנת להתמודד עם ההשפעות של השינויים ברבית ובאינפלציה על הבנק ועל לקוחותיו, ובכללם ביצוע מבחני רגישות ובדיקות שוטפות הבוחנות את כושר החזר של הלקוחות, לפי מגזרי הפעילות השונים, תוך טיפול פרטני בהתאם לממצאים, ועדכוני הנחות למודלים שונים, בתחומי האשראי וסיכוני שוק.

הבנק ממשיך במעקב ובניטור אחר הסיכונים השונים ובכללם אלו שההסתברות להתממשותם גדלה בעקבות האירועים, השלכותיהם והשפעותיהם על הבנק, בין היתר, סיכוני האשראי, סיכוני הנזילות, סיכוני הסייבר ואבטחת המידע, סיכוני איסור הלבנת הון, הסיכון האסטרטגי, הסיכון המאקרו הכלכלי ועוד.

לפרטים נוספים ראו להלן בפרק הסיכונים המתפתחים והמובילים, סיכון מאקרו כלכלי, ובדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

הוראות רגולטוריות וגילויים נוספים הקשורים לפרופיל הסיכון של הבנק

הקלות ביישום הוראות בנק ישראל עקב השפעות נגיף הקורונה

מרבית ההתאמות וההקלות להוראות ניהול בנקאי תקין, שגיבש בנק ישראל לצורך התמודדות עם נגיף הקורונה, שמטרתן לאפשר לתאגידים הבנקאיים את הגמישות העסקית הנדרשת בעת המשבר ולסייע למשקי הבית ולעסקים הסתיימו ביום 31 בדצמבר 2021. חלק מההקלות עודכנו כהנחיות קבועות במסגרת ההוראות הרלוונטיות, ולחלקן נקבעה תקופת מעבר. לפרטים ר' פרק חקיקה ויוזמות רגולטוריות בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022. הבנק ערוך להתפתחויות הרגולטוריות השונות.

אימוץ עדכונים לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב - הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL)

החל מיום 1 בינואר 2022 הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא מדידת הפסדי אשראי הנובעים ממכשירים פיננסיים כמפורט בנושא 326 בקודיפיקציה (ASC 326) - מכשירים פיננסיים - הפסדי אשראי. כחלק מיישום התקן, הבנק עושה שימוש במודלים מבוססי דירוג (PD/LGD) לצורך אמידת הפסדי האשראי הצפויים עבור תיק הלוואות לדירור ועבור אשראי קמעונאי ופרויקטי תשתית. כמו כן, לגבי אשראי עסקי, הבנק מיישם מתודולוגיה המבוססת על שיעורי הפסד היסטוריים עבור הלוואות בעלי מאפייני סיכון דומים. היערכות הבנק ליישום התקן כללה, בין היתר, קביעת מתודולוגיות לחישוב אומדן ההפרשה להפסדי אשראי, תיקוף מודלים, ביצוע שינויים והתאמות במערכות המידע, עדכון בקורות והיערכות לעמידה בדרישות הגילוי בהתאם לכללים החדשים. במועד היישום לראשונה, הבנק אימץ הקלות מסוימות, כמתאפשר בהוראות המעבר, לרבות פריסת השפעת היישום לראשונה בכל הקשור להשפעתה על יחס הון עצמי רובד 1, על פני 3 שנים. לפירוט נוסף אודות המתודולוגיה של הבנק למדידת הפסדי אשראי צפויים לכל אחד מתיקי האשראי והשפעת היישום לראשונה על תוצאות הפעילות העסקית, ראה ביאור 1 סעיף ג בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון

יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

ה	ד	ג	ב	א	על בסיס מאוחד ליום:
31.12.21	31.3.22	30.6.22	30.9.22	31.12.22	הון זמין (במיליוני ש"ח) (*)
10,199	10,092	10,214	10,476	10,802	1 הון עצמי רובד 1
10,124	9,995	10,123	10,391	10,751	א1 הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר (4)
10,199	10,092	10,214	10,476	10,802	2 הון רובד 1
10,124	9,995	10,123	10,391	10,751	א2 הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר (4)
12,090	12,305	13,050	13,872	14,250	3 הון כולל
11,987	12,208	12,959	13,787	14,201	א3 הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר (4)
					נכסי סיכון משוקללים (במיליוני ש"ח)
88,988	93,545	100,635	103,001	103,636	4 סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)
					יחסי הלימות הון (באחוזים), לפי הוראות המפקח על הבנקים (*)
11.46%	10.79%	10.15%	10.17%	10.42%	5 יחס הון עצמי רובד 1
11.37%	10.67%	10.05%	10.08%	10.35%	א5 יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
11.46%	10.79%	10.15%	10.17%	10.42%	6 יחס הון רובד 1
11.37%	10.67%	10.05%	10.08%	10.35%	א6 יחס הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
13.59%	13.15%	12.97%	13.47%	13.75%	7 יחס הון כולל
13.46%	13.04%	12.87%	13.38%	13.67%	א7 יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
8.25%	9.25%	9.24%	9.24%	9.24%	א11 יחס הון עצמי רובד 1 הנדרש ע"י המפקח על הבנקים (1)
3.21%	1.54%	0.91%	0.93%	1.18%	א12 יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש ע"י המפקח על הבנקים
					יחס המינוף, לפי הוראות המפקח על הבנקים (2)
191,042	191,763	203,386	205,407	207,943	13 סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
5.34%	5.26%	5.02%	5.10%	5.19%	14 יחס המינוף (באחוזים)
5.30%	5.21%	4.98%	5.06%	5.17%	א14 יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר (באחוזים) (4)
					יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות המפקח על הבנקים (3)
56,107	54,477	51,229	52,575	53,642	15 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
43,923	43,318	41,126	41,526	42,299	16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
128%	126%	125%	127%	127%	17 יחס כיסוי נזילות (באחוזים)
					יחס מימון יציב נטו, לפי הוראות המפקח על הבנקים (5)
115,045	116,886	121,497	123,061	122,396	18 סך הכל מימון יציב זמין
82,668	85,586	90,576	92,169	92,228	19 סך הכל מימון יציב נדרש
139% (6)	137%	134%	134%	133%	20 יחס מימון יציב נטו (באחוזים)

- (*) הון, יחסי הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ויחס מינוף הינם לאחר השפעת התאמות בגין מהלכי התייעלות תפעולית - ר' באור 24 ב' בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.
- (1) ככלל יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס הון הכולל הנדרש הינם 9% ו 12.5%, כאשר ליחס הון עצמי רובד 1 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. עם זאת, בהתאם להוראות שעה בדבר התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה, החל מחודש מרס 2020 ועד 31 בדצמבר 2021, יחס ההון מזערי רובד 1 ויחס ההון הכולל הנדרשים היו 8%-11.5% בהתאמה. כמו כן, לא חלה דרישת הון נוספת בשיעור של 1% על הלוואות לדיור למטרת מגורים שהועמדו החל מתחילת תוקפה של הוראת השעה (19 במרס 2020) ועד 30 בספטמבר 2021, ועל הלוואות לדיור לכל מטרה שהועמדו החל מיום 19 במרס 2020.
- (2) ר' חלק 4 להלן להרחבה בנושא יחס המינוף.
- (3) ר' חלק 7 להלן להרחבה בנושא יחס כיסוי נזילות.
- (4) לפני השפעת הוראות המעבר, ולפני השפעת התאמות בגין תכנית ההתייעלות.
- (5) בהתאם להוראת בנק ישראל, יחס המימון יציב נטו מחושב החל מהדוח השנתי לשנת 2021.
- (6) הוצג מחדש

תיאור המודל העסקי של הקבוצה

קבוצת הבנק נמנית עם חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל.

בשנים האחרונות קבוצת הבינלאומי נערכת לסביבה התחרותית המשתנה, בין היתר, באמצעות יישום של מהלכי התייעלות לצד בניית יכולות טכנולוגיות בדגש על שיפור הצעת הערך הדיגיטלית. היערכות זו צפויה להימשך גם בשנים הבאות. זאת, על מנת לאפשר לקבוצה להתחרות גם מול גופים פיננסיים טכנולוגיים וכן להתאים את יכולותיה וכלי ניהול הסיכונים שלה לעולם דיגיטלי וטכנולוגי.

פעילותה העסקית של קבוצת הבנק מתמקדת במספר מישורים עיקריים:

- תיווך פיננסי בין מפקידים ללווים, העומד ביסודה של הבנקאות המסחרית. ההכנסות מפעילות זו מקבלות את ביטוין בהכנסות ריבית נטו, ומהוות את מקור הרווח העיקרי של הקבוצה. פעילות זו תומנת בחובה סיכונים שונים ובעיקר סיכון אשראי הנובע ממתן אשראי וסיכון נזילות בשל משיכות בלתי צפויות מפקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי, אי ודאות לגבי זמינות המקורות והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים שעומדים לרשות הבנק. להרחבה אודות ניהול הסיכונים השונים ראה פרקים על סיכון אשראי וסיכון נזילות.
- שירותים פיננסיים ובנקאיים מניבי עמלות במגוון רחב של פעילויות, בתחומי ניירות הערך, מטבע חוץ, סחר בינלאומי, שירותי מידע, כרטיסי אשראי, שירותי תשלום, מכשירים פיננסיים נגזרים וכיו"ב. פעילות זו תומנת בחובה סיכונים שונים ובעיקר סיכון תפעולי הנובע מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, של אנשים או של מערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. וכן סיכון אשראי צד נגדי הנובע מפעילות בנגזרים מול לקוחות שוק ההון ומוסדות פיננסיים, כמו כן כלל הפעילויות הבנקאיות תומנות בחובן את סיכון הציות. - לפרוט ר' פרקים של סיכון תפעולי, סיכון ציות וסיכון אשראי צד נגדי.
- ייעוץ השקעות וייעוץ פנסיוני. פעילויות אלו תומנות בחובן בעיקר סיכון ציות בתחום דיני ני"ע והדינים החלים על הייעוץ הפנסיוני.
- השקעת כספי הנוסטרו של הבנק כאשר הסיכונים המרכזיים הינם סיכון שוק וסיכון אשראי. לפרוט ר' פרק סיכון שוק ופרק סיכון אשראי.
- שירותי תפעול בנקאיים לשוק ההון. פעילות זו תומנת בחובה בעיקר סיכון תפעולי, סיכון משפטי וסיכון ציות בין היתר בשל שירותי התפעול לגופים בשוק ההון בקשר עם הנכסים המוחזקים על ידי צד שלישי בבנק.
- שירותי נאמנות לגופים מוסדיים באמצעות החברה לנאמנות. פעילות זו תומנת בחובה בעיקר סיכון תפעולי, סיכון משפטי וסיכון ציות.
- בנוסף לבנק, כוללת כיום הקבוצה את בנק מסד, המתמחה במתן שירותים לאוכלוסיית המורים בישראל. הסיכונים בפעילותו דומים לאלו של הבנק ומנוהלים לפי אותם העקרונות.

קבוצת הבנק פועלת באמצעות שלוש חטיבות עסקיות עיקריות:

- החטיבה העסקית המרכזת את מכלול הפעילות מול לקוחות עסקיים גדולים (corporate) ומסחריים (middle market), וכן את תחום האשראי מול לקוחות עסקיים ומוסדיים הפעילים בשוק ההון. במסגרת החטיבה פועל איזור עסקים, המרכז את פעילות הסניפים העסקיים של הבנק.
- החטיבה הבנקאית מספקת באמצעות הסניפים שירותי בנקאות ומשכנתאות לכלל מגזרי הלקוחות - משקי בית, בנקאות פרטית ועסקים קטנים. במסגרת זו, פועלים גם סניפי יובנק המתמחים בבנקאות פרטית ובשוק ההון, וסניפי אוצר החייל, המתמחים במתן שירותים ללקוחות קמעונאיים ומסחריים, בדגש על עובדי וגמלאי מערכת הביטחון. בנוסף, במסגרת מערך פאגי, סניפי פאגי מתמחים במגזר הדתי והחרדי.
- חטיבת נכסי לקוחות המרכזת את מכלול הפעילות בתחומי שוק ההון, הכספים והמט"ח מול הלקוחות הפרטיים, העסקיים, המוסדיים ופעילי שוק ההון. במסגרת החטיבה פועלים חדרי העסקאות בניירות ערך, במט"ח ובפקדונות וכן מערכי ייעוץ ההשקעות, הייעוץ הפנסיוני, ומרכז ההשקעות. כמו כן, החטיבה ממונה על פעילות חברות בנות בתחומים משיקים - יובנק חברה לנאמנות והבינלאומי יוניק ניהול השקעות.

בשלוש השנים האחרונות (2019-2022) פעל הבנק בהתאם לאסטרטגיה שאושרה בדירקטוריון בחודש נובמבר 2019, התכנית קבעה יעדי על במונחי תשואה על ההון ויחס יעילות המבוססת על המודל העסקי המפורט לעיל. בחודשים האחרונים, פעל הבנק, בהובלת הדירקטוריון לגיבוש אסטרטגיה תאגידיית לשנים 2023-2025. האסטרטגיה אושרה על ידי הדירקטוריון בחודש דצמבר 2022. בתכנית האסטרטגית נקבעו מיקודים עסקיים אשר נועדו להצמיד את הבנק קדימה בסביבת התחרות המתחדשת ותחת תנאי אי ודאות. לפירוט בנושא ראו פרק יעדי האסטרטגיה בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדוח הכספי.

כלל הסיכונים והערכת הסיכון בגינם מפורטים בהרחבה במסגרת טבלת גורמי הסיכון בדוח השנתי ובמידה וחל שינוי ניתנת התייחסות בדוח הסיכונים הרבעוני. הסיכונים מנוהלים לרוב שלוש קווי ההגנה, המפורטים בפסקת מבנה הממשל התאגידי להלן, כאשר תיאבון הסיכון (האיכותי ו/או הכמותי) מוצג בהרחבה במסמכי המדיניות ופרופיל הסיכונים מדווח במסגרת מסמך הסיכונים כמפורט בדוח זה.

תיאור פרופיל הסיכון של הבנק ודרכי ניהול

כאמור לעיל, פעילותה של הקבוצה מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים בהם הינם: סיכוני האשראי, לרבות ריכוזיות (ענפי משק ולווים), סיכוני שוק, כאשר העיקרי שבהם הינו סיכון הריבית, סיכוני נזילות, סיכונים תפעוליים, לרבות סיכון סייבר ואבטחת מידע, וסיכון טכנולוגיות המידע, סיכון ציות ואיסור הלבנת הון, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי, סיכון חקיקה ורגולציה, סיכון מוניטין וסיכון מודל.

ככלל, תיאבון הסיכון של הקבוצה הינו מידתי. כל הסיכונים העיקריים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים. כל סיכון מנוהל במסגרת מסמך מדיניות ייעודי שקובע, בין היתר, את תיאבון הסיכון. בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל. במסגרת תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) הקבוצה מבצעת תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.

מדיניות ניהול הסיכונים של הקבוצה מכוונת להשגת היעדים האסטרטגיים שנקבעו, תוך טיפוח התמחויות בקבוצה, ניצול היתרונות למגוון וגודל, תוך שמירה על רמות הסיכון שאושרו ועל קיומם של מנגנוני ניהול, בקרה, ביקורת ודיווח נאותים.

תפיסת הסיכון הכוללת של הקבוצה עולה בקנה אחד עם המסגרת הרגולטורית שנקבעה על ידי המפקח על הבנקים ועם העקרונות המנחים (ה-Sound Practices) של וועדת באזל, המושתתת על העיקרון כי לכל פעילות בנקאית הטומנת בחובה סיכון יוגדרו ויאופיינו: מדיניות ותיאבון סיכון, מגבלות לתחיימת והגדרת היקף החשיפה, מעגלי בקרה וביקורת, מערכי דיווח ומנגנון לכימות הרווח, מדידת דיווח ועליו על פי אמות מידה מקובלות.

מבנה הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים בקבוצה באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת, ומיושמים באמצעות שלושה קווי הגנה: קו ההגנה הראשון שמקיימים האחראים על יצירת הסיכון וניהולו, קו ההגנה השני שמקיימות יחידות הבקרה הבלתי תלויות בחטיבה לניהול סיכונים, מערך היעוץ המשפטי, חטיבת החשבונאי הראשי למעט יחידת התכנון וההתייעלות המהווה קו הגנה ראשון וקו ההגנה השלישי שמקיימים מערך הביקורת הפנימית והחיצונית.

מנהל הסיכונים הראשי (CRO) - רו"ח אלי כהן, חבר הנהלה ונושא באחריות לפונקציית ניהול הסיכונים ולמסגרת ניהול הסיכונים המקיפה לרוחב הארגון כולו.

מנהל הסיכונים הראשי עומד בראש החטיבה לניהול סיכונים אשר תפקידה להשלים את פעילויות ניהול הסיכונים של קווי העסקים, תוך תכנון, תחזוקה ופיתוח שוטף של מסגרת העבודה לניהול הסיכונים, אתגור נאותות התשומות, ניהול הסיכונים של קווי העסקים, מדידת הסיכון ודיווח.

החטיבה כוללת את תחום סיכוני האשראי (הכולל את היחידה להערכת סיכוני אשראי ואת היחידה לבקרת אשראי), היחידה לניהול סיכונים ויישום הוראות באזל, מחלקת ציות ואיסור הלבנת הון ומימון טרור (לרבות תחום האכיפה הפנימית בדיני נ"ע והאכיפה הפנימית בדיני התחרות הכלכלית, ניהול סיכונים חוצי גבולות, FATCA, CRS, QI ותחום הגנת הפרטיות), את היחידה לניהול סיכוני שוק ונזילות ותיקוף מודלים ואת היחידה לניהול סיכונים תפעוליים (לרבות סיכוני דו, סייבר והמשכיות עסקית). החטיבה לניהול סיכונים מובילה את גיבוש מסמכי המדיניות השונים ומאגרת את מסמכי מדיניות ניהול הסיכונים האחרים הנתונים באחריות של מנהלי סיכונים שונים. כמו כן, מפתחת החטיבה מתודולוגיות וכלים כמותיים ואיכותיים לזיהוי ומדידת החשיפה לסיכונים, תומכת בנוטלי הסיכונים בכל הקשור לניהול הסיכון שבאחריותם, עוסקת בבקורות, ניתוח ודיווח ביחס לחשיפות הבנק וקבוצת הבנק לסיכונים השונים.

בנוסף, החטיבה מבצעת תהליך של הערכת אפקטיביות הבקרה של גורמי הבקרה בקו הראשון, מגבשת המלצות בתחומי ניהול סיכונים לרבות ביחס לתיאבון לסיכון, נותנת חוות דעת בלתי תלויות בתחום האשראי, ממליצה על יעדי הלימות ההון ועוד.

במסגרת אחריות החטיבה לניהול סיכונים על קביעת נאותות הסיווגים וההפרשות, משמש מנהל הסיכונים הראשי כיו"ר הוועדות לחובות בעייתיים, למעט הוועדות בראשות מנכ"ל הבנק ומעלה. בנוסף, מתכנס פורום לניהול סיכוני אשראי המתמקד בניתוח סיכוני האשראי השונים ובכלל זה סיכון האשראי הצרכני. יו"ר הפורום הינו מנהל הסיכונים הראשי ומשתתפים בו, בין היתר, נציגי החטיבות העסקיות והבנקאית וכן נציגי חברת הבת הבנקאית. מנהל הסיכונים הראשי מכהן גם כמנהל הסיכונים התפעוליים, כממונה על האכיפה הפנימית בניירות ערך וכמנהל ההמשכיות העסקית.

האחרים הנוספים על ניהול הסיכונים הינם:

סיכוני האשראי מנוהלים על ידי רו"ח בנצי אדירי, ראש החטיבה העסקית.

הסיכונים הפיננסיים מנוהלים על ידי גברת אלה גולן, ראש חטיבת משאבים וניהול פיננסי. כמו כן, תחת אחריותה מרוכזים גם סיכוני הרגולציה והחקיקה.

סיכון האסטרטגיה מנוהל, החל מיום 10 במאי 2022, על ידי גב' שירלי שהם קליין, שמונתה לראש מערך דיגיטל, חדשנות, אסטרטגיה ופיתוח עסקי. עד ליום זה, נוהל הסיכון על ידי גב' אלה גולן, ראש חטיבת משאבים וניהול פיננסי.

סיכוני הציות מנוהלים החל מיום 24 באפריל 2022 על ידי גב' זיוה ברק (גב' ברק החליפה בתפקידה את מר אמיר בירנבוים שנשא בתפקידים אלו עד לתאריך האמור), אשר במסגרת תפקידה כקצינת הציות הראשית, מנהלת את סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור וסיכונים חוצי גבולות, מנהלת את יחידת האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך וממונה על האכיפה הפנימית בדיני התחרות הכלכלית. כמו כן, הוא מכהנת כ-Responsible Officer הממונה על יישום הוראות ה-FATCA, CRS והסכם ה-QI. ותחת אחריותה נמצא גם תחום ההגנה על הפרטיות.

סיכוני ה-IT מנוהלים על ידי מר אופיר קדוש, מנכ"ל מתף - מחשוב ותפעול פיננסי בע"מ.

סיכוני הסייבר מנוהלים החל מיום 31 במאי 2022, על ידי גב' איריס חן, מנהלת הגנת הסייבר ואבטחת מידע, עד ליום זה נוהלו על ידי מר יהושע פלג, שכיהן כמנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע.

הסיכונים המשפטיים מנוהלים על ידי עו"ד חביבה דהן, מנהלת מערך הייעוץ המשפטי.

סיכון המוניטין מנוהל על ידי רו"ח נחמן ניצן, ראש חטיבת החשבונאי הראשי.

סיכונים נוספים כדוגמת סיכוני רגולציה וחקיקה מנוהלים ומפוקחים אף הם כחלק מהניהול העסקי הכולל ועל ידי חברי ההנהלה וראשי המערכים בתחומים הנתונים לאחריותם.

ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בת בקבוצה שלה פעילות עסקית בנפרד, על פי מדיניות שנקבעה בדירקטוריון החברה הבת המתבססת על מדיניות הקבוצה ועל בסיס מתודולוגיית ניהול סיכון קבוצתית, תוך שימת לב לאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה בת. בחברה הבת הבנקאית מכהן מנהל סיכונים ראשי שכפוף למנכ"ל החברה הבת ומונחה מקצועית על ידי מנהל הסיכונים הראשי של הבנק. קבוצת הבנק מנהלת את הסיכונים תוך חתירה לפרואקטיביות ויוזמה אל מול החשיפה לסיכון ולא רק בתגובה להתממשות סיכונים בלבד. קבוצת הבנק מקיימת תהליכים מתמשכים של זיהוי, הערכה, תיעוד וניטור של הסיכונים המהותיים אליהם היא חשופה על מנת להבטיח כל העת כי הסיכונים המהותיים מולם קיימת חשיפה מזוהים ומנוהלים בצורה אפקטיבית. קבוצת הבנק רואה בממשל התאגידי אבן יסוד בהערכת הנאותות ההונית שלה.

השליטה, הפיקוח והבקרה על נאותות ניהול הסיכונים בבנק נעשים, בין היתר, על ידי הדירקטוריון, ועדות מטעמו, ההנהלה וועדות הנהלה בתחומי הסיכון השונים, כמפורט להלן:

התייחסות הדירקטוריון וועדותיו לסוגיות ניהול הסיכונים

הדירקטוריון נושא באחריות לעסקי התאגיד הבנקאי ולאיתנותו הפיננסית. הדירקטוריון מתווה את אסטרטגיית הסיכון הכוללת, לרבות תיאבון הסיכון כמפורט להלן:

- א. דירקטוריון הבנק מתווה את האסטרטגיה של הקבוצה.
- ב. דירקטוריון הבנק ו/או ועדותיו דנים ומאשרים אחת לשנה את תכנית העבודה השנתית ואחת לתקופה את מדיניות ניהול הסיכונים בתחומי הסיכון המהותיים השונים, הכוללים, בין היתר, את תיאבון הסיכון הכולל, מסגרות הסיכון ותקורות החשיפה המותרות בתחומי הפעילות ובמגזרים השונים, וכן מציב סטנדרטים לניהול, מדידה, בקרה ודיווח על החשיפה לסיכונים השונים. במסגרת זאת, מתאימים הדירקטוריון ו/או וועדותיו את מדיניות החשיפה לסיכונים השונים לשינויים ולתמורות בשווקים הפיננסיים ולסביבת הפעילות של הבנק.
- ג. דירקטוריון הבנק ו/או ועדותיו מאשרים פעילויות חדשות מהותיות ומוצרים חדשים מהותיים העלולים ליצור חשיפות חדשות, תוך בחינת הסיכון שהפעילות יוצרת וכן את יכולת הבנק לנהל, למדוד ולבצע בקרה בלתי תלויה על סיכוני הפעילות.
- ד. במסגרת עבודת הדירקטוריון פועלת ועדת דירקטוריון לניהול סיכונים, המתכנסת כשמונה פעמים בשנה. הוועדה מקבלת דיווח על חשיפות הבנק והקבוצה לסיכונים השונים וכן על עמידת הבנק והקבוצה במגבלות רגולטוריות ובמגבלות שקבע הדירקטוריון. בנוסף, הוועדה מבצעת בחינה של נאותות ואפקטיביות מערך ניהול ובקרת הסיכונים בבנק. בוועדה נדון בין היתר מסמך הסיכונים הרבעוני.
- ה. במסגרת עבודת הדירקטוריון פועלות ועדות נוספות המתכנסות מספר פעמים בשנה בנושאים של: הלוואות, ביקורת, טכנולוגיות מידע וחדשנות טכנולוגית ותגמול.
- ו. ככלל, לפחות אחת לחודש מתכנסת ועדת הביקורת של הדירקטוריון. ועדת הביקורת מפקחת על פעילות הביקורת הפנימית של הבנק לרבות המלצה לדירקטוריון לגבי: מינוי מבקר פנימי וקביעת שכרו, אישור כתב המינוי והסמכויות של המבקר הפנימי ותכנית העבודה של הביקורת הפנימית. הוועדה מבצעת מעקב אחר יישום תכנית העבודה של הביקורת הפנימית ודנה בדוחות ביקורת מהותיים ובדיווחים אחרים של המבקר הפנימי ומפקחת על עבודת רואה החשבון המבקר ועוד.

התייחסות ההנהלה לסוגיות ניהול הסיכונים

הנהלת הבנק אחראית להשאת רווחי הבנק בהתאם לתיאבון הסיכון שנקבע ותוך עמידה במגבלות החשיפה לסיכונים, וקידום עסקיו ובמסגרת זו לניהול הפעילות היום יומית של הבנק. ההנהלה אחראית לביצוע החלטות הדירקטוריון לרבות ביצוע התוכנית האסטרטגית, ויישום מדיניות הבנק במסגרת תיאבון הסיכון כפי שאושרו על ידי הדירקטוריון.

א. שלוש פעמים בשבוע מתכנסת הוועדה לעניינים שוטפים בראשות המנכ"ל, או מנהל הסיכונים הפיננסיים ובהשתתפות חברי הנהלה ומנהלים בכירים, ביניהם גם מנהל הסיכונים הראשי ודנה על סמך דיווחים ניהוליים במצב הנזילות בשקלים ובמטבע חוץ, בסיכון השוק (לרבות סיכון הריבית של הבנק), בהתפתחויות הפיננסיות בשווקים הפיננסיים, במוצרים חדשים ואחת לשבוע נערכת סקירה של מערך הביניים על פעילות הנוסטר. כמו כן, הוועדה מקבלת דיווח שוטף על ביצועי המשכנתאות בבנק וכן עדכון לגבי עסקאות אשראי שבוצעו ביום האחרון מעבר לסכום מסוים.

ב. הנהלת הבנק בראשות המנכ"ל מתכנסת לפחות פעם בשבוע ודנה, בין היתר, במגוון נושאים בתחום ניהול ובקרת הסיכונים השונים, לרבות מסמכי מדיניות לניהול הסיכונים השונים, במסמך הסיכונים הרבעוני, בממצאי דוחות ביקורת, אירועי כשל, סטטוס התקדמות בתכניות שונות, תרחישי קיצון, מסמך ICAAP, מוצרים או תהליכים חדשים ועוד. ההנהלה מעבירה את המלצותיה לדירקטוריון וועדותיו השונות.

ג. וועדת אשראי בראשות המנכ"ל מתכנסת לפחות פעם בשבוע ודנה בבקשות אשראי חדשות ובחידושי מסגרות אשראי שבסמכותה.

- ד. הפורום לניהול סיכונים תפעוליים (כולל הגנת הסייבר) בראשות מנכ"ל הבנק ובהשתתפות חברי ההנהלה ומנכ"ל בנק מסד, מתכנס אחת לרבעון ומקיים מעקב שוטף על מצב החשיפה לסיכונים תפעוליים כולל סיכונים טכנולוגיים וסיכונים אבטחת מידע וסייבר, בין היתר בהתבסס על ממצאי סקרי הסיכונים השונים, וכן על הפעולות הננקטות על ידי היחידות השונות והחברות הבנות, למזעור חשיפות אלה. הפורום משמש גם כפורום בנושא מניעת סיכונים מעילות והונאות.
- ה. דיון ייעודי בנושא ניהול נכסים והתחייבויות, בהשקעות הנוסטרו ובהתפתחויות בשווקים הפיננסיים, מתקיים בהנהלה לפחות אחת לחודשיים. בדיון נדונים התפתחויות בחשיפות הפיננסיות של הבנק לרבות, סיכון הריבית, סיכון הנזילות, התפתחויות מאקרו ונושאים מיוחדים בתיק הנוסטרו ונושאים נוספים הקשורים לניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק.
- ו. פורום צוות ואכיפה פנימית בני"ע ובדיני תחרות בראשות המנכ"ל ובהשתתפות ראשי החטיבות והמערכים בבנק ובחברות הבנות, מתכנס אחת לרבעון.
- ז. ועדת חובות בעייתיים בראשות המנכ"ל ובהשתתפות ראש החטיבה העסקית וראש החטיבה לניהול סיכונים. הועדה ממליצה לדירקטוריון על ביצוע הפרשות להפסדי אשראי בגין חובות בעייתיים, מתכנסת אחת לרבעון.
- ח. בנוסף, מתקיימות ועדות בחטיבות השונות, בראשות חברי ההנהלה וגורמים בכירים שונים בתחום פעילותם.

פונקציית הביקורת הפנימית

מערך הביקורת הפנימית של הבנק, מעריך במסגרת הביקורות המבוצעות על ידו בסניפים וביחידות המטה, את תהליך ניהול הסיכונים בקבוצה, את יישום המדיניות ואת ביצוען בפועל של החלטות הדירקטוריון בהיבטי ניהול הסיכונים השונים. בנוסף, הוא מעריך את מידת ההתאמה ואת אפקטיביות ואיכות תהליכי הבקרה הנהוגים בקבוצה. כמו כן, המערך מבצע את הסקירה הבלתי תלויה על תהליך ה-ICAAP השנתי המתקיים בבנק, במטרה לאתגר את התהליך ולבחון את מהימנות ושלמות הנתונים המוצגים בו והתאמתו לדרישות הפיקוח על הבנקים.

הביקורת הפנימית פועלת על פי תכנית עבודה רב שנתית לתקופה של ארבע עד חמש שנים ותכנית עבודה שנתית הנגזרת ממנה, הכוללת את כל הפעילויות והישויות של הבנק, לרבות החברות הבנות. תכנית העבודה מבוססת על מתודולוגיה שיטתית של הערכת סיכונים ומביאה בחשבון, בין היתר, את הערכת הסיכונים כפי שבאה לידי ביטוי במסמך ה-ICAAP והערכות של הביקורת הפנימית בנוגע למוקדי הסיכון בפעילות הבנק, לרבות מוקדי הסיכון השונים ולממצאים שהועלו בביקורות קודמות שבוצעו על ידי ועל ידי גורמים חיצוניים. תכנית העבודה כוללת את הקצאת התשומות ואת התדירות לביצוע הביקורת בהתאמה לרמת הסיכון של הישות/הפעילות המבוקרת.

עבודת הביקורת הפנימית מבוצעת על פי דרישות החוק השונות, לרבות חוק הביקורת הפנימית, פקודת הבנקאות, כללי הבנקאות, הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו לרבות הוראת ניהול בנקאי תקן 307 (מסדירה בין היתר, את תפקידי הפונקציה, היקף פעילותה, שיטות עבודתה והדיווחים שעליה להעביר), הנחיות של גופים רגולטוריים אחרים, וכן בהתאם לתקנים מקצועיים מקובלים שנקבעו על ידי הלשכה העולמית למבקרים פנימיים. הדיווחים התקופתיים של הביקורת הפנימית כוללים דיווח חודשי, דיווח חצי שנתי ודיווח שנתי ומוגשים למנכ"ל ולחברי הנהלת הבנק, לחברי ועדת הביקורת וליו"ר הדירקטוריון.

הדיווח החצי שנתי והדיווח השנתי של הביקורת הפנימית כוללים דיווח בדבר ביצוע תכנית העבודה למול התכנון, רשימה של כל דוחות הביקורת שהופצו בתקופה המדווחת, דיווח בדבר ממצאי המעקב אחר תיקון הליקויים העולים מדוחות הביקורת ותמצית מהממצאים המהותיים שהועלו בדוחות הביקורת ובדיווח השנתי וכן הערכה של אפקטיביות הבקרה הפנימית.

נרחצים לצורך תקשורת, הגבלה ואכיפה של תרבות ניהול הסיכון

מסמכי המדיניות היעודיים מתורגמים לנהלים תפעוליים רלוונטיים המאפשרים לגורמים המקצועיים לפעול ליישום המדיניות. במסמכי המדיניות הוגדר תיאבון הסיכון ובהתאם לרלוונטיות נקבעו מגבלות וספי דיווח. הטיפול בחריגות והסטריות הינן בהתאם למדרג הסמכויות המתאים שנקבע במדיניות. קיימת תשתית דיווחית לחריגות ולסטריות מתיאבון הסיכון, בין היתר באמצעות דיווחים לראשי החטיבות, להנהלה ו/או לדירקטוריון וועדותיו.

קביעת קוד אתי הולם - הדירקטוריון הינו הגוף ה"קובע את הטון" ביישום נורמות התנהגות ותמריצים המעודדים התנהגות מקצועית ואחראית בכל הדרגים, בקביעת סטנדרטים מקצועיים וערכי תאגיד המקדמים יושרה ובביסוס תרבות פנים ארגונית המדגישה ומציגה בפני עובדים בכל הדרגים את חשיבותן של הבקורות הפנימיות, בין היתר באמצעות קביעת קוד אתי הולם.

הדרכות ופורומים - חטיבת ניהול סיכונים אחראית ומשתתפת במגוון הדרכות ופורומים מקצועיים קבוצתיים הקשורים לאכיפת תרבות הסיכונים.

ההיקף והמאפיינים העיקריים של המערכות למדידת סיכונים

ניהול הסיכונים מתבצע לגבי כל סיכון במערכות ובמתודולוגיות שונות המאפשרות מדידה של הסיכון ומעקב שוטף ומספקות לדירקטוריון ולהנהלה מידע שוטף בנוגע לפרופיל הסיכון של הבנק. ככלל, מערכות ומתודולוגיות אלו מאפשרות סכימת החשיפות וחישוב מדדי סיכון על פי קווי עסקים, ולפי הצורך מסייעות בדיהי ריכוזי סיכון רלוונטיים וסיכונים מתהווים, מזהות ומתריעות על מקרים של הפרת מגבלות, מאפשרות ניתוח תרחישי קיצון, ומשקפות השפעת פעולות גידור והפחתת סיכון. פעילות הבנק מבוססת על מודלים בתחומים שונים. על מנת להבטיח את שלמות, ודיוק הנתונים, הבנק מבצע עבודת תיקוף בלתי תלויה באמצעות היחידה לניהול סיכונים שוק ונזילות ותיקוף מודלים הפועלת בחטיבה לניהול סיכונים כמפורט בפרק סיכונים שוק.

תהליך דיווח המידע על הסיכונים

בבנק קיימת תשתית דיווחית ענפה לרוחב קווי ההגנה, המעוגנת במסמכי המדיניות השונים. דיווחים בגין הסיכונים השונים מוגשים להנהלה, לדירקטוריון וועדותיו השונות בהתאם לרלוונטיות הנושאים המדווחים. להרחבה ראה פרקי הסיכונים בדוח זה. מידי רבעון נכתב מסמך הסיכונים הקבוצתי על ידי החטיבה לניהול סיכונים. המסמך מוצג בפני הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים ודירקטוריון הבנק.

מסמך הסיכונים מציג את הסיכונים שאליהם חשופה קבוצת הבנק במסגרת פעולותיה, תוך פירוט הממצאים ברמת הסיכון הספציפי, עמידה ביעדי העל, מפת הסיכונים, וכן את תוצאות תרחישי הקיצון שבוצעו.

במסמך מוצגת סקירת מנהל הסיכונים הראשי על מצב ניהול הסיכונים בקבוצה ועל אפקטיביות ואיכות ניהול הסיכונים. כמו כן, נסקרות בו עמידה בתיאבון הסיכון ביחס לסיכונים השונים והערכות הסיכון וכן טיפול החטיבה בתהליכים מרכזיים בסוגי הסיכונים השונים ופעולות מיוחדות, שננקטו על ידי החטיבה והבנק ברבעון הרלוונטי.

מבחינת קיצון

לבנק ולקבוצה מגוון תרחישי קיצון לסיכונים הייחודיים כפי שמוטמעים במסמכי המדיניות השונים ובכלל זאת ניתן למנות את התרחישים העיקריים הבאים: בתחום סיכונים אשראי מבוצעים תרחישי קיצון ללווים ולקבוצות לוויים גדולים, לענפים מרכזיים, ולהחמרת תנאי מאקרו. בתחום הסיכונים הפיננסיים מבוצעים תרחישי קיצון לשחיקה בשווי ההון כתוצאה משינויים בגורמי הסיכון הפיננסיים השונים ועוד.

הבנק מיישם מתווה תרחישי קיצון לבחינת הנאותות ההונית ובוחן את יחסי ההון לפי תכנון ההון התלת שנתי. המתווה כולל, בין היתר, תרחישי קיצון הוליסטיים בתחום סיכונים השוק (הן על התיק הבנקאי והן על התיק למסחר), הנזילות והאשראי, איסור הלבנת הון, ציות, אסטרטגיה, מוניטין, תפעולי ועוד. התרחישים משלבים התממשות של מספר מוקדי סיכון בו זמנית. התרחישים שמפעיל הבנק מתבססים על ניתוחי רגישות, תרחישים היסטוריים, תרחישים היפותטיים ותרחישים מאקרו-כלכליים. תרחישי הקיצון עודכנו במהלך שנת 2022 בדגש על השפעות העלייה בסביבת האינפלציה והשינויים במדיניות המוניטרית אשר השלכותיהן עלולות לגרום לצמיחה שלילית ולשיעור אבטלה עולה. תוצאות התרחישים והמשמעות שלהם מדווחות להנהלה, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון. תרחישי הקיצון מתעדכנים אחת לשנה בהתאם להתפתחויות המאקרו כלכליות ומוקדי הסיכון.

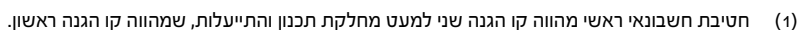
תרחישי הקיצון מהווים כלי משלים למיפוי ולניהול הסיכונים הגלומים בכלל הפעילויות של הבנק ובמוקדי הסיכון הנגזרים מהם. התרחישים ותוצאותיהם מהווים כלי לאיתור נקודות החולשה וקבלת החלטות. לבנק תכניות הנהלה להתמודדות עם תרחישי הקיצון באמצעות נקיטת אמצעים שונים. בנוסף, בהתאם לדרישת בנק ישראל, הבנק מחשב מבחן קיצון על בסיס פרמטרים אחידים למערכת הבנקאית. תרחישי הקיצון האחידים מהווים עבור בנק ישראל כלי לקבלת תמונה הוליסטית ועדכנית על המשק הישראלי, ועל יכולת המערכת הבנקאית להוסיף ולהעמיד אשראי לציבור תוך שמירה על יציבותה. בתחילת שנת 2022, נשלח לבקשת בנק ישראל תרחיש אחיד לנתוני יוני 2021. התרחיש נבנה בהתאם לשתי דרגות חומרה - בסיסית (המייצגת את הנתיב הצפוי של הכלכלה) וקיצון. יחסי ההון של הבנק שהתקבלו בכל התרחישים הינם מעל המגבלות הרלוונטיות. בסוף שנת 2022 התקבלה דרישה מבנק ישראל לבצע תרחיש אחיד לנתוני ספטמבר 2022 ולהגשה בחודש מרס 2023.

הפחתת הסיכונים

הבנק עושה שימוש בפעולות שונות שנועדו לגדר ולהפחית סיכונים, ובין היתר ניתן למנות: קבלת ביטחונות מלקוחות, שיעבוד נכסים, חתימה על הסכמים מפחיתי סיכון ועוד. בנוסף הבנק מבצע פעולות גידור על תיק הנכסים וההתחייבויות להקטנת סיכונים שוק. לבנק ביטוחים שונים המסייעים בהפחתת הנזקים שעשויים להיווצר עם התממשות סיכונים שונים. פירוט נוסף בנושא זה קיים בפרקים הבאים. בנוסף, לבנק ולקבוצה מערך שלם של מסמכי מדיניות והגדרת תפקידים, מנגנוני בקרה ופיקוח, מערך דיווח, תכניות עבודה ואכיפה להבטחת האפקטיביות של ניהול הסיכונים.

הפחתת הסיכונים באה לידי ביטוי בעבודת פונקציית ניהול הסיכונים שמוודאת שכל הסיכונים להם חשוף הבנק מנוהלים כיאות על ידי היחידות הרלוונטיות ומוצגות לדירקטוריון במסגרת ראייה הוליסטית. חטיבת ניהול סיכונים מזהה את כלל מוקדי הסיכון במסגרת תהליך ה-ICAAP, מריצה תרחישי קיצון על מוקדי הסיכון שזוהו, בוחנת את הנאותות ההונית של הבנק ומקצה הון במידת הצורך; מנטרת ומעריכה באופן שוטף מוקדי סיכון מרכזיים; שותפה לתהליכים ולמוצרים חדשים בבנק, ובוחנת את הסיכונים הגלומים בפעילות; מתקפת מודלים לרוחב הבנק, מאתגרת את ניהול הסיכונים בקו הראשון ואת אפקטיביות הבקורות ודואגת לחיזוק תרבות ארגונית שמקדמת ערכי ציות בקרב העובדים.

תרשים קווי ההגנה של ניהול הסיכונים בבנק

תרבות ניהול הסיכונים ותפישתה של הקבוצה מושתתת על ממשל תאגידי איתן ושימוש בפרקטיקה מיטבית ועדכנית לניהול הסיכונים, ראייה רחבה, תרבות ארגונית מוכוונת סיכון, וביצוע ההתאמות הנדרשות בהתאם לצרכי היחידות העסקיות ומאפייניהן. הממשל התאגידי ותהליכי ניהול הסיכונים בבנק ובקבוצה מבטיחים כי במסגרת התנהלותו העסקית, נוטל הבנק סיכונים בהתאם לתיאבון הסיכון שלו ומצמצם למינימום את אפשרות התממשותם של הסיכונים אליהם הוא חשוף. במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין בנושא עבודת הדירקטוריון (301) ובנושא ניהול סיכונים (310) אומצו, בין היתר, עקרונות באזל בתחום הממשל התאגידי וניהול הסיכונים.

לכנק קיים מסמך עקרונות הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, המהווה תשתית לממשל התאגידי של ניהול ותרבות הסיכונים בקבוצת הביטחון, התואמת את עקרונות באזל והנחיות בנק ישראל. במסמך מוגדרים הגופים השונים הפועלים במשימות ניהול הסיכונים, התהליכים היסודיים של ניהול הסיכונים וכן חלוקת התפקידים והמשימות, הסמכות והאחריות של האורגנים השונים ברמת הדיקטטוריון, ההנהלה, חברי ההנהלה וראשי המערכים האחרים כל אחד על סיכונים שבתחומי פעילותם, גופי ניהול הסיכונים ובקרת ניהול סיכונים והביקורת הפנימית. המסמך מיושם באמצעות נוהל הדיקטטוריון, מסמכי המדיניות הרלוונטיים ונהלי היחידות השונות.

- גיבוש התיאבון לסיכון והקצאת מגבלות חשיפה לסיכונים.
- הערכה עצמית של הלימות או נאותות הון הבנק על בסיס הערכת היכולת של קבוצת הבנק ליטול ולנהל סיכונים אל מול מקורות ההון הזמינים של הבנק.

- קביעת יעדי ההון ותכנון ההון.
- קביעת מדיניות לניהול הסיכון.
- יישום של המדיניות לניהול הסיכון.

דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים לשנת 2022 | 15

הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו

תהליך הערכה עצמית של הלימות/נאותות ההון (ICAAP) - הינו תהליך עצמאי שמתבצע על ידי קבוצת הבנק במסגרת הנדבך השני של באזל, ומהווה, את הבסיס לתהליכי הליכה של ניהול הסיכונים בבנק ובקבוצת הבנק. הערכת הנאותות ההונית מתבצעת על בסיס שנתי ומטרתה - להעריך האם הון הבנק הינו נאות, אל מול החשיפה הכוללת של הבנק וקבוצת הבינלאומי לסיכונים - בהווה ובראיה צופה פני עתיד. כנגזרת מהתהליך נקבעים יעדי הון. תהליך ה-ICAAP האחרון בוצע לנתוני ה-30 ביוני 2022.

הבנק מיישם מתווה תרחישי קיצון לבחינת הנאותות ההונית. כמפורט בפסקת מבחני קיצון לעיל.

גיבוש התיאבון לסיכון והקצאת מגבלות חשיפה לסיכונים כחלק מתכנון השימושים בהון הבנק -

במסגרת תרבות הסיכונים, תיאבון הסיכון מהווה בסיס לקביעת מדיניות ניהול הסיכונים, מסגרת ליעדי ההון, לגיבוש התוכניות האסטרטגיות ותוכניות העבודה של הבנק. התיאבון לסיכון מורכב ממערכת מגבלות כמותיות ואיכותיות ביחס לחשיפה האפשרית לכל סיכון והוא מבטא את רמת החשיפה הרצויה לסיכונים.

תכנון ההון וקביעת יעדי ההון - תכנון ההון משלב בין קביעת יעד הלימות ההון לבין התכנון האסטרטגי. קביעת יעד הלימות ההון מבוצעת בעקבות הערכת הנאותות ההונית, זיהוי כרית ההון הנדרשת לשם הבטחת היציבות של הבנק וסיבולת הסיכון, ובמסגרת תיאבון הבנק לסיכון.

גיבוש מדיניות ניהול הסיכון - מטרת מדיניות ניהול הסיכון הינה להבטיח את קיומם של תהליכים אפקטיביים של ניהול סיכונים ואת העמידה במגבלות החשיפה שנקבעו ביחס לסיכונים השונים.

יישום המדיניות לניהול הסיכונים - תהליך היישום של המדיניות כולל את שלב הביצוע של שרשרת הפעולות שנועדו להבטיח יכולת מתמשכת של זיהוי הסיכונים המהותיים אליהם חשופה הקבוצה; הערכה ומדידה של החשיפה לסיכונים מול המגבלות שנקבעו, יצירת מנגנוני דיווח כמוגדר במסמך המדיניות לרבות דיווחים תקופתיים ומידיים ונקיטת פעולות להפחתת סיכונים, במידה ומתבררת חריגה ממגבלות הסיכון שנקבעו.

הגורמים המעורבים בניהול הסיכונים - הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים נועד ליצור איזון בין מעגלים נפרדים הקשורים בניהול הסיכונים. הגורמים המעורבים בניהול הסיכונים כוללים את הדירקטוריון, ועדת ניהול הסיכונים, ההנהלה וכן את שלושת קווי ההגנה הקשורים בניהול הסיכונים, כאשר ביניהם: נוטלי הסיכונים (קו הגנה ראשון), פונקציית ניהול הסיכונים, החשבונאי הראשי והמערך המשפטי (קו הגנה שני), והביקורת הפנימית הכפופה לדירקטוריון וגופי ביקורת חיצוניים (קו הגנה שלישי). במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, הבנק דואג, בין היתר, לגיוס אנשי מקצוע מתאימים בעלי מומחיות והבנה בפעילויות הבנקאיות השונות, לרבות פעילויות מורכבות.

נטילת אחריות לסיכונים - כל אחד מהסיכונים המהותיים אליהם חשוף הבנק, הינו באחריות נושא משרה בכיר. האחריות הראשונית לניהול הסיכונים (נטילת סיכון, זיהוי, מדידה והערכה, בקרה והפחתה, ניטור ודיווח) מוטלת על הנהלת קווי העסקים של התאגיד הבנקאי. ההנהלה היא זאת שאחראית לקבל החלטות אופרטיביות בעניין הסיכונים וניהולם. נוטל הסיכונים נדרש להבין את הסיכון הגלום בפעולותיו ואת היחס בין התשואה לסיכון, ולפעול באופן אחראי תוך קבלת החלטות במסגרת מגבלות החשיפה המאושרות. מעבר למתואר לעיל, כחלק מניהול תקשורת אפקטיבית, קיימת אחריות אישית של כל עובד בבנק לזהות ולהציף סוגיות סיכון בעצמו, לרבות כאלו העולות מהפעילות העסקית, וזאת באמצעות השתתפות בהדרכות ופורומים שונים, דיווח אנונימי למערך הביקורת ו/או למנהל ממונה וכו'.

תגמול - מדיניות התגמול בבנק תואמת את הערכים ותפיסת ניהול הסיכונים של הבנק. פירוט אודות התגמול ומדדי הסיכון מופיע בפרק התגמול, ראה חלק 10 - תגמול בהמשך.

ניהול סיכונים קבוצתי

ניהול הסיכונים הקבוצתי בא להבטיח את יציבות הקבוצה, ואת נאותות ההון שלה אל מול כלל הסיכונים שהקבוצה חשופה אליהם, ומכאן החשיבות המכרעת לתפיסה אחידה של הערכים והעקרונות בעניין אופן ניהול הסיכונים של כל מרכיב בקבוצה. דירקטוריון חברת האם מופקד על קביעת האסטרטגיה והמדיניות הכוללת של הקבוצה, על מבנה ממשל תאגידי עבור חברות הבנות, שיתרום לשרשרת פיקוח אפקטיבית בקבוצה ולפיקוח על הממשל התאגידי וניהול הסיכונים הקבוצתי.

מנהל הסיכונים הראשי ומנהלי הסיכונים השונים בבנק אחראים ליצירת תיאום בין תפיסת הבנק לבין אופן ניהול הסיכונים בחברות הבנות, על ידי תמיכה ומעורבות במדיניות ניהול הסיכונים בחברות הבנות ובאופן יישומה.

הדירקטוריון של כל חברת בת מאמץ את המדיניות הקבוצתית בעניין מבנה ממשל תאגידי וניהול סיכונים, בהתאם לעניין, ככל שהם מתיישבים עם הוראת סעיף 11 לחוק החברות, ובהתאמות הנדרשות.

בין חברות הבנות לבנק מתקיים מערך דיווח מקיף לרוחב קווי ההגנה כפי שמעוגן במסמכי המדיניות השונים. בנוסף, ישנה תשתית ענפה של פורומים קבוצתיים בהם משתתפים הגורמים הרלוונטיים מהבנק ומחברות הבנות.

סיכונים מובילים ומתפתחים

סיכונים מובילים ומתפתחים נגזרים מסביבת הפעילות העסקית של הבנק, וכוללים גם סיכונים שעשויים להיווצר בתחומים חדשים, או מוקדי סיכון חדשים בתחומים קיימים, שנגזרים, בין היתר, מתמורות בסביבה שמשפיעה על תחומי הפעילות הבנקאית, לרבות סביבה רגולטורית, תחרותית, דיגיטלית ועוד.

להלן פרטים בדבר הסיכונים המובילים והמתפתחים העיקריים:

1. סיכון מאקרו כלכלי - התוצאות העסקיות של המערכת הבנקאית בישראל ושל הבנק כחלק ממנה מושפעות באופן ישיר מהמצב הכלכלי בישראל ובעולם. הרעה בתנאים הכלכליים (לרבות שינוי ריבית, מטבע, אינפלציה ועוד), הפוליטיים והביטחוניים, עלולה להביא לפגיעה בהכנסות הקבוצה, להגדיל את היקף החובות הבעייתיים ולהשפיע לרעה על תוצאות הקבוצה.

ההתפתחויות המאקרו-כלכליות האחרונות, המשך מגמת האינפלציה, השפעות עליית הריבית בארץ ובעולם, התמודדויות והירידות בשווקי ההון, מצב המלחמה באוקראינה, השינויים הגיאוגרפיים בארץ ובעולם ועוד, עלולים להביא להאטה בפעילות הכלכלית ולהשפיע לרעה על הפעילות העסקית של הבנק, על מצב הלווים ועל הכנסות קבוצת הבנק. בנוסף, לאחרונה, החלו מהלכים לקידום הצעות לשינויים במערכת המשפט בישראל, המעוררים מחלוקת רחבה. קיימת אי וודאות בשווקים הפיננסיים בקשר להשפעות האפשריות שתהיינה, אם תהיינה, לקידום מהלכים אלה. בשלב זה, לא ניתן להעריך מה תהיינה ההתפתחויות בנושא ומה תהיינה השפעות שינויים אלה על המשק בישראל. נכון למועד פרסום הדוחות הכספיים, חלה עלייה בתנודתיות בשווקים הפיננסיים ובמדדי המניות המובילים בבורסה בישראל, חלו שינויים בתמחור של נכסים פיננסיים ישראלים בשווקים העולמיים ופחות בשער החליפין של השקל מול סל המטבעות. הבנק ממשיך במעקב ובניטור אחר הסיכונים השונים ובכללם אלו שהסתברות להתממשותם גדלה בעקבות האירועים, השלכותיהם והשפעותיהם על הבנק.

להרחבה ראו פרק הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי בדו"ח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2022.

לאור העלייה בחשיפות האשראי לענף הבינו והנדל"ן במערכת הבנקאית, שעל פי דברי הפיקוח על הבנקים אופיינה בהגדלת תיאבון הסיכון, בהקלות בתנאי החיתום וכן בירידה במרווחי האשראי של העסקאות החדשות, נדרש על ידי הפיקוח על הבנקים, בין היתר, להתאים את ההפרשה הקבוצתית בגין תיק האשראי לענף הבינו והנדל"ן, באופן שייתן ביטוי נאות לעלייה ברמת הסיכון של התיק. לבנק מדיניות פרטנית ביחס לתחומי הפעילות השונים בתחום הבינו והנדל"ן, והוא נוקט במדיניות אשראי מידתית, אשר מתעדכנת באופן שוטף בהתאם לשינויים בענף ובדרישות הרגולטוריות. להרחבה ראו להלן בפרק סיכון אשראי לבינו ונדל"ן.

2. סיכון אסטרטגי/מודל עסקי - השינויים בסביבת הפעילות של הבנק וההתגברות המשמעותית בעוצמת התחרות נבחנו וקיבלו ביטוי בעת גיבוש התכנית האסטרטגית הקבוצתית לשנים 2023-2025 שאושרה בדצמבר 2022. התוכנית האסטרטגית נבחנת מול ההתפתחויות המאקרו-כלכליות והשינויים בסביבת התחרות ומול האתגרים בפניהם ניצב הבנק.

שינויים המשפיעים על הסביבה העסקית ומשנים את עוצמת התחרות:

שינויים בסוג המתחרים - בשנים האחרונות התחרות על השירותים והמוצרים הפיננסיים התרחבה מעבר לתחרות המסורתית בין הבנקים, עם כניסתם והעמקת אחיזתם של שחקנים חדשים וקיימים לתחומים של פעילויות פיננסיות מסורתיות, כגון: בנקים דיגיטליים, מתחרים חוץ-בנקאיים, חברות ביטוח, חברות כרטיסי האשראי וחברות קמעונאיות, וחברות הזנק ופינטק שמפתחות מוצרים חדשניים בענף וחברות ביג טק עולמיות שצפויות להרחיב את פעילותן בתחומים הפיננסיים בשנים הקרובות.

שינוי במודל העסקי הבנקאי - ההתפתחויות הרבות שמתרחשות במקביל בזירות התחרות השונות בענף הפיננסיים, הבנקאי והחוץ-בנקאי, בהתקדמות הטכנולוגיה, ובשינויים בצרכי הלקוחות והעדפותיהם, מביאות לשינוי במודל הבנקאי. שינויים טכנולוגיים - המעבר לבנקאות דיגיטלית וכניסת מתחרים טכנולוגיים לפעילות פיננסית מייצרים סיכונים ואתגרים טכנולוגיים וסיכונים אבטחת מידע וסייבר חדשים אליהם הבנק נערך.

שינויים רגולטוריים - הסביבה הרגולטורית ממשיכה באינטנסיביות בקידום הסדרתם של מהלכים להתגברת התחרות בתחומים שונים, כגון שירותי תשלום, שינויים בשוק כרטיסי האשראי והתשלומים, החלת תקן לבנקאות פתוחה שמאפשר שיתוף מידע פיננסי של לקוחות עם צדדים שלישיים, רפורמת הניוד בין בנקים, הקמת לשכת שירותי מחשוב בנקאיים, רגולציה תומכת במעבר לבנקאות דיגיטלית ועוד.

שינויים בצרכי הלקוחות - סיכונים הקשורים לשינויים בטעמי הצרכן, ובכללם מוכנות גוברת לצריכת שירותים פיננסיים מגורמים חוץ-בנקאיים. דרישת התייעלות של המערכת הבנקאית - התחרות הגוברת במערכת הפיננסית הובילה לקידום מהלכי התייעלות במסגרתם ננקטו צעדים שונים לחיסכון בהוצאות, ובעקבות כך שיפור יחס היעילות. בהמשך למהלכי התייעלות בהם נוקט הבנק בשנים האחרונות, הבנק ממשיך להתייעל באמצעות הסטת פעילות לדיגיטל, יעול תהליכים והתאמת מודל הפעלה לסביבת הבנקאות המשתנה.

3. סיכון רגולטורי - מקורו של הסיכון הוא בהתגברות הדרישות הרגולטוריות בארץ ובעולם בשנים האחרונות. השינויים הרגולטוריים ויישום רפורמות רגולטוריות מגבירים את אי הוודאות והתחרותיות במערכת הפיננסית ויוצרים סיכון להכנסות ולוהן הקבוצה, לרבות באמצעות מניעת או הטלת מגבלות על פעילות עסקית. שינויים אלה גם מחייבים את הבנק להיערכות, יישום והטמעה של דרישות רגולטוריות הכרוכים בעלויות והשקעות (כגון השקעות מיכוניות) נכבדות. כמו כן, אי עמידה בהוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק והקבוצה חושף אותם לסנקציות, ובהן עיצומים כספיים, תביעות של לקוחות, לרבות תובענות ייצוגיות, הטלת אחריות פלילית על הבנק ועל נושאי משרה בו וכן לפגיעה בתדמיתו של הבנק בציבור. הסיכון הרגולטורי מנוהל בבנק כחלק מהסיכון המשפטי, מסיכון הציות ומסיכון האסטרטגיה.

מדיניות הציות של הבנק מעגנת, בין היתר, את ערכי הציות אותם מקדם הבנק, משמשת כקו מנחה לפעילות כל הגורמים בבנק בניהול סיכונים הציות בכלל ובעמידה במכלול ההוראות הרגולטוריות בפרט, מתווה את העקרונות וקווי היסוד, ומעגנת את הסמכויות ותחומי האחריות של הגורמים השונים בבנק ובקבוצה לצורך בניית תשתית נאותה ליישום החובות החלות על הבנק והקבוצה בתחום הציות והסדרתן בנהלים ותהליכים.

ההיבטים הרגולטוריים-משפטיים מפוקחים ומנוהלים על ידי מערך היעוץ המשפטי במסגרת מדיניות לניהול הסיכון המשפטי המאושרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון. המדיניות מסדירה את הדרכים לאיתור, מיפוי ומזעור של הסיכון המשפטי, לרבות באמצעות מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה ומתן יעוץ ותמיכה משפטית שוטפים, בין היתר, על בסיס התפתחויות אלה. בהיבט האסטרטגי, התכנית האסטרטגית ותכנית העבודה מתייחסות להשפעות אפשריות שצוינו לעיל, ולקוחות בחשבון את השינויים האמורים. לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה אפשרית על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראו "מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים שחלים על קבוצת הבנק", בפרק מממשל תאגידי בדוח הכספי.

4. סיכונים סייבר ואבטחת מידע (כחלק מהסיכון התפעולי) - סיכון סייבר מוגדר כפוטנציאל לנזק הנובע מאירוע סייבר בהתחשב ברמת סבירותו וחומרת השלכותיו. לסיכונים סייבר, דלף מידע ואבטחת מידע פוטנציאל גבוה לגרימת נזק בהתממש אירוע משמעותי הכרוך בעלויות שיקום גבוהות. החדשנות בבנקאות בתקשורת, שימוש בטכנולוגיות חדשות, מערכות פתוחות ויישומי מחשוב ענן, גוררות סיכונים תפעוליים בדגש על סיכונים סייבר ואבטחת מידע. לצורך ניהול נאות של סיכונים סייבר, הורחבה והותאמה המסגרת הקיימת של ניהול סיכונים טכנולוגיים המידע ואבטחת מידע בבנק בהיבטי תפיסת מרחב האיום ויכולות ההגנה הנדרשות. הבנק הגדיר אסטרטגיה, מדיניות, מינוי מנהל הגנת הסייבר ליישום המדיניות ובניית מתודולוגיה לניהול הסיכון. כמו כן, הבנק מנהל את סיכון הסייבר באמצעות נקיטת פעולות מניעה רבות להפחתת הסיכון כולל קידום מודעות בתחום סיכונים סייבר ואבטחת מידע וביצוע תרגילים. בתקופה האחרונה ממשיכות תקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בעולם, על ארגונים בארץ ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו. כמו כן, קיימת מגמת עלייה בגורמי תקיפה מדינתיים, וכן עלייה משמעותית בנסיונות פשיג ופשיגה חתרנית. החשיפה להתממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים והמשך עבודה מרחוק של עובדים וספקים. הבנק נוקט באופן שוטף בצעדים למזעור הסיכונים כולל: פתרונות גישה מרחוק המלווים ע"י מח' אבטחת מידע, הגברת ניטורים ויישום בקורות ואמצעים שונים בהתאם להתפתחות האיומים.

לבנק קיימות פוליסות ביטוח המקנות כיסוי ביטוחי לקבוצת הבנק בגין אירועי נזק שונים כתוצאה מאירוע כשל מחשבוני ו/או אירוע סייבר.

5. סיכון טכנולוגיות המידע (כחלק מהסיכון התפעולי) - בשנים האחרונות, הסביבה הטכנולוגית מתפתחת והתלות בה הולכת וגוברת, ונוצר הצורך בהגדלת הגמישות העסקית והטכנולוגית והצורך בהגברת השימוש בטכנולוגיות חדשות. לקבוצת הבינלאומי קיימת תכנית לשדרוג תשתיות המחשוב, אשר מקנה מענה טכנולוגי לצורך מימוש האסטרטגיה העסקית של הבנק.

6. סיכונים חוצי גבולות (CROSS BORDER) (כחלק מסיכון הציות) - קבוצת הבנק פועלת בתחומי בנקאות שונים, ומספקת שירותים גם ללקוחות שהינם תושבי חוץ. על רקע המאמצים המוגברים של מדינות שונות באיתור כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות והמגמה של שיתוף פעולה בינלאומי במאבק בהעלמות מס, עלולה פעילות הבנק מול תושבי החוץ כאמור להגדיל את החשיפה של הבנק לסיכונים ציות שמקורם בפעילות חוצה גבולות (Cross Border) וכן לסיכונים מוניטין. לקבוצה מדיניות ייעודית לנושא זה, נקבעו נהלי עבודה, ומתבצעת שורה של צעדים אופרטיביים לניהול וצמצום הסיכון.

בנוסף לאמור, חלו בשנים האחרונות התפתחויות בחקיקה וברגולציה הבנקאית באירופה ובעולם בכלל, שיש בהן להשפיע על רמת הסיכון והחשיפה לסיכונים ציות הנובעים ממטן שירותים בנקאיים ללקוחות תושבי חוץ. ככלל הבנק אינו יוזם פעילות שיווק, קידום ופרסום ואינו מכון או מציע את שירותיו באופן מובהק או מכון ללקוחות תושבי חוץ בין אם באופן ישיר ובין אם באופן מקוון. לבנק אין שלוחות או נציגויות מחוץ לישראל ועובדי הבנק לא פועלים מחוץ לישראל. לגבי חשבוניות של תושבי חוץ הנפתחים בבנק, נוקט הבנק בגישה מבוססת סיכון בכל תהליכי פתיחת החשבוניות ותהליכי ניהול החשבוניות, על מנת למזער ולגדר ככל האפשר היתכנות או אפשרות שהבנק יפר את הדין הזר בעת מתן שירותים בנקאיים ללקוחות תושבי חוץ. זאת על ידי איסור ביצוע פעילות שיווק אקטיבית, הגבלה והתאמה של סוג ואופן מתן השירותים, לרבות הגבלה או הימנעות ממטן שירותים לתושבי חוץ בעת שהייתם מחוץ לישראל, והתייחסות לסוגיית יוזם השירות.

רמת הסיכון חוצה גבולות התגברה מאז תחילת המלחמה בין רוסיה ואוקראינה ותחילת משטר הסנקציות על רוסיה והאזורים הבדלניים באוקראינה. יודגש כי נוכח המציאות הקיימת, חוזקו הבקורות והבדיקות המבוצעות בבנק, בדגש על עדכון רשימות המוכרזים בסנקציות באופן שוטף, ובקרה אחר פעולות המבוצעות מול מדינות רוסיה, אוקראינה ובלארוס.

הוראות ה-FATCA - חקיקה אמריקאית המעוגנת בהסכם בין מדינת ישראל בדרך של חקיקה מקומית. במסגרת כללי הוראה זו מפעיל הבנק תהליכים פנימיים לזיהוי ותיעוד לקוחות אמריקאים ומדווח עליהם מדי חודש ספטמבר לגבי שנת המס הקודמת, לרשות המיסים בארה"ב באמצעות רשות המס בישראל בהתאם לדרישות ההוראה. בהתאם לתקנות, הבנק מאפשר פתיחת חשבון חדש בכפוף לחתימת לקוח על הצהרה בדבר תושבות המס שלו.

הוראות ה-CRS - תקן שפותח ע"י ארגון ה-OECD ושמטרתו איסוף מידע לגבי תושבות המס של לקוחות הבנק ודיווח עליהם לרשויות המס של המדינות המשתתפות, באמצעות רשות המס בישראל. התקן אשר הוטמע בחקיקה מקומית, מיושם ע"י הבנק אשר מדווח מדי חודש ספטמבר לגבי שנת המס הקודמת על לקוחותיו שהצהירו על תושבות מס זרה או שבחשבונם אינדיקציה לתושבות מס כזו.

תקנות ה-10 - תקנות מס בארה"ב הנוגעות לניכוי מס במקור על הכנסה הנובעת ממקור אמריקאי לרבות הכנסה מדיבידנדים ותשלומי ריבית על ניירות ערך אמריקאיים. התקנות קובעות, בין היתר, חובות זיהוי, תיעוד, ניכוי ודיווח וחלות על כל המחזיקים בני"ע עם תקבולים ממקור אמריקאי, לקוחות אמריקאים ושאינם אמריקאים.

7. **סיכון בנקאות הוגנת (conduct risk) (כחלק מסיכון הציות)** - קבוצת הבנק הטמיעה ערכי הוגנות ושקיפות בפעילותה מול לקוחותיה ופועלת לחיזוק עקרונות אלו בהתנהלותה השוטפת. ככלל, נדרשת קבוצת הבנק לוודא, כי ההצעות הניתנות ללקוח מותאמות לצרכיו, וכי השירותים המוענקים לו ניתנים לו ללא הפליה, מכל סוג. אי עמידה בסטנדרט התנהלות ראוי חושפת את הקבוצה לסיכונים שונים כמו סיכונים ציות, משפטי, מוניטין וכיו"ב. לקבוצת הבנק קיימת מדיניות בנושא התנהלות עסקית נאותה כחלק ממדיניות הציות ואחד מיעדי קצין הציות הינו לפעול להטמעת עקרונות המדיניות בקרב החטיבות השונות.

8. **סיכונים סביבה ואקלים** - הם הסיכונים לחשיפה להפסדים מסיכונים הקשורים להשפעות סביבתיות הן בשל עלויות שמקורן בחשיפה לסיכונים סביבה - פגיעה סביבתית (זיהום קרקע, זיהום אוויר, מחסור במים, רעידות אדמה וכיו"ב) והן בשל עלויות הנובעות מהחשיפה לסיכונים האקלים- סיכונים פיזיים (גלי חום, בצורות, שיטפונות, הצפות ועוד) או סיכונים מעבר הקשורים לשינויי האקלים. לסיכונים אלו השפעה אפשרית במספר היבטים באופן ישיר או עקיף: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון משפטי, סיכון ציות וסיכון מוניטין. השפעה ישירה - כתוצאה מעלויות מפגעים סביבתיים שעל הבנק לשאת בהם בגין נזקים ישירים הקשורים בשינויי אקלים או הפסד כספי העלול להיגרם כתוצאה מאימוץ של הוראות לגבי מדיניות אקלים וסביבה, התפתחות טכנולוגית ושינויים בהעדפות השוק. השפעה עקיפה - כגון על סיכונים האשראי - עלולה לנבוע מהרעה במצבו הפיננסי של לווה בעקבות השפעות סביבתיות ושינויי אקלים, בין היתר בעקבות אי-עמידה בהוראות הדין הסביבתיות הרלבנטיות, בשל הוצאות גדולות הנדרשות כדי לעמוד בדרישות רגולציה סביבתית או בשל קנס גבוה שניתן להשית על הלווה בשל פגיעה סביבתית, וכן התממשות של סיכונים אחרים הקשורים בסיכונים סביבתיים כגון סיכון משפטי וסיכון מוניטין. הבנק נוקט בפעולות לזיהוי וניהול סיכונים אלו, בדגש על סיכון האשראי, תוך חתירה לצמצום או מניעה של סיכון הנובע מהשפעה סביבתית שיש בה פוטנציאל לפגיעה. הבנק רואה חשיבות במימון פרויקטים/גופים התורמים לפיתוח סביבתי, כגון מימון פרויקטים בתחום האנרגיה המתחדשת.

דיון בגורמי סיכון

מידת ההשפעה של גורמי הסיכון מתבססת על המתודולוגיה שמשמשת את הבנק בתהליך ה-ICAAP ובמסמך הסיכונים. המתודולוגיה לוקחת בחשבון את רמת הסיכון והתפתחות פרופיל הסיכון של הבנק אל מול תאבון הסיכון שנקבע ואיכות ניהול הסיכון. כל גורם סיכון המופיע בטבלה נבחן, כאשר הוא עומד בפני עצמו, ומתוך הנחה של אי-תלות בין גורם סיכון אחד לבין גורמי סיכון אחרים המופיעים בטבלה.

סיכון	השפעה	רמת סיכון
1. סיכונים שוק	סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובע משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים.	נמוכה-בינונית
1.1 סיכון רבית	סיכון להפסד או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הרבית בשווקים השונים. שינויים ברבית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשירים חוץ מאזניים, כיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (או אף התזרימים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הרבית. סיכון הרבית שאליו נחשף הבנק כולל: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה, סיכון בסיס (מרווח) וסיכון אופציות.	נמוכה-בינונית
1.2 סיכון האינופלציה	סיכון להפסד כתוצאה משינויים בעקום הציפיות למדד המחירים לצרכן ו/או במדד המחירים עצמו.	נמוכה
1.3 סיכון שער החליפין	סיכון להפסד כתוצאה משינוי שער חליפין ו/או כתוצאה משינויים בציפיות לשינוי בשער החליפין.	נמוכה
1.4 סיכון מניות / אופציות	סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי המניות או מדדי המניות. סיכון אופציות הוא הסיכון להפסד הנובע משינויים בפרמטרים המשפיעים על שוויין של האופציות, לרבות סטיית התקן.	נמוכה-בינונית
2. סיכון נדילות	סיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל מחסור ביתרות זמינות בשקלים או במט"ח, בגין משיכות בלתי צפויות של פקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי, אי ודאות לגבי זמינות המקורות והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים הנזילים. ברבעון הרביעי של השנה, הועלתה הערכת רמת הסיכון מ"נמוכה" ל-"נמוכה בינונית", על רקע אי הוודאות בשווקים הפיננסיים, בעיקר בתחום המט"ח.	נמוכה-בינונית
3. סיכון אשראי	הסיכון שלוואה או צד נגדי, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק. במסגרת הערכת סיכון האשראי הכוללת, מבוצע שקלול של כלל הגורמים המשפיעים על רמת הסיכון, וביניהם, היקפי החשיפה, הסביבה המאקרו-כלכלית, השפעות סיכון איכות לווים ובטחונות והשפעות הריכוזיות הענפית ובכללם הסיכון הגלום באשראי לענף בינוי ונדל"ן, אשר נמצא במגמת עלייה בישראל במהלך החודשים האחרונים, לאור הגידול בהיקפי החשיפות.	בינונית
3.1 איכות לווים ובטחונות	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי הנכסים, בהכנסות ובהון הקבוצה שעלול להתרחש כתוצאה מהרעה באיכות הלווים על רקע פגיעה בחוסנם הפיננסי של הלווים ובכוש ההחזר שלהם, ו/או בשווי ובטיב או תמהיל הבטחונות שהועמדו כבטוחה לאשראי.	בינונית
3.2 ריכוזיות ענפית	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי הנכסים, בהכנסות ובהון הקבוצה הנובע מהיקף גבוה של אשראי שניתן ללווים המשתייכים לענף משק מסוים ו/או השקעות במוצרים הרגישים לענף מסוים. הרעה בפעילות העסקית בענף משק כזה, על רקע שינויים בביקוש או בהיצע, שינוי במחירי חומרי גלם, שינויים בטחוניים ו/או פוליטיים, שינויים רגולטוריים ועוד, עלולה להביא לפגיעה ביכולת ההחזר ו/או בשווי הבטחונות שניתנו על ידי חלק מהלווים המשתייכים לענף זה, וכתוצאה מכך, להשפיע לרעה על שווי נכסי הקבוצה ורווחיותה.	נמוכה
3.3 ריכוזיות לווים וקבוצת לווים	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי הנכסים, בהכנסות ובהון הקבוצה הנובע מהרעה במצב של לוואה/קבוצת לווים גדולה יחסית לתיק האשראי, שעלולה להשפיע לרעה על סיכויי גביית האשראי, ובהתאמה על רווחיותה. השפעת הסיכון הינה נגזרת, בין היתר, של התמהיל הפנימי של הקבוצות, הקשר בין החברות המרכיבות אותן עסקית או ענפית, פיזורן, והשפעת הבעיות באחת מהן על היתר.	נמוכה

סיכון	השפעה	רמת סיכון
4. סיכון תפעולי	סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים (לרבות סיכון יחסי עבודה), או מערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, סיכוני מעילות והונאות, סיכוני דו, אבטחת מידע, סייבר והמשכיות עסקית, ואינה כוללת סיכון אסטרטגי או סיכון מוניטין.	בינונית
4.1 סיכון סייבר ואבטחת מידע	סיכון זה (כחלק מהסיכון התפעולי) מוערך בנפרד לאור ריבוי אירועים בעולם ובמערכת הפיננסית בפרט, ולאור הרחבת פעילות הדיגיטל על ידי לקוחות הקבוצה, הרחבת השימוש בטכנולוגיות חדשות, מערכות פתוחות וכניסה משמעותית יותר ליישומי מחשוב ענן. הסיכון מוגדר כפוטנציאל לנזק הנובע מאירוע סייבר בהתחשב ברמת סבירותו וחומרת השלכותיו.	בינונית-גבוהה
4.2 סיכון טכנולוגיות המידע	סיכון זה (כחלק מהסיכון התפעולי) מוערך בנפרד לאור כך שהסביבה הטכנולוגית מורכבת ומשתנה והתלות בה גוברת. בשנים האחרונות הסיכון התעצם לאור הצורך בהגדלת הגמישות העסקית והטכנולוגית והגברת השימוש בטכנולוגיות חדשות.	בינונית
5. סיכון משפטי	נכלל בגדר סיכון תפעולי כהגדרתו בנוהל בנקאי תקין מס' 350 - ניהול הסיכון התפעולי וכולל גם, אך אינו מוגבל ל"חשיפה לקנסות (fines, penalties) או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית (punitive damages), כמו גם מהסדרים פרטניים (private settlements)".	נמוכה-בינונית
6. סיכון מוניטין	סיכון הנובע מתפיסה שלילית מצד לקוחות, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים או רגולטורים, אשר עלולה להשפיע לרעה על יכולתו של תאגיד בנקאי לשמור על קשרים עסקיים קיימים או ליצור קשרים חדשים וליהנות מגמישות רציפה למקורות מימון. סיכון המוניטין מושפע באופן מהותי מהתממשות של סיכונים משיקים כגון סיכון תפעולי, סיכון אשראי, סיכון ציות, סיכון הלבנת הון ומימון טרור ועוד, אשר דבר פרסומם עלול לגרור התממשות של סיכון המוניטין (לדוגמא: אירועי גניבה או מעילה, אירועי הלבנת הון, אירועי סייבר, הפסד כספי גבוה וכו').	נמוכה-בינונית
7. סיכוני חקיקה ורגולציה	סיכון קיים או עתידי להכנסות והון הקבוצה העלול להיווצר משינויים ברגולציה או בחקיקה, שיש בהם להשפיע על פעילות הקבוצה ועסקיה. הבנק, כתאגיד בנקאי, והחברות המוחזקות על ידו, כפופים להוראות רגולטוריות רבות הבאות לידי ביטוי בחקיקה, חקיקת משנה ומדיניות רשויות הפיקוח והאכיפה כגון: הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, אגף שוק ההון וחסכון באוצר, רשות ניירות ערך, הרשות להגנת הפרטיות, רשות התחרות, גופים סטאטוטוריים בתחום הגנת הצרכן וכיו"ב. תחום המחשוב מושפע אף הוא משינויים בחקיקה ורגולציה, על רקע שדרוגים ושינויים הנדרשים לבצע לעיתים במערכות המחשוב. בתחומים אלו קיימים שינויים ו/או חידושים תכופים בחקיקה ובמדיניות הרשויות השונות העלולים להשפיע על פעילות הקבוצה ועל עסקיה, וכן לרוב דורשים השקעות והקצאת משאבים על מנת להתאים את הפעילות אליהם, הן בהשקעה במערכות והן בכח אדם ובהכשרתו.	בינונית

סיכון	השפעה	רמת סיכון
8. סיכון ציות, איסור הלבנת הון ומימון טרור	סיכון ציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאין הוא מקיים את הוראות הדין. סיכון הציות כולל את הסיכון לאי קיום הוראות הדין כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקן 308, ובכלל זה הסיכון לאי קיום הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור, הסיכון לאי קיום הוראות תכנית האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך, הסיכון לאי קיום תוכנית האכיפה הפנימית בדיני תחרות כלכלית, הסיכון באי קיום דיני ההגנה על הפרטיות ואת הסיכונים הנובעים מהפעילות מול תושבי חוץ. סיכון זה כולל גם סיכון בנקאות הוגנת (CONDUCT RISK), אשר הינו סיכון חוצה ארגון השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ומושתת על ערכי יסוד בדמות הוגנות ושקיפות באופן בו מתנהל הבנק אל מול מחזיקי העניין השונים.	בינונית
	התחזקות הרגולציה והאכיפה של רשויות המס במדינות שונות, מתוך כוונה לאתר כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות עלולים להשליך על דפוסי התנהגות של לקוחות ומכאן לחשוף את הבנק לסיכונים ציות, סיכוני מוניטין I-Cross border risk.	
9. סיכון אסטרטגיה	סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור הינם הסיכונים להיווצרותה של אחריות פלילית של הבנק, מנהליו ועובדיו, ולפגיעה ברווח ובהון הקבוצה העלולה להיווצר על רקע הטלת עיצומים כספיים משמעותיים וסיכוני מוניטין העשויים לקבל ביטוי בניתוק קשרים מול גופים פיננסיים בעולם ונטישת לקוחות, וזאת כתוצאה מאי עמידה בהוראות הדין בנושא מניעת הלבנת הון ואיסור מימון טרור. התממשות עבירה על הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור כמו גם מעורבות הבנק בעבירות על דיני המס בישראל ובעולם המבוצעות ע"י לקוחותיו, עשויה לגרום התממשות של סיכוני מוניטין, סיכונים תפעוליים, סיכונים משפטיים, סיכונים אסטרטגיים וסיכונים נוספים.	בינונית
	ההשפעה של סיכון ציות, איסור הלבנת הון ומימון טרור משליכה על כל תחומי הפעילות של הבנק, לרבות, האכיפה המנהלית, ורגולציה מקומית ובינלאומית בתחומי מיסוי לרבות ה-FATCA וה-CRS.	
10. סיכון מודל	הסיכון של ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על רווחים, הון, מוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים. סיכון זה הינו פונקציה של התאימות בין היעדים האסטרטגיים של הבנק, האסטרטגיות העסקיות שפותחו להשגת יעדים אלו, המשאבים שהוקצו לעמידה ביעדים אלו ואיכות היישום. סיכון אסטרטגיה כולל בתוכו גם סיכון תחרות הנובע מחשיפת הקבוצה לתחרות בישראל בכל תחומי עסקיה. במהלך פעילותה השוטפת מתמודדת הקבוצה עם גורמים מתחרים בהם התאגידים הבנקאיים האחרים וגופים פיננסיים אחרים המספקים מוצרים פיננסיים חלופיים לאלו המוצעים על ידה. סיכון התחרות מבטא את סיכון השחיקה ברווחיות ובהון על רקע הלחץ התחרותי להקטנת גובה העמלות והמרווחים.	נמוכה
	הבנק מחלק את הסיכון האסטרטגי לשלוש קבוצות סיכון, אשר התממשותן, כולן או חלק מהן, עלולות להשפיע על הגשמת החזון והיעדים האסטרטגיים: סיכוני הפוזיציה האסטרטגית (Strategic positioning risks), סיכוני יישום האסטרטגיה (Strategic execution risks) וסיכוני ההשלכה האסטרטגית (Strategic consequence risks).	
10. סיכון מודל	מוגדר כפוטנציאל להשלכות שליליות מהחלטות שהתקבלו בהתבסס על תוצרי מודל שגויים או שימוש שגוי בתוצרי מודל. סיכון מודל עלול להוביל להפסד כספי, קבלת החלטות עסקיות שגויות, או פגיעה במוניטין הבנק	

הבנק נוקט בפעולות ספציפיות למזעור הסיכונים המתוארים לעיל. כמו כן, נקבעה מדיניות מפורטת לניהול החשיפות והסיכונים, הכוללת, בין היתר, הגדרת תיאבון סיכון פרטני, מגבלות על החשיפה, מנגנוני בקרה שונים, מערך דיווחים ועוד. בנוסף, קיימת מעטפת נהלים המיושמים ע"י הבנק ומערכות מיכון תומכות.

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1) (במיליוני ש"ח)

א	ב	ג	
נכסי סיכון משוקללים	נכסי סיכון משוקללים	נכסי סיכון משוקללים	דרישות הון מזעריות (א)
31.12.22	30.9.22	31.12.22	31.12.22
1	סיכון אשראי (לא כולל סיכון אשראי של צד נגדי CCR) (גישה סטנדרטית) (ב)	90,062	11,258
6	סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)	1,128	141
10	התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)	553	69
15	סיכון סילוק (Settlement risk)	30	4
16	חשיפות איגוח (גישה סטנדרטית)	-	-
25	סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)	3,013	377
	סך הכל סיכון אשראי	94,786	11,849
20	סיכון שוק (גישה סטנדרטית)	789	98
24	סיכון תפעולי	8,061	1,007
27	סך הכל	103,636	12,954

(א) דרישות הון בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין, הבנק נדרש לעמוד ביחס הון כולל מזערי של 12.5%.

(ב) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי, סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לסף הניכוי.

לפרוט הקשרים בין הדוחות הכספיים לבין חשיפות פיקוחיות - ר' [תוספת א'](#).

מידע נוסף על נכסי סיכון משוקללים

דוח תנועה בחשיפה לאחר הפחתות סיכון אשראי בכל משקל סיכון (במיליוני ש"ח)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022													
שינויים בחשיפה לאחר הפרשה להפסדי אשראי ולאחר הפחתות בטחונות (לפני המרה לאשראי)													
ניכוי מבסיס ההון	שינוי בנכסי סיכון	250%	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	2%	0%	סה"כ	סוג החשיפה
	88,988											209,519	יתרה ליום 31.12.2021
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	119	119	ריבונות
-	(72)	-	-	-	-	-	-	-	(346)	-	-	(346)	יישויות סקטור ציבורי
-	272	-	-	-	-	-	(3)	-	951	-	-	948	תאגידים בנקאיים
-	222	-	-	-	-	-	-	-	1,652	-	-	1,652	חברות נ"ע
-	9,911	-	1,174	9,841	-	-	15	-	(146)	(61)	-	10,823	תאגידים
-	784	-	(1)	789	-	-	-	-	-	-	-	788	בביטחון נדל"ן מסחרי
-	513	-	2	31	1,345	-	-	-	-	-	-	1,378	קמעונאות ליחידים
-	(72)	-	(2)	(9)	(46)	-	-	-	-	-	-	(57)	עסקים קטנים
-	1,389	-	(19)	(253)	(352)	1,519	634	381	-	-	-	1,910	בגין משכנתאות לדיור
-	(233)	-	113	(352)	-	-	-	-	-	-	4	(235)	נכסים אחרים
	12,714	-	1,267	10,049	947	1,519	646	381	2,111	(61)	123	16,982	סה"כ השינוי באשראי
-	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סיכון סליקה
-	106	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
-	1,416	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סיכון תפעולי
-	386	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	CVA
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	שינוי רגולטורי ומתודולוגי
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	השפעות אחרות
	103,636											226,499	יתרה ליום 31.12.2022

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021													
שינויים בחשיפה לאחר הפרשה להפסדי אשראי ולאחר הפחתת בטחונות (לפני המרה לאשראי)													
ניכוי מבסיס ההון	שינוי בנכסי סיכון	250%	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	2%	0%	סה"כ	סוג החשיפה
	83,815											194,817	יתרה ליום 31.12.2020
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,588	2,588	ריבונות
-	64	-	-	-	-	-	-	-	321	-	-	321	יישויות סקטור ציבורי
-	(151)	-	-	3	-	-	(21)	-	18	-	(33)	(33)	תאגידים בנקאיים
-	355	-	-	-	-	-	-	-	2,414	-	-	2,414	חברות נ"ע
-	1,761	-	(33)	3,112	-	-	(41)	-	53	(136)	-	2,955	תאגידים
-	73	-	(3)	73	-	-	-	-	-	-	-	70	בביטחון נדל"ן מסחרי
-	828	-	9	(31)	1,222	-	-	-	-	-	-	1,200	קמעונאות ליחידים
-	60	-	3	(5)	75	-	-	-	-	-	-	73	עסקים קטנים
-	1,904	-	(22)	238	(672)	2,645	1,547	856	-	-	-	4,592	בגין משכנתאות לדיור
-	603	37	60	440	-	-	-	-	-	-	(15)	522	נכסים אחרים
	5,497	37	14	3,830	625	2,645	1,485	856	2,806	(136)	2,540	14,702	סה"כ השינוי באשראי
-	(31)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סיכון סליקה
-	(200)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
-	(84)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סיכון תפעולי
-	(9)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	CVA
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	שינוי רגולטורי ומתודולוגי
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	השפעות אחרות
	88,988											209,519	יתרה ליום 31.12.2021

נכסים משוקללים בסיכון ביחס לפעילויות העסקיות ולסיכונים הקשורים (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2022								
מגזרי פעילות פיקוחיים								
סה"כ	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
94,786	6,550	702	25,694	8,585	17,987	135	35,133	סיכון אשראי
789	789	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
8,061	1,392	508	857	468	1,587	185	3,064	סיכון תפעולי
103,636	8,731	1,210	26,551	9,053	19,574	320	38,197	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2021								
מגזרי פעילות פיקוחיים								
סה"כ	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
81,660	4,794	1,046	18,863	6,367	17,670	86	32,834	סיכון אשראי
683	683	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
6,645	603	469	764	433	1,452	158	2,766	סיכון תפעולי
88,988	6,080	1,515	19,627	6,800	19,122	244	35,600	סך הכל

הון ומינוף

חלק 3 הרכב ההון

הרכב ההון הפיקוחי (CC1)

ה	ד	ג	ב	א	הרכב ההון הפיקוחי
		ליום 31 בדצמבר 2021		ליום 31 בדצמבר 2022	
הפנייה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים					
1		927	927		הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1.
2	-	9,257	9,935		עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן.
3	-	(181)	(303)		רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי.
4	-	-	-		מכשירי הון עצמי רובד 1 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
5	-	220	265		מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג' (זכויות מיעוט).
6	-	10,223	10,824		הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים.
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים					
9		96	96		נכסים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שירות למשכנתאות, בניכוי מיסים נדחים לשלם.
14					רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההגון של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי. בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל התאמות השווי החשבונאיות (dva) הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק.
15		3	5		עודף יעודה על עתודה, בניכוי מיסים נדחים לשלם שישולקו אם הנכס יהפוך לפגום או ייגרע בהתאם להוראות הדיווח לציבור.
26	(75)		(79)		התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
26א					מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
26ב					מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות.
26ג	(75)		(79)		מזה: בגין השפעת תכנית ההתייעלות.
28	-	24	22		סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1.
29	-	10,199	10,802		הון עצמי רובד 1.
הון רובד 1 נוסף: מכשירים					
36					הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים.
הון רובד 1 נוסף: ניכויים					
44		-	-		הון רובד 1 נוסף.
45	-	10,199	10,802		הון רובד 1.
הון רובד 2: מכשירים והפרשות					
46		878	2,296		מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו.
47	8	1	-		מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר.
48	9	28	-		מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'.
49		28	-		מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2.
50	10+11	984	1,152		הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס.

ה	ד	ג	ב	א	הרכב ההון הפיקוחי
הפנייה	ליום 31 בדצמבר 2021	ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 31 בדצמבר 2022
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
	1,891	3,448	3,448	3,448	הון רובד 2 לפני ניכויים.
הון רובד 2: ניכויים					
57	-	-	-	-	סך כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2.
58	1,891	3,448	3,448	3,448	הון רובד 2.
59	12,090	14,250	14,250	14,250	סך ההון.
60	88,988	103,636	103,636	103,636	סך נכסי סיכון משוקללים.
יחסי הון וכריות לשימור הון					
61	11.46%	10.42%	10.42%	10.42%	הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
62	11.46%	10.42%	10.42%	10.42%	הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
63	13.59%	13.75%	13.75%	13.75%	ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים					
69	8.25%	9.24%	9.24%	9.24%	יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
71	11.50%	12.50%	12.50%	12.50%	יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)					
72	13	602	310	310	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה.
73	14+15	628	602	602	השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה.
75	16	617	631	631	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה.
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2					
76	984	1,152	1,152	1,152	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה.
77	1,021	1,185	1,185	1,185	התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית.
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר					
84	346	-	-	-	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר [בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299].
85	-	-	-	-	סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה.

לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי - ר' [תוספת א'](#).

מידע נוסף על הון והלימות הון

דוח תזרים של תנועות ממועד הדיווח הקודם על ההון הפיקוחי, לרבות שינויים בהון העצמי רובד 1, הון רובד 1, והון רובד 2

לשנה שנסתיימה	לשנה שנסתיימה	
31.12.2021-ב	31.12.2022-ב	
	במיליוני ש"ח	
		1. שינוי בהון עצמי רובד 1
9,349	10,223	סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים לתחילת תקופה
862	567	שינוי בהון המיוחס לבעלי מניות הבנק
		שינוי בהבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1
12	45	שינוי בזכויות שאינן מקנות שליטה
-	-	יישום הוראות מעבר בגין אימוץ כללי חשבונאות מקובלים בנושא זכויות עובדים
-	(14)	התאמות בגין הפסדי אשראי
10,223	10,824	סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים לסוף תקופה
		שינוי בהתאמות פיקוחיות וניכויים:
(20)	-	סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים לפני התאמות בגין מהלכי התייעלות - הון עצמי רובד 1, לתחילת תקופה
(2)	96	שינוי בנכסים בלתי מוחשיים
-	-	שינוי בהתחייבות להשקעה עצמית במניות
1	5	שינוי בהתאמות פיקוחיות וניכויים אחרים - הון עצמי רובד 1
(21)	101	סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים לפני התאמות בגין מהלכי התייעלות - הון עצמי רובד 1, לסוף תקופה
45	(79)	סך שינוי בהתאמות בגין מהלכי התייעלות - הון עצמי רובד 1
10,199	10,802	סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
		2. שינוי בהון רובד 2
2,749	2,296	סך הון רובד 2, לפני ניכויים לתחילת תקופה
(889)	1,152	שינוי בהון רובד 2: מכשירים, לפני ניכויים
31	-	שינוי בהון רובד 2: הפרשות, לפני ניכויים
1,891	3,448	סך הון רובד 2, לפני ניכויים לסוף תקופה
		שינוי בניכויים:
-	-	סך הכל ניכויים - הון רובד 2
-	-	שינוי בסך הכל ניכויים - הון רובד 2
1,891	3,448	סך הכל הון רובד 2

באזל

הבנק מיישם את הוראות ועדת באזל בנושא מדידה והלימות הון, כפי שאומצו על ידי בנק ישראל בהוראות ניהול בנקאי תקין 201 עד 211. הוראות באזל מתייחסות ל-3 נדבכים:

נדבך ראשון - דרישות הון מזעריות, המחשבות לכל אחד מסוגי הסיכונים בנפרד, כאשר לגבי סיכונים אשראי הגישות העיקריות הן:

1. הגישה הסטנדרטית המסתמכת בעיקר על נתוני דירוגי אשראי של חברות דירוג חיצוניות.
 2. הגישות המתקדמות המבוססות על דירוגים פנימיים אשר חושבו בהתאם למודלים שפותחו על ידי הבנק (IRB-Internal Ratings-Based).
- הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית לכלל החשיפות של הבנק, ובגין סיכון שוק מבוצע גם חישוב של הקצאת ההון הנדרשת בגין הסיכון הספציפי בתיק למסחר.

נדבך שני - עוסק בתהליך הפנימי להערכת נאותות ההון ביחס לפרופיל הסיכונים של הבנק - תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) ובמערכי הפיקוח והבקרה שהבנק מיישם. תהליך ה-ICAAP נועד להבטיח קיום רמה הולמת של אמצעים הוניים שתתמוך בכלל הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק, לרבות בהתחשב בתוכניות אסטרטגיות עתידיות, זאת מעבר לדרישות ההון המינימאליות שעל הבנק להחזיק בהתאם לנדבך הראשון, ובכלל זה: סיכון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון אינפלציה, סיכון ציות, סיכון הלבנת הון ומימון טרור, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי, סיכון מוניטין ועוד. התהליך כולל, בין היתר, בחינת המגננטים המובנים לזיהוי הסיכונים ומוקדי הסיכון וביצוע הערכת נאותות הונית על בסיס תרחישים שונים, בחינת קיום תהליכים פנימיים ליישום ממשל תאגידי נאות, שיפור ושדרוג מערכי הבקרה והביקורת וקיום תשתית תרחישי קיצון נאותה הכוללת תרחישי קיצון הוליסטיים. כמו כן, עוסק נדבך זה בתהליך הסקירה הפיקוחי (SREP) מול בנק ישראל.

נדבך שלישי - משמעת שוק - דרישות הגילוי והדיווח לציבור. הנדבך כולל את דרישות הגילוי בדיווח הכספי של תאגיד בנקאי.

במהלך חודש מרס 2020, פירסמה ועדת באזל לפיקוח בנקאי (BCBS) הודעה על דחייה בכניסתן לתוקף של העדכונים להוראות ל"מדידה והלימות הון" (המכונה "באזל 4") שפורסמו בחודש דצמבר 2017. היישום אמור להיכנס לתוקף באירופה באופן מדורג החל מה-1 בינואר 2023 ועד 1 בינואר 2028. חשוב לציין כי בשלב זה, לא ידוע באיזה אופן ומתי יאומצו הוראות אלה בישראל.

אימוץ הוראות באזל ע"י בנק ישראל

הבנק מיישם את הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 211-201 בנושא מדידה והלימות הון כפי שעודכנו, על מנת להתאימן להנחיות באזל. בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר יחסי הון מזעריים, נדרש הבנק לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי של 9% יחס הון כולל של 12.5% וזאת כתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית. ליחס ההון העצמי רובד 1 המזערי מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח, למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה כמפורט להלן.

לצורך התמודדות עם משבר הקורונה וכחלק מהתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין, פרסם הפיקוח על הבנקים, את הוראת ניהול בנקאי תקין 250 בה נכללה, בין היתר, הוראת שעה לעדכון הוראה 329, אשר מבטל את דרישות ההון של נקודת אחוז נוספת על הלוואות לדיור לרכישת דירת מגורים, שהועמדו בתקופה החל מיום 19 במרס 2020 ועד ליום 30 בספטמבר 2021, ועל הלוואות לדיור שלא לצורך רכישת זכות במקרקעין ובמשכון דירה (להלן - "הלוואה לכל מטרה") שהועמדו החל מיום 19 במרס 2020.

ביום 27 בדצמבר 2021 פרסם בנק ישראל חוזר לפיו, בוצע עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 329 בנושא מגבלות על ההלוואות לדיור לפיו, דרישת ההון הנוספת בשיעור 1 נקודת האחוז תחול בגין הלוואות למטרת דיור בלבד ולא תחול בגין הלוואות לכל מטרה.

גישת הבנק להערכת הלימות ההון

במסגרת הטמעת הנדבך השני של באזל בבנק מהווה תהליך הערכת הנאותות ההונית (תהליך ה-ICAAP) את הבסיס לקביעת יעד ההון המינימאלי של הקבוצה.

תהליך ה-ICAAP מתבצע בהתאם לפרקטיקה בינלאומית מקובלת ובהתאם למסגרת העבודה של באזל והנחיות בנק ישראל, במסגרתו מאותגרת הקצאת ההון הרגולטורית בנדבך הראשון ומוקצות כריות הון ייעודיות נוספות במידת הצורך. מסמך ה-ICAAP מטמיע את מתודולוגיית אמידת הסיכונים השונים, הערכת הנאותות ההונית והניהול השוטף של ההון. הוא מכיל עדכונים ושינויים רבים שהתבצעו במהלך השנים עקב תהליכי שיפור פנימיים, דו שיח מתמשך עם בנק ישראל (לרבות תהליך ה-SREP), עדכוני בנק ישראל ועדכונים בינלאומיים שונים.

תהליך הערכת הנאותות ההונית נועד לבחון את יכולת הקבוצה לשאת בסיכונים אליהם היא חשופה ותוצאותיו מהוות היזון חוזר הן ליעדי ההון שקבע הדירקטוריון והן לאיכות מדיניות ניהול הסיכונים והצלחת יישומה, והן משמשות בסיס לקביעת יעדי ההון ותכנון ההון וגיוש תיאבון לסיכון ומגבלות על ידי זיהוי צרכי ההון וקיבולת הסיכון של הקבוצה.

בקביעת יעד ההון נבחנים ממצאי התהליך המהווים את היקף ההון הנדרש בראיית הקבוצה אל מול פרופיל הסיכון שלה למועד הדוח ובראייה צופה פני עתיד בהתבסס על היעדים העסקיים של הקבוצה והצמיחה המתוכננת ותחת תרחישי קיצון הוליסטיים.

מסמך ה-ICAAP לנתוני 30 ביוני 2022 הוגש כנדרש לבנק ישראל. תשתית תהליך הגאותות ההונית שאושרה בבנק משמשת בסיס לתהליך הפנימי המבוצע בבנק ובחברת הבת הבנקאית בהתאמות הנדרשות ועל בסיס פרופיל הסיכון הספציפי של חברת הבת. בנק מסד ביצע תהליך ICAAP, גם הוא לנתוני ה-30 ביוני 2022.

דיון כמותי ואיכותי בתכנון ההון במסגרת הדיון הכללי בתכנון האסטרטגי של ההנהלה

בחודשים האחרונים גיבש הבנק תכנית אסטרטגית לשנים 2023-2025, בתכנית האסטרטגית נקבעו מיקודים עסקיים אשר נועדו להציע את הבנק קדימה בסביבת התחרות המתחדשת ותחת תנאי אי ודאות. התכנית כוללת יעדים כמותיים, כנגזרת של התכנית האסטרטגית, הכוללים הנחות לגבי הכנסות והוצאות ותכנון הון תלת שנתי. התוכנית האסטרטגית על יעדיה הכמותיים מתוקפת פעמיים בשנה, ובמסגרת זאת נעשית בדיקה כי תכנון ההון הקיים הינו בהלימה עם היעדים האסטרטגיים המעודכנים. טרם אישור תכנון ההון, מתבצע תהליך של בחינת העמידה ביעדי ההון במצב עסקים רגיל ותחת תרחישי קיצון.

יישום הנדבך השני של באזל כולל ביצוע תהליך ה-ICAAP כאשר אחד מתוצריו המרכזיים הינו קביעת יעדי ההון במצב עסקים רגיל ובמצב קיצון. יעדי ההון נקבעים להון עצמי רובד 1 ולהון הכולל.

יעדי ההון שנקבעו על ידי הדירקטוריון הינם:

- במצב עסקים רגיל - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-9.25% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-12.50%.
- במצב קיצון - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-6.50% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-9.00%.

הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים

בחודש מרס 2014, פרסמה וועדת באזל לפיקוח בנקאי (BCBS) עדכונים להוראות באזל 3 וביניהם, הוראה חדשה בדבר "גישה סטנדרטית לחישוב חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי (SA-CCR).

ביום 1 בדצמבר 2021, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראות ניהול בנקאי תקין הכולל, בין היתר, הוספת הוראת ניהול בנקאי תקין A203 בנושא טיפול בסיכון אשראי צד נגדי בהתאם ל-SA-CCR שמחליפה את הגישות הקיימות כיום במסגרת הוראה 203 לחישוב חשיפה לצד נגדי במקרה כשל. הבנק מיישם את ההוראה החל מיום 1 ביולי 2022.

בנוסף לכך, ביום 1 באוגוסט 2022, פרסם חוזר בנושא עדכון הוראה 203 אשר במסגרתו עודכנו משקלות הסיכון בחישוב הקצאת ההון בגין סיכון CVA לחשיפות של התאגידים הבנקאיים לחברות ביטוח, קופות גמל וקרנות נאמנות. בהתאם לחוזר, בשל הסיכון הנמוך, החליט הפיקוח על הבנקים להפחית את משקל הסיכון המיוחס לחברות ביטוח, קופות גמל וקרנות נאמנות ולהשוותו למשקל הסיכון המיוחס לתאגידים בנקאיים.

יישום הכללים החדשים הביא להגדלה בדרישות ההון בגין מכשירים נגזרים, לקיטון ביחס המינוף וכן משפיע על חישוב מגבלות לוואי בודד. השפעת יישום הדרישות החדשות, הביאה לירידה ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס ההון הכולל בשיעור של כ-0.05% וכ-0.07% בהתאמה, וזאת כתוצאה מעלייה בסך נכסי הסיכון בגין חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי בסך של כ-520 מיליון ש"ח.

בנוסף, בהתאם לחוזר מדצמבר 2021, נוספה הוראה A208 בנושא גישות חדשות להקצאת הון בגין סיכון CVA. ההוראה מציגה מספר גישות אפשריות לחישוב הקצאת הון בגין סיכון CVA. הבנק נדרש ליישם את ההוראה החל מיום 1 בינואר 2025.

השפעת דירוג האשראי של מדינת ישראל

לדירוג האשראי של מדינת ישראל ישנה השפעה על דרישות ההון, מכיוון שדרישות ההון בגין חשיפות לממשלות, לישויות סקטור ציבורי ולגופים פיננסיים, נגזרות מדרישות ההון של בנק ישראל. להערכת הבנק, אם וככל שירד דירוג האשראי של מדינת ישראל (NOTCH אחד), יגרום הדבר לירידה של 0.24%-י ו-0.32% ביחס הון רובד 1 ויחס הון כולל בהתאמה, נכון לנתוני 31 בדצמבר 2022.

חוזר בדבר הקצאת הון נוספת בגין מימון קרקעות במינוף גבוה

ביום 22 במאי 2022, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 203 (מדידה והלימות ההון) שמטרתה טיפול בחשיפות לענף הבינוי והנדל"ן. בהתאם לחוזר, נקבע כי לרשימת החובות המשוקללים לסיכון ב-150% נוספו הלוואות המיועדות לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה, בשיעור העולה על 80% משווי הנכס הנרכש (LTV), למעט הלוואות לרכישת קרקע חקלאית שאין לגביה אופק תכנוני או כוונה להגיש בקשה לשינוי יעוד (planning consent) והלוואות לרכישת קרקע לשימוש עצמי של לוואי שאינו מסווג בענף המשק בינוי ונדל"ן.

בהמשך לכך, אימץ הבנק את ההקלה שנקבעה במסגרת החוזר, לפיה השפעת השינוי במשקל הסיכון על יחס הלימות ההון, בגין מלאי ההלוואות הקיימות ליום 30 ביוני 2022, תיפרס בשיעורים רבעוניים קבועים עד ליום 30 ביוני 2023. ללא ההקלה כאמור, נכון ליום 31 בדצמבר 2022, היישום היה מביא לקיטון נוסף ביחס הון רובד 1 וביחס ההון הכולל בשיעור של 0.06%-י ו-0.08%, בהתאמה.

להלן ניתוח השפעות השינויים על יחס הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2022:

השפעת השינוי ב-1 מיליארד ש"ח בסך נכסי הסיכון	השפעת השינוי ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רובד 1	
	באחוזים	
0.10	0.10	בנק (בנתוני המאוחד)
2.04	1.56	מסד

חלק 4 - יחס המינוף

השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)

	31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2022	
		במיליוני ש"ח	
1	180,470	194,566	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
2	-	-	ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים
3	-	-	ההתאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
4	(1,152)	629	התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
5	-	-	התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (לדוגמא: עסקאות רכש חוזר והלוואות מובטחות דומות אחרות)
6	10,905	11,761	התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווי ערך אשראי)
7	819	987	התאמות אחרות (*)
8	191,042	207,943	חשיפה לצורך יחס המינוף

(*) עיקר סכום ההתאמות נובע מהפרשה קבוצתית להפסדי אשראי.

יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

	31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2022	
		במיליוני ש"ח	
			חשיפות מאזניות
1	178,831	192,813	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות בטחונות)
2	(97)	(97)	(סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1)
3	178,734	192,716	סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)
			חשיפות בגין נגזרים
4	546	*1,329	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים (לדוגמא: לאחר הפחתת בטחון משתנה במזומן כשיר)
5	12	*2,125	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
6	-	-	גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור
7	-	-	(ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים)
8	-	-	(רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח)
9	-	-	סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
10	-	-	בניכוי: קיזוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכוי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו
11	558	3,454	סך חשיפות בגין נגזרים
			חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
12	845	12	נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית
13	-	-	(סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך)
14	-	-	חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות ערך
15	-	-	חשיפות בגין עסקאות כסוכן
16	845	12	סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
			חשיפות חוץ מאזניות אחרות
17	41,630	43,774	חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו
18	(30,725)	(32,013)	(התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי)
19	10,905	11,761	פריטים חוץ מאזניים
			הון וסך החשיפות
20	10,199	10,802	הון רובד 1
21	191,042	207,943	סך החשיפות
			יחס מינוף
22	5.34%	5.19%	יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

* בהתאם לגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי (SA-CCR) המחושבת החל מיום ה-1 ביולי 2022, סכומי עלות השחלוף והתוספת בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית מוכפלים במקדם Alpha המשמש לחישוב EAD רגולטורי, למעט חשיפות בגין הפקדות ובטחונות לקרן הסיכונים של מסלקת המעו"ף שנקללות בסכום עלות השחלוף ואינן מוכפלות במקדם.

ביום 15 במאי 2022, פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 250- התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה), במסגרתה הוארך תוקף העדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 218 בנושא יחס מינוף. העדכון מקל את דרישת יחס המינוף בחצי נקודת האחוז, כך שעל הבנק לעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-4.5% על בסיס מאוחד (במקום 5%), וזאת כתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא עד 24% מהיקף הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית. לעניין הפחתת דרישות המינוף, נקבע כי ההקלה תמשיך לחול עד ליום 30 ביוני 2024 ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2023 או מיחס המינוף המזערי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם.

חלק 5 - סיכון אשראי

מידע כללי על איכות סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו הסיכון שלו או צד נגדי, של הבנק, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק על פי הסכם האשראי. במסגרת יישום הוראות באזל מיישמת הקבוצה את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים אשראי. במסגרת נדבך 2 מאותגרת הקצאת ההון של הנדבך הראשון ובמידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכונים האשראי. פרק זה דן בסיכון אשראי בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 203, סיכון אשראי בגין צד נגדי מטופל בנפרד בחלק 5 א' של הדוח להלן.

המודל העסקי במרכיבי פרופיל סיכונים האשראי

תיק האשראי של הבנק מתמקד באשראי ללקוחות פרטיים (הכולל אשראי לבנקאות פרטית ושוק ההון, אשראי למגזר החרדי והדתי, אשראי לעובדי וגמלאי מערכת הבטחון ואשראי לאוכלוסיית המורים בישראל, וכן כולל אשראי למשכנתאות), המאופיין ברמת פיזור גבוהה ורמת סיכון נמוכה, באשראי מסחרי ועסקי, המאופיין בביקוש יציב, ואשר מושפע במידה נמוכה מתנודות בשווקים, באשראי לפעילי שוק ההון, באשראי למימון ליווי בניה למגורים ובאשראי לעסקים קטנים. עיקר הסיכון הטמון בפעילות זו הינו הרעה במצבם של הלווים שעלול להשפיע לרעה על שווי תיק האשראי ורווחיות הקבוצה.

תיאבון הסיכון

תיאבון הסיכון של הבנק משקף נכונות מידתית לנטילת סיכונים אשראי, תואם פעילות בנקאית זהירה, תואם לדרישות הפיקוחיות ותואם להיקף פעילות הבנק וצביונו. במסגרת המדיניות התווה דירקטוריון הבנק אסטרטגיה לצמצום סיכון האשראי הכוללת מערך מגבלות רחב לסיכון האשראי לענפים ותחומי פעילות שונים.

ניהול על בסיס קבוצתי של חשיפות האשראי

היבט מרכזי במדיניות ניהול סיכונים האשראי הינו מיסוד תיאבון קבוצתי וקביעת מיקוד עסקי מובהק וברור, לרבות קביעת עקרונות מנחים לפעילות האשראי בחברת הבת הבנקאית בקבוצה והגברת השליטה והבקרה על האשראי הניתן בחברה זו. במסגרת זו גם מאותגר מסמך מדיניות האשראי של חברת הבת הבנקאית על ידי החטיבה לניהול סיכונים של החברה האם. הבנק הטמיע מדיניות אשראי על בסיס קבוצתי, תוך שימור מאפייניה הייחודיים של חברת הבת.

ניהול סיכונים האשראי

סיכון האשראי מנוהל באמצעות יישום מדיניות אשראי בעיקר בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 311. מדיניות האשראי נועדה להבטיח קיומם של תהליכים אפקטיביים לשמירה על איכות תיק האשראי, מיחזור, שינוי תנאים והגדלתו באופן מבוקר ומדוד, בהתבסס על הסביבה העסקית-כלכלית, התיאבון המידתי לסיכון, רמת השליטה והבקרה של הבנק בתחומי פעילות הענף או הלקוח וכן למתן מעטפת נאותה של מנגנוני שליטה, ניהול, פיקוח, ניטור, דיווח, בקרה וביקורת על תהליך ניהול סיכון האשראי.

הבנק מפעיל מנגנונים הולמים לביצוע בקרה ופיקוח על האשראי, חלקם בזמן אמת וחלקם בדיעבד. הבקרה והפיקוח מבוצעים באמצעות יחידות אקסוגניות ליחידות המנהלות את האשראי.

החטיבה לניהול סיכונים מובילה את תהליך גיבוש מדיניות האשראי, תוך שיתוף הגורמים העסקיים האחראיים על מתן האשראי בבנק. מסמך מדיניות האשראי, שהינו תוצר של גיבוש מדיניות זו, נדון ומאושר לפחות אחת לשנה על ידי ההנהלה, וועדות הלוואות וניהול סיכונים ובדירקטוריון הבנק, ומתעדכן על פי השינויים והתמורות בשווקים הפיננסיים בארץ ובעולם, שינויים ברגולציה ובצרכים עסקיים, כמפורט בהמשך. נהלי הבנק בתחום האשראי וניהול סיכון האשראי תומכים ומבטאים מדיניות זו הלכה למעשה.

מדיניות הבנק כוללת דיון רחב ומפורט ביעדים ובאופן פיתוח עסקי האשראי בענפים ובתחומי הפעילות השונים תוך הגדרת עקרונות מפורטים בכל ענף ותחום לרבות מגבלות פרטניות ברמת תתי ענפים ומוצרים המאופיינים ברמת סיכון גבוהה.

הקריטריונים המשמשים בהגדרת המדיניות לניהול סיכון אשראי ובקביעת ההגבלות על סיכון אשראי

במסגרת מדיניות האשראי התווה דירקטוריון הבנק אסטרטגיה לצמצום סיכון האשראי באמצעות הגדרת התיאבון לסיכון והגדיר תחומי פעילות שאינם נמצאים במיקוד השיווקי של הבנק, וכן, תחומים בהם לא יינתן אשראי, וזאת במידה שרמת הסיכון הטמונה בהם גבוהה או רמת השליטה והבקרה עליהם אינה גבוהה, אף אם התשואה הפוטנציאלית העשויה להתקבל מהם גבוהה.

כחלק מאסטרטגיה זו מיישם הבנק מספר עקרונות:

- **פיזור נאות של הסיכונים** וניהול זהיר ומבוקר של החשיפות, הן ברמת הלקוח הבודד והן ברמת ענפי המשק ומגזרי הפעילות העסקיים השונים.
- **בחינת קריטריונים לאישור אשראי הכוללים בין היתר: בחינת כושר ההחזר של הלקוח, בחינה שוטפת של מאפייני הפעילות העסקית של הלקוח, בדיקת תזרים המזדמנים ומבנה הנכסים וההתחייבויות שלו, כולל תרחיש קיצון (בסכומים שנקבעו במדיניות), טיב הביטחונות, ניתוח המגזר הענפי בו הוא פועל וניתוח פרמטרים נוספים להם השלכה על איתנותו הפיננסית כגון: תלות גבוהה של הלקוח בלקוחותיו, בספקים שלו וכיוצ"ב.**
- **שמירה על מתן אשראי בתנאי שוק תוך שמירה על הלימה בין המרווחים והרווחיות הכוללת מהלקוחות לבין רמת הסיכון הגלומה בפעילותם, תוך שימוש בתהליכים ובקורות ממוקדים, המביאים לידי ביטוי את שיעור ההכנסה הכוללת מהלקוח (מרווחים ועמלות), ביחס לתיק האשראי הכולל, לרבות קביעת רף מינימום לשיעור זה. רמת המרווחים משקפת גם את הקצאת ההון הנדרשת בשל מתן האשראי.**
- **אי תלות, ניגוד עניינים ואנשים קשורים (אישור מיוחד):** בהתאם למדיניות האשראי עסקאות אשראי עם אנשים קשורים תובאנה לוועדת הביקורת של הדירקטוריון, לאחר אישורן בוועדות האשראי המתאימות. הבקשות מוגשות לוועדה בצורה שיטתית ומסודרת הכוללת נתוני השוואה על מנת לאפשר לוועדה לבחון את הוגנות תנאי העסקה והיעדר העדפה ביחס ללקוחות אחרים (תנאי שוק).
- **קביעת מגבלות פנימיות** לשמירה על חשיפת האשראי במסגרת הרמה שקבע התאגיד לעצמו, כך שיוכל לפקח על עמידה בתיאבון סיכון האשראי שנקבע.
- **שמירה על הנאותות ההונית** של הבנק בהתבסס על יעדי הלימות ההון של הבנק כפי שקבע הדירקטוריון.
- **שמירה על רמת ריכוזיות אשראי סבירה** באמצעות קביעת מגבלות אשראי פנימיות ללווה בודד ולקבוצות לווים, למגזרי פעילות, ולהיקף האשראי הכולל של קבוצות הלווים הגדולות ביחס לתיק האשראי וכו'.
- **הגדרת אינדיקטורים כמותיים** ברורים לבחינת הצורך בעדכון מסמך המדיניות בעקבות שינויים מאקרו כלכליים ורגולטוריים או שינויים בנתוני הבנק, ביניהם: שינויים בתחזיות צמיחה במשק, שינוי בשערי חליפין, הוראות רגולטוריות חדשות בעלות השפעה על תחום האשראי, שינוי בחלקו של הבנק באשראי במערכת הבנקאית, הלימות הונו של הבנק ועוד.
- **היבטי אשראי בפעילות הנוסטרו בניירות ערך קונצרנים** - הבנק משקיע בניירות-ערך שהונפקו על ידי חברות בדירוג השקעה (Investment Grade) וזאת לאחר ניתוח איכות האשראי של המנפיק, המרווחים, סיכוני השוק הגלומים בהשקעה, הסחירות ונזילות ניירות-הערך.

המבנה והמערך הארגוני של ניהול סיכון האשראי ופונקציית הבקרה באשראי - קווי הגנה

מערך הבקרה הפנימית מורכב משלושה נדבכים עיקריים (קווי הגנה):

מערך יוצרי הסיכונים, המהווה גם את קו ההגנה הראשון כולל את החטיבה העסקית, על מחלקותיה העסקיות והמסחריות (ראשי סקטורים, קציני אשראי, רפרנטים וכו') וכולל את החטיבה הבנקאית לרבות מטה האשראי ואנשי האשראי במערך הסניפים ואת מערך פאג, את המחלקה הפיננסית (כחלק מחטיבת המשאבים) ואת חטיבת ניהול נכסי לקוחות. בנוסף נכללים בקו ההגנה הראשון, בין היתר, יחידות הבקרה הבאות: יחידת תפעול ובקרה עסקית, מחלקת אשראים מיוחדים ופיקוח, מחלקת גביה קבוצתית, היחידה לניתוח פיננסי, מחלקת סחר חוץ ותשלומים בינלאומיים, מחלקת ניהול מכירות ויחידת הבקרה לשוק ההון בחטיבה לניהול נכסי לקוחות.

קו ההגנה השני באשראי כולל את המחלקה לניהול סיכונים אשראי, היחידה לניהול סיכונים ויישום הוראות באזל ואת היחידה לסיכונים שוק ונזילות ולתיקוף מודלים. בנוסף קו ההגנה השני כולל את חטיבת החשבונאי הראשי והמערך המשפטי.

קו ההגנה השלישי כולל את מערך הביקורת הפנימית הבלתי תלויה, הכפופה ישירות לדירקטוריון, ואת כל גופי הביקורת החיצוניים.

בבנק מתבצעים באופן שוטף תהליכים להפחתת סיכון האשראי באמצעות ניתוח כלכלי ועסקי של בקשות האשראי להערכת סיכון האשראי בפעילות הלווה, דירוג האשראי הניתן ומעקב ובקרה שוטפים אחר האשראי הניתן.

במסגרת היחידות העסקיות נדון באופן תקופתי האשראי הניתן ללווים גדולים וקבוצות לוויים וכן האשראי לענפי משק שונים.

כל חביונות לקוחות הבנק לרבות שווי הביטחונות העומדים כנגדן, מרוכזים במערכת האובליגו - באמצעותה מבצע הבנק מעקב יומי של מצבת הביטחונות אל מול חשיפות האשראי.

הבקרה הפנימית באשראי מבוצעת על ידי יחידות שונות שהמרכזיות שבהן הן:

- מחלקת אשראים מיוחדים ופיקוח
- מחלקת אשראים מיוחדים מופקדת על ניהול תיקי האשראי שסווגו כבעייתיים והוחלט להעבירם לטיפול היחידה. תפקיד מחלקת פיקוח הוא איתור לקוחות בעייתיים מעל 100 אלף ש"ח ובחינת מצבם הפיננסי, והיא בלתי תלויה ואינה מעורבת בפעילות העסקית. המעקב והפיקוח מתבצעים באופן שוטף ביחס לכלל לקוחות הבנק על בסיס מגוון של דיווחים ממוחשבים המופקים בתדירות ובחתיכים שונים.
- יחידת בקרת חדרי מסחר ניירות ערך בחטיבת נכסי לקוחות
- אחראית על בדיקת חוסרי בטחונות ועמידה במסגרות מאושרות של הלקוחות פעילי שוק ההון, כולל ביצוע בקרה תוך יומית.
- היחידה לניתוח פיננסי
- היחידה משמשת כגוף תומך החלטה לגורמי הבנק ותפקידה העיקרי הוא לחוות דעה מקצועית ואובייקטיבית בנושא סיכונים אשראי של לוויים בבנק, הן קיימים והן פוטנציאליים. ייחודה ויתרונה של היחידה מתבטא בכך שאינה מעורבת במתן אשראי בפועל ובכך נשמרת אי התלות שלה.
- יחידת תפעול ובקרה עסקית
- היחידה בוחנת את התפתחות הרווחיות הכוללת של לקוחות האשראי העסקי והמסחרי במגוון חתכים לרבות מול דירוג הסיכון של הלקוחות.
- מחלקת פיקוח אשראי וגביה
- המחלקה מבצעת "בקרת על" בגין אשראי בסכום של עד 100 אלף ש"ח בתיאום עם מטה האשראי בחטיבה הבנקאית.
- יחידת רגולציה ובקרה במטה האשראי של החטיבה בנקאית
- היחידה מבצעת מעקב אחר התפתחות שיעור האשראי הבעייתי ומבצעת בקרות שוטפות הקשורות לניהול האשראי בהתאם לנהלי הבנק.
- המחלקה לניהול סיכונים אשראי בחטיבה לניהול סיכונים
- המחלקה כפופה למנהל הסיכונים הראשי העומד בראש החטיבה לניהול סיכונים.
- המחלקה אחראית באמצעות היחידה לבקרה והערכת סיכונים אשראי, על שני תחומים. התחום הראשון הינו בקרת סיכונים אשראי של לוויים ספציפיים, על פי מדרג מבוסס סיכון מתיק האשראי של הבנק, על פי נב"ת 311 ("ניהול סיכונים אשראי"). בנוסף, מבצעת היחידה בקרה על אגרות החוב הקונצרניות בתיק הנוסטרו, שדירוגן ירד מתחת לדירוג המותר לפי נהלי הבנק ("חריגה פאסיבית") במידה ונמצאו כאלה.
- התחום השני הינו, ניתוח ומתן חוות דעת כתובה בלתי תלויה לגבי חשיפות אשראי בסכומים מהותיים, על פי נב"ת 311. חוות הדעת של היחידה מתייחסת לבקשת האשראי או השקעה ולדירוג האשראי, תוך ביצוע ניתוח עצמאי של העסקה, ומאתגרת לפי העניין את שיקול הדעת שמפעיל הגורם העסקי. נציג היחידה משתתף בוועדות האשראי (מסמכות ראש החטיבה העסקית ומעלה), בודק ומעריך את סיכונים האשראי בכל בקשות האשראי הנדונות, ובמידת הצורך מחווה את דעתו בדיוני הוועדות. פעילות היחידה אינטגרלית לתהליך קבלת ההחלטות העסקיות בגין האשראי הניתן ועמדתה נבחנת כחלק מהתהליך ולא בדיעבד. המחלקה אחראית בנוסף על ביצוע הליכים עצמאיים משלימים לאיתור חובות שמצבם מורע, לרבות קביעת נאותות הסיווגים וההפרשות להפסדי אשראי. בנוסף, אחראית המחלקה על עריכת ועדכון מדיניות האשראי של הבנק. כמו כן, אחראית המחלקה על בקרת תהליכי אשראי הכולל, בדיקת תקינות תהליך אישור האשראי

בחשבונות העונים על הפרמטרים המפורטים בנוהל היחידה, קיומם ותקינותם של מסמכי האשראי והביטחונות וקיום אישור הסמכות המתאימה לויתורים והקלות.

מערכות למדידה, אמידה וניהול של סיכוני האשראי

לבנק **מודלים פנימיים** מתוקפים שפיתח לדירוג סיכון האשראי הגלום בפעילות הלקוחות העסקיים. המודלים מתבססים ברובם על פרמטרים אובייקטיביים בקשר עם מצבו של הלקוח (מאפייני הלקוח, תמהיל הביטחונות, החוסן הפיננסי המשתקף מן הדוחות הכספיים של הלקוח, נתונים ענפיים, נתונים נוספים וכיו"ב). על מנת להדק את הקשר שבין דירוג הסיכונים של הלקוח והתשואה הנובעת מפעילותו, קבע הבנק רף תשואה מינימלית שיש לשאוף אליה לכל דרגת סיכון.

לבנק מודלים סטטיסטיים לדירוג סיכוני האשראי ללקוחות פרטיים ועסקים קטנים, בהתאם לדרישות העסקיות, הסביבה התחרותית, תיאבון הסיכון של הבנק ועקרונות רגולטוריים. המודלים מתבססים, בין היתר, על נתוני החשבון, נתוני הלקוח, והסיכוי לכשל. כמו כן, לבנק מודלים סטטיסטיים לדירוג סיכון האשראי בהלוואות לדיר, בעת מתן משכנתא, הבנק בוחן את ההסתברות לכשל על-ידי שימוש במודל סטטיסטי וגם בוחן את יכולת ההחזר של הלקוח בתרחישים אפשריים של שינוי ריבית. הבנק נוקט משנה זהירות בנכסים בהם המצב הרישומי מורכב, תוך מתן משקל יתר לטיב הלקוח ולשיעור המימון.

מערכות ממוכנות - מערכות הבנק מאפשרות מעקב שוטף אחרי פעילות הלקוחות, במכלול רחב, ובמגוון חתכים: רמות ותמהיל פעילות, ניצול מסגרות אשראי, רמת ביטחונות ומידע עדכני על מצבו הכספי של הלקוח. מנגנון זה משמש בין היתר את הסניפים ואת המטה, ומאפשר להעניק ללקוחות את מיטב השירות ברמה גבוהה של מקצוענות ומיומנות.

אחת מהמערכות הממוכנות המיושמות בבנק הינה **מערכת ממוכנת של בקשות אשראי** אשר משפרת ומייעלת את הליך קבלת ההחלטות והבקרה עליו.

בנוסף בוחן הבנק באופן תדיר את עמידתו בהוראות הרגולטוריות בכל הקשור **במגבלות הריכוזיות**: לווה וקבוצת לווים או חשיפה לענפי משק, באמצעות מערכת חשיפות אשראי.

לבנק **מערכת לתיעוד המסמכים המשפטיים** היוצרים את השעבודים על הנכסים שניתנו כביטחון בתיקי הלקוחות ומערכת המנהלת מעקב אחר שוויים של נכסים אלה. מערכות הביטחונות מבטיחות את זמינות הנדושים לניהול סיכוני אשראי לכל גופי הבקרה השונים בסניפים ובמטה. הנהלת הבנק ממשיכה לשכלל ולשפר את כלי המדידה, הדיווח והבקרה הדרושים לה, לשם קבלת תמונת מצב עדכנית בכל הקשור למאפייני הסיכון השונים, הקיימים בסביבתם העסקית של מקבלי האשראי. לשם כך היא נעזרת, בין היתר, בראשי סקטורים מומחים בחטיבה העסקית וביחידות תחום ניהול סיכוני אשראי בחטיבה לניהול סיכונים.

פיקוח ובקרה

הבנק מפקח על חביות הלקוחות ועל שווי הביטחונות שניתנו להבטחתן באמצעות מערכת האובליגו המאפשרת מעקב יומי שוטף. מבוצע מעקב בתדירות יומית אחר חוסרי בטחונות ברמת הלקוח הבודד:

- איתור אובליגנטים עם חוסרי בטחונות על ידי סניפי הבנק.
- עבודת פיקוח ובקרה על אובליגנטים עם סכום חבות של מעל 100 אלף ש"ח במחלקת אשראים מיוחדים ופיקוח על ידי רפרנטים ייעודיים למקבץ סניפים אזורי, ללקוחות שוק ההון והנדל"ן.
- יחידת בקרת חדרי מסחר ניירות ערך, אחראית על בדיקת הלקוחות פעילי שוק ההון, באמצעות מערכות מיכוניות ייעודיות לתחום פעילות זה.
- בקרה על פי סט בקרת על ניהול האשראי בסניפים בחשבונות מתחת ל- 100 אלף ש"ח במטה האשראי של החטיבה הבנקאית.

דיווח על החשיפה לסיכוני אשראי

ההנהלה ודירקטוריון הבנק וועדותיו מקבלים מגוון דיווחים על החשיפה לסיכוני אשראי בחתכים שונים, על ידי גורמי הניהול, הפיקוח והבקרה, ביניהם דיווחים על החשיפה לסיכוני אשראי במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני. ניהול החשיפה לסיכוני האשראי נבחן ומבוקר באופן שוטף, במסגרת בחינת כלל הסיכונים על ידי ועדות ופורומים ייעודיים ברמת הדירקטוריון וההנהלה וכן על ידי דרגי הביניים. במסמך הסיכונים נסקרת התפתחות תיק האשראי ומדווחים, בין היתר, הערכת סיכון האשראי לפי ענפי משק וחתכים שונים, עמידה במגבלות רגולטוריות ובמגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון וההנהלה, בחינת יתרת החובות הבעייתיים ויתרת ההפרשה להפסדי אשראי.

במסגרת המסמך בוחן הבנק מתווה של תרחישי קיצון בתחום התממשות סיכוני אשראי על כלל התיק המשלבים סיכונים נוספים בו זמנית. תרחיש קיצון זה משמש לבחינת הנאותות ההונית.

מסמך הסיכונים נדון, אחת לרבעון, בהנהלה, בוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים ובדירקטוריון.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

א	ב	ג	ד	
31 בדצמבר 2022				
יתרות ברוטו				
בעייתיים לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר	אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות נטו	
במיליוני ש"ח				
565	120,269	(1,197)	119,637	1 חובות, למעט איגרות חוב
-	15,566	(1)	15,565	2 איגרות חוב
59	43,768	(117)	43,710	3 חשיפות חוץ מאזניות
624	179,603	(1,315)	178,912	4 סך הכל

א	ב	ג	ד	
31 בדצמבר 2021*				
יתרות ברוטו				
בעייתיים לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר	אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות נטו	
במיליוני ש"ח				
638	119,150	(1,076)	118,712	1 חובות, למעט איגרות חוב
-	14,359	-	14,359	2 איגרות חוב
109	41,689	(79)	41,719	3 חשיפות חוץ מאזניות
747	175,198	(1,155)	174,790	4 סך הכל

* הוצג מחדש בהתאם למתכונת הגילוי החדשה על חובות שאינם צוברים חלקי הגילוי על חובות פגומים

שינויים במלאי החובות הלא צוברים ובמלאי החובות הבעייתיים שאורגנו מחדש

ראו פרק סקירת הסיכונים, סיכון אשראי, איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי, תנועה בחובות שאינם צוברים הכנסות רבית, בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2022.

גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות האשראי

זיהוי וסיווג חובות לא צוברים

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות לצורך אבחנה בין חובות בסיווג בעייתי לרבות חובות לא צוברים לבין חובות תקינים. בהתאם לנהלים אלו, הבנק מסווג את כל החובות הבעייתיים שלו ואת פריטי האשראי החוץ מאזני בסיווגים: השגחה מיוחדת, נחות או לא צובר. חוב מסווג כחוב לא צובר כאשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים צפוי (expected) שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב.

חובות (לרבות אגרות חוב) נמצאים בפיגור כאשר הקרן או הרבית בגינם לא שולמו לאחר שהגיע המועד לפירעונם. בנוסף, חשבונות חח"ד או עו"ש מדווחים כחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, כאשר החשבון נותר בריציפות בחריגה ממסגרת האשראי המאושרת למשך 30 ימים או יותר או אם בתוך מסגרת האשראי לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים עד לכדי כיסוי החוב תוך תקופה של 180 ימים.

לצורך סיווג וטיפול באשראי בעייתי, הבנק מבחין בין:

- אשראי מסחרי בגין חוב שיתרתו החוזית מעל 1 מיליון ש"ח

קבלת החלטה בדבר סיווג החוב וההפרשה הנדרשת מבוססת, בין היתר, על מצב הפיגור של החוב, הערכת מצבו הפיננסי וכושר הפירעון של הלווה, הערכת מקור ההחזר הראשוני של החוב, קיום ומצב הביטחונות, מצבם הפיננסי של ערבים, אם קיימים, ומחויבותם לתמוך בחוב ויכולת הלווה להשיג מימון מצד ג'.

בכל מקרה, חוב מסחרי כאמור, מסווג כחוב לא צובר כאשר הקרן או הרבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב גם מובטח היטב וגם נמצא בהליכי גבייה. בנוסף, חובות שתנאיהם שונו בארגון מחדש של חוב בעייתי יסווגו כאשראי לא צובר במועד השינוי. החל ממועד הסיווג כחוב לא צובר, החוב יטופל כחוב שאינו צובר הכנסות רבית (חוב כאמור ייקרא "חוב לא צובר").

- אשראי לאנשים פרטיים ואשראי מסחרי בגין חוב שיתרתו החוזית נמוכה מ- 1 מיליון ש"ח

קבלת החלטה בדבר סיווג החוב מבוססת על מצב הפיגור של החוב. לצורך כך, הבנק עוקב אחר מצב ימי הפיגור אשר נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים שלו. חובות אלה, אשר מצויים בפיגור של 90 ימים עד 150 ימים, מסווגים כחובות בסיווג נחות כאשר הבנק אינו מפסיק את צבירת הכנסות הרבית. חובות נחותים בפיגור של 150 ימים ומעלה, נחשבים כחוב שאינו צובר ובנוסף חלים עליהם כללי המחיקה החשבונאית. הלוואות לדיר בפיגור של 90 ימים או יותר, מסווגות כחובות שאינם צוברים והבנק מפסיק לצבור הכנסות רבית בגינן.

ההבדלים בהגדרת אופן הטיפול של פיגור וכשל למטרות חשבונאיות ומטרות פיקוחיות

חוב מוגדר "בפיגור" למטרות חשבונאיות לאחר 30 ימי פיגור, זאת בעוד שלמטרות פיקוחיות חובות בפיגור יוכלו לקבל ביטוי על ידי החלת משקל סיכון מוגבר רק לאחר 90 ימי פיגור ו/או כאשר החוב מסווג כחוב שאינו צובר הכנסות רבית.

הפרשה להפסדי אשראי

החל מיום 1 בינואר 2022, מיישם הבנק את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא מדידת הפסדי אשראי הנובעים ממכשירים פיננסיים כמפורט בנושא 326 בקודיפיקציה (ASC-326) - מכשירים פיננסיים הפסדי אשראי.

על פי הכללים החדשים, ההפרשה להפסדי אשראי מחושבת לפי ההפסד הצפוי לאורך חיי האשראי, במקום לאמוד את ההפסד שנגרם וטרם זוהה. תהליך קביעת ההפרשה מתבסס על שיטות שפותחו במטרה לאמוד הפסדים צפויים, תוך הבאה בחשבון של מידע היסטורי ותחזיות צופות פני עתיד סבירות וניתנות לתמיכה. אמידה זו כוללת גם התאמות איכותיות, לרבות תחזיות והערכות סובייקטיביות של ההנהלה, הכרוכות באי ודאות, ולשינויים באומדנים או בהערכות עשויה להיות השפעה מהותית על ההפרשה להפסדי אשראי.

בנוסף, מידי רבעון מבוצע בבנק הליך בחינה של נאותות הסיווגים וסבירות ההפרשה הכוללת, אשר גם הוא כולל היבטים של שיקול דעת, אומדנים והערכות לגבי רמת הסיכון הגלומה בתיק האשראי של הבנק.

ההפרשה בגין חובות לא צוברים באשראי המסחרי, מחושבת בשיטת היוון תזרימי מזומנים או על בסיס שווי הביטחון, עבור הלוואות שגבייתן מותנית בביטחון. הפרשה זו מבוססת על אמידת התקבולים הצפויים לפירעון החוב ממגוון מקורות ההחזר הרלוונטיים, לרבות פעילות העסקית של הלווה, ערך הבטוחות שהעמיד הלווה וערך מימוש ערבויות שניתנו על ידי הלווה או צדדים שלישיים. שיטה זו מחייבת שימוש בשיקול דעת ואומדנים אשר הנהלת הבנק מאמינה כי הם סבירים במועד ההערכה, אולם מטבע הדברים אין ודאות כי הסכומים שיתקבלו בפועל יהיו זהים לאומדנים שנקבעו.

עבור אשראי לדיר, אשראי לאנשים פרטיים ואשראי מסחרי שיתרתו החוזית מתחת למיליון ש"ח, או אשראי מסחרי שיתרתו החוזית מעל מיליון ש"ח ושאינו אשראי לא צובר, ההפרשה להפסדי האשראי הצפויים מורכבת מנדבך כמותי והתאמות איכותיות והיא מחושבת לכל קבוצה של נכסים פיננסיים בעלי מאפייני סיכון דומים. באשראי המסחרי, השיטה העיקרית עליה מתבסס הבנק הינה שיטה מבוססת שיעורי מחיקות חשבונאיות נטו היסטוריים (WARM), ובאשראי לאנשים פרטיים ובאשראי לדיר מיישם הבנק את שיטת ההסתברות לכשל/הפסד בהינתן כשל (PD/LGD).

לצורך קביעת ההתאמות האיכותיות הכלולות בהפרשה להפסדי האשראי הצפויים, מביא הבנק בחשבון את מאפייני הנכסים הפיננסיים ואינדיקטורים המתייחסים לתיק האשראי הספציפי של הבנק כדוגמת שינויים בהיקף האשראי, שינויים בנפח החובות הבעייתיים, איכות הבקורות, ריכוזיות אשראי ועוד, וכן מתייחס בקביעת ההתאמות האיכותיות למצב המשק והסביבה הכלכלית בהתבסס על נתוני מאקרו קיימים ותחזיות מאקרו לתקופה שהוגדרה כסבירה וניתנת לביסוס. במסגרת ההתאמות האיכותיות בוחן הבנק האם קיימות אי ודאויות נוספות אשר אינן מקבלות ביטוי מספק בתוצאות שהתקבלו, ובמידת הצורך מגדיל את ההפרשה להפסדי האשראי הצפויים. הערכות אלה משקפות אי ודאות ומטבען הן יכולות להשתנות מעת לעת.

כמו כן, לאור העובדה שיישום ההנחיות החדשות החל מיום 1 בינואר 2022, הצריך בניית מספר מודלים חדשים ומורכבים, שטרם נבדקו בהשוואה לתוצאות בפועל ואשר עשויות לחייב כיוול בעתיד, וכן בשל מגבלות במידע ההיסטורי הדרוש לביסוס המודלים באופן מיטבי, הגדיל הבנק את ההתאמות האיכותיות ששימשו בחישוב ההפרשה.

בקביעת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2022, הגדיל הבנק את ההפרשות להפסדי אשראי, לאור אי הוודאות הכלכלית הקיימת, נוכח השינויים בסביבת המאקרו, כדוגמת העלאות הרבית והעלייה בשיעור האינפלציה, ונוכח שינויים בכלכלה הגלובלית הנובעים, בין היתר, ממלחמת רוסיה אוקראינה. יודגש, כי ההוצאה להפסדי אשראי תלויה במגוון רחב של גורמים אשר קיימת לגביהם אי ודאות. אמידת ההפרשה להפסדי אשראי דורשת מהנהלה שימוש באומדנים והערכות, המתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי ההתפתחויות בשווקים ואמידת השפעותיהן על סיכון האשראי ועל התממשות הפסדי אשראי בעתיד. השימוש באומדנים ובהערכות מצריך הפעלת שיקול דעת אשר הנהלת הבנק מאמינה, כי הינם סבירים בעת פרסום הדוחות הכספיים. עם זאת, ומטבע הדברים, אין ודאות, כי הפסדי האשראי כפי שיתוהו בעתיד מתיק האשראי הקיים, יהיו זהים לאומדנים ולהערכות שנקבעו.

הערכות הבנק בנושא ההפרשות להפסדי אשראי הינן מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968, המבוסס, בין היתר, על מידע, פרסומים של צדדים שלישיים ואומדנים המצויים ביד הבנק למועד פרסום הדוחות הכספיים. הערכות אלה אינן ודאויות והפסדי האשראי בפועל עשויים להיות שונים מהותית מההערכות שנקבעו.

באשר לעדכונים לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא הפרשה להפסדי אשראי צפויים (CECL), המיושמים בבנק החל מיום 1 בינואר 2022, ראה גם באור 1.1 לדוחות הכספיים.

ידידת ערך ניירות ערך

הבנק בוחן בכל תקופת דיווח את הנאותות הכוללת של ההפרשה להפסדי אשראי בניירות ערך המסווגים לתיק המוחזק לפדיון ולתיק הזמין למכירה. הבחינה כוללת מספר שלבים וקריטריונים בהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הבנק. עבור ניירות ערך המוחזקים בתיק לפדיון, הבנק מודד את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים על בסיס שיטת PD/LGD.

בגין איגרות חוב זמינות למכירה, כאשר השווי ההוגן נמוך מהעלות המופחתת, הבנק בוחן האם הירידה בשווי הוגן נובעת מהפסדי אשראי או גורמים אחרים. במקרה שירידת הערך נובעת מהפסדי אשראי, הבנק מחשב את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים באופן פרטני, לפי שיטת תזרים מזומנים מהוון, שבאמצעותה הבנק משווה את ערכם הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, לבסיס העלות המופחתת של נייר הערך. בנוסף, הבנק מוחק חשבונאית כל חוב או חלק ממנו שבו היתרה או חלק ממנה מוערכת כלא ניתנת לגבייה. לפירוט נוסף ראו באור 1 בדוח הכספיים.

חשיפת אשראי שאורגן מחדש

חוב אשר פורמאליט עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי הינו חוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של חייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב.

מידע נוסף על סיכון אשראי

לאחר תקופה ארוכה בה הותיר בנק ישראל את הרבית במשק ללא שינוי, על שיעור של 0.1%, במהלך החודשים אפריל 2022 ועד פברואר 2023, העלה בנק ישראל את הרבית במשק שמונה פעמים ברציפות, מרמה של 0.1% ל-4.25%. בהודעת הרבית האחרונה, צוין כי המשך קצב העלאות הרבית יקבע בהתאם לנתוני פעילות והתפתחות האינפלציה, זאת על מנת להמשיך ולתמוך בהשגת יעדי המדיניות. עליית הרבית מגדילה את הוצאות המימון של משקי הבית והחברות העסקיות, אשר לצד העלייה באינפלציה, המייקרת את ההוצאות השוטפות, עלולה להכביד על מצבם הפיננסי של לווים, בהם לקוחות הבנק. הבנק בוחן את השפעות עליית האינפלציה ועליית הרבית החדה בשנים 2022 ו-2023 על מגזרי הפעילות השונים, ובפרט ההשפעה על כושר ההחזר של לקוחות הבנק, נכון למועד פרסום הדוחות לא נרשמה השפעה לרעה על הבנק, הבנק ממשיך לעקוב אחר השפעות עליית הרבית והמדד.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2022									
חובות (2) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) (3)					סיכון אשראי כולל (1)				
הפסדי אשראי (4)									
יטרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי בעייתי לא צובר	מזה: סיכון אשראי בעייתי (6)	מזה: חובות (2)	סך הכל	מזה: סיכון אשראי בעייתי (6)	מזה: דירוג ביצוע אשראי (5)	סך הכל
פעילות לווים בישראל									
ציבור - מסחרי									
12	-	4	5	24	640	773	24	715	776
-	-	-	-	1	39	63	1	63	63
171	32	28	82	339	7,705	10,915	339	10,762	11,267
174	(2)	49	77	137	9,706	16,999	137	16,462	17,020
63	-	7	42	56	7,129	7,742	62	7,597	7,841
26	-	(7)	2	6	1,684	2,036	6	2,080	2,099
183	(5)	22	87	241	8,092	9,768	241	9,413	9,842
16	(2)	-	8	35	833	977	35	828	978
25	2	(22)	2	39	1,423	1,854	39	1,758	1,949
17	1	7	7	32	1,776	2,522	32	2,463	2,587
34	(9)	13	2	8	13,006	16,987	8	22,303	22,442
41	6	(21)	23	63	2,261	3,209	63	2,917	3,273
51	-	2	23	35	3,410	4,036	35	3,892	4,051
813	23	82	360	1,016	57,704	77,881	1,022	81,253	84,188
151	(1)	25	145	220	35,474	37,709	220	37,200	37,709
344	3	17	98	255	23,533	36,988	255	36,048	37,012
1,308	25	124	603	1,491	116,711	152,578	1,497	154,501	158,909
2	-	-	-	-	516	518	-	848	848
-	-	-	-	-	866	891	-	11,934	11,934
1,310	25	124	603	1,491	118,093	153,987	1,497	167,283	171,691
פעילות לווים בחו"ל									
סך הכל ציבור									
4	4	(1)	-	-	445	484	-	549	562
-	-	-	-	-	2,296	2,328	-	2,957	2,957
-	-	-	-	-	-	-	-	3,683	3,683
4	4	(1)	-	-	2,741	2,812	-	7,189	7,202
1,312	29	123	603	1,491	117,156	153,062	1,497	155,050	159,471
2	-	-	-	-	2,812	2,846	-	3,805	3,805
-	-	-	-	-	866	891	-	15,617	15,617
1,314	29	123	603	1,491	120,834	156,799	1,497	174,472	178,893

הערות:

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, סיכון אשראי מאזני בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 120,834 מיליון ש"ח, 15,565 מיליון ש"ח, 12 מיליון ש"ח, 747 מיליון ש"ח ו-42,735 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו.
- סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 135 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 10 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיר שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (במיליוני ש"ח) (המשך)

[illegible]

הערות:

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 105,661 מיליון ש"ח, 14,359 מיליון ש"ח, 845 מיליון ש"ח, 1,709 מיליון ש"ח, 40,243 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (יתרת ההפרשה בגין מכשירים אלה, מוצגת במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (7) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 84 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 80 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיוור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בליכוי בנייה.

חשיפות אשראי לפי יתרת תקופה חוזית לפרעון

ליום 31 בדצמבר 2022						
תקופה ממוצעת לפירעון	סה"כ חשיפת אשראי	מעל 15 שנים	מעל חמש שנים ועד 15 שנים	מעל שנה ועד חמש שנים	עד שנה	
					במיליוני ש"ח	
						חשיפת אשראי מאזנית:
1.81	61,183	356	6,017	18,573	36,237	מסחרי
15.55	49,828	12,571	22,106	11,934	3,217	אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור
3.26	28,232	310	5,243	11,964	10,715	אנשים פרטיים - אחר
0.45	2,230	-	34	174	2,022	נכסים בגין מכשירים נגזרים
6.22	141,473	13,237	33,400	42,645	52,191	סך הכל ציבור
2.99	20,963	-	2,569	10,954	7,413	בנקים וממשלות
5.61	162,409	13,237	35,969	53,599	59,604	סה"כ חשיפת אשראי מאזנית
						מזה: אגרות חוב
2.97	16,893	-	2,598	10,212	4,083	
1.11	35,935	-	-	6,296	29,639	סה"כ חשיפת אשראי חוץ מאזנית

ליום 31 בדצמבר 2021						
תקופה ממוצעת לפירעון	סה"כ חשיפת אשראי	מעל 15 שנים	מעל חמש שנים ועד 15 שנים	מעל שנה ועד חמש שנים	עד שנה	
					במיליוני ש"ח	
						חשיפת אשראי מאזנית:
1.92	48,550	259	4,829	14,030	29,432	מסחרי
12.50	39,066	8,708	17,553	10,051	2,754	אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור
3.11	24,842	328	4,247	10,551	9,716	אנשים פרטיים - אחר
0.41	1,282	-	10	62	1,210	נכסים בגין מכשירים נגזרים
5.49	113,740	9,295	26,639	34,694	43,112	סך הכל ציבור
3.06	18,957	80	3,156	9,796	5,925	בנקים וממשלות
5.02	132,697	9,375	29,795	44,490	49,037	סה"כ חשיפת אשראי מאזנית
						מזה: אגרות חוב
3.79	14,754	80	3,220	9,216	2,238	
1.13	35,155	-	-	7,185	27,970	סה"כ חשיפת אשראי חוץ מאזנית

חשיפות לפי אזורים גיאוגרפיים

החשיפה המאזנית למדינות זרות כוללת פיקדונות, אגרות חוב, אשראי לציבור ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים.
החשיפה החוץ מאזנית כוללת ערבויות, סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ומסגרות לא מנוצלות.

א. מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות⁽¹⁾ ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2022												
חשיפה חוץ מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾						חשיפה מאזנית ⁽²⁾						
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾			חשיפה מאזנית של חברות מאוחדות של הבנק במדינות זרות לתושבים מקומיים									
מזה סיכון												
לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה	אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	חובות לא צוברים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	סך כל החשיפה המאזנית	נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים	לממשלות ⁽⁴⁾
1,171	3,483	-	40	-	-	4,654	-	-	-	192	779	3,683
425	3,501	-	443	-	3	3,926	-	-	-	1,924	2,001	1
1,596	6,984	-	483	-	3	8,580	-	-	-	2,116	2,780	3,684
-	31	-	2	-	-	31	-	-	-	31	-	-
2	144	-	41	-	-	146	-	-	-	145	1	-

31 בדצמבר 2021												
חשיפה חוץ מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾						חשיפה מאזנית ⁽²⁾						
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾		חשיפה מאזנית של חברות מאוחדות של הבנק במדינות זרות לתושבים מקומיים									חשיפה מאזנית מעבר לגבול	
מזה סיכון		סך חשיפה חוץ מאזנית	אשראי חוץ מאזני בעייתי	סיכון אשראי מאזני בעייתי	סך כל החשיפה המאזנית	נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים	לממשלות ⁽⁴⁾	
לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה	-	65	-	-	3,122	-	-	-	506	1,274	1,342
387	2,351	-	386	-	4	2,738	-	-	-	1,501	1,237	-
994	4,866	-	451	-	4	5,860	-	-	-	2,007	2,511	1,342
1	20	-	1	-	1	21	-	-	-	21	1	-
4	215	-	39	-	-	219	-	-	-	219	-	-

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות שאינם צוברים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לוויים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (4) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (5) כולל מידע גם בדבר כל החשיפות למדינות פורטוגל, איטליה, יוון וספרד.

ב. מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד
או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך (במיליוני ש"ח)

סכום החשיפות המאזניות	סכום החשיפות המאזניות
ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 31 בדצמבר 2021
א"י קיימן - 1,476	-
בריטניה - 1,475	-

ג. מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות (במיליוני ש"ח)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022					
קוסטה ריקה	דר' אפריקה	מרוקו	ונצואלה	רוסיה	
4	1	11	1	52	סכום החשיפה בתחילת השנה
(4)	-	4	(1)	(52)	שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
-	-	-	-	-	חשיפות שהתווספו
-	-	-	-	-	שינויים אחרים (לרבות הפרשות ומחיקות)
-	1	15	-	-	סכום החשיפה בסוף השנה

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021					
קוסטה ריקה	דר' אפריקה	מרוקו	ונצואלה		
-	-	3	2		סכום החשיפה בתחילת השנה
4	1	8	(1)		שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
-	-	-	-		חשיפות שהתווספו
-	-	-	-		שינויים אחרים (לרבות הפרשות ומחיקות)
4	1	11	1		סכום החשיפה בסוף השנה

מידע נוסף בנוגע לאיכות האשראי

למידע בדבר תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי, ראה באור 13, סעיף 2 ובאור 29, סעיף א.1 בדוחות הכספיים לשנת 2022
למידע בדבר ניתוח גילוי (פיגור) של חשיפת אשראי בפיגור ראה באור 29, סעיף ב.1 בדוחות הכספיים לשנת 2022.
לפירוט חשיפות אשראי שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי ראה באור 29, סעיף ב.2 בדוחות הכספיים לשנת 2022.

סיכון ריכוזיות

סיכון ריכוזיות האשראי נובע מהעדר פיזור בתיק האשראי. הסיכון יכול לבוא לידי ביטוי בהיקף גבוה של אשראי שניתן ללווה בודד או לקבוצת לווים או באשראי גבוה שניתן לענף מסוים או לאזור גיאוגרפי מסוים. הבנק בוחן את ריכוזיות האשראי שלו על פי התפלגות סיכון האשראי בבנק ובקבוצה כפי שבאה לידי ביטוי בטבלת ענפי משק וכן באשראי ללווים גדולים ולקבוצות לווים ועל פי מאפייני אשראי שונים נוספים, כגון סוגי פעילות: שוק ההון, חברות אחזקה ועוד. על מנת להפחית את הסיכון משתמש הבנק במגבלות פנימיות המושתות על הענפים, הלווים הבודדים וקבוצות הלווים ועל יתר מאפייני האשראי כאמור לעיל וכן במגבלת גובה "מדד הרפנדל" בהשוואה למערכת.

שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה

מדיניות ותהליכים לקיזוז מאזני חוץ מאזני

לצרכי הלימות הון הבנק מבצע קיזוזים של נגזרים וכן קיזוז של ביטחונות CSA, שהתקבלו או הופקדו במסגרת פעילות בנגזרים כאמור. לפירוט בנושא זה ראו פרק "סיכון אשראי צד נגדי". פרט לאמור, הבנק אינו עושה קיזוז מאזני או חוץ מאזני נוסף של יתרות מאזניות או חוץ מאזניות.

מדיניות ניהול מערך הביטחונות הכללי

לבנק מדיניות מפורטת בנושא קבלת נכסים כביטחונות לאשראי, אופן השעבוד שלהם ושיעורי ההישענות על כל סוג וסוג של ביטחון. עיקרי המדיניות נדונים ומאושרים אחת לשנה בהנהלת ובדירקטוריון הבנק ומפורטים בהרחבה בנהלים. במסגרת המדיניות נקבעו עקרונות וכללים להערכת שוויין של הבטוחות לפי סוג הבטוחה ואופי האשראי אותו היא מבטיחה, עקרונות המתחשבים גם במשתנים ואינדיקטורים כלכליים שונים. נקבעו נהלים לאופן הטיפול בבטוחות ולמעקב אחר השינויים בהן ובשוויין, וכן מערכי בקרה בתחום ניהול ותפעול מערך הביטחונות. סוגי הביטחונות העיקריים עליהם נשען הבנק הינם: פיקדונות, ניירות ערך, כלי רכב וצידוד, המחאות עתידיות, שעבדים שוטפים, שעבודי נדל"ן, ערבויות בנקאיות ומסמכי יצוא. הבנק שואף לקבל מלקוחותיו מגוון ביטחונות, כדי לא להתבסס על סוג ביטחון ספציפי.

מדיניות ההישענות על ביטחונות היא שמרנית ומתבססת על השווי ההוגן העדכני של הביטחון, על נזילותם ועל מהירות מימוש הביטחונות בעת הצורך. בקביעת מדיניות ההישענות על ביטחונות מתבסס הבנק על ניסיון העבר.

לבנק מערכת לתיעוד המסמכים המשפטיים היוצרים את השעבדים על הנכסים שניתנו כביטחון בתיקי הלקוחות ומערכת המנהלת מעקב אחר שווים של נכסים אלה. מערכות הביטחונות מבטיחות את זמינות הנתונים הנדרשים לניהול סיכונים אשראי לכל גופי הבקרה השונים בסניפים ובמטה. למקרים בהם מעניק הבנק אשראי ללא בטוחות, נקבעו במדיניות האשראי תבחינים המתייחסים לחוסנו הפיננסי וכושר החזר של הלווה או הערב.

הפחתת ביטחונות כשירים ע"פ הוראות ניהול בנקאי תקין 203

השימוש בביטחונות כמפחיתי סיכון מתבצע על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 203 "מדידה והלימות הון" באמצעות הגישה המקיפה (Comprehensive approach) לשימוש בביטחונות. גישה זו מתירה קיזוז מלא של ביטחונות כנגד החשיפה, ע"י הפחתה אפקטיבית של סכום החשיפה בערך המיוחס לביטחון (מקדמי ביטחון, haircuts).

מתוך סוגי הבטחונות עליהם נשען הבנק כאמור, הבטחונות הכשירים המשמשים להפחתת סיכון הינם: מזומנים ופיקדונות, ניירות ערך וערבויות, העומדים בתנאי ההוראה.

בבנק קיימת מערכת המחשבת את נכסי הסיכון עבור סיכונים אשראי על פי הוראות באזל וכן מערכת בלתי תלויה המבצעת בקורות על הביטחונות. המערכת מחשבת את נכסי הסיכון לפי מקדמי ההמרה לאשראי ומשקל הסיכון המיוחס לצד נגדי וכן את ערך הביטחון שנתקבל לפי המקדמים להמרה הקבועים בהוראה. כאשר החשיפה והביטחון מוחזקים במטבעות שונים, מבוצעת התאמה של סכום הביטחון, כדי להביא בחשבון אפשרות של תנודות עתידיות בשערי החליפין. ההתאמה מבוצעת באמצעות מקדמי הביטחון הפיקוחיים המופיעים בהוראת ניהול בנקאי תקין 203, סעיף 151. בוצעה סקירה משפטית בקשר עם מסמכי הבטחונות, ובנוסף ערבויות (לרבות ערבויות זרות), אשר נבדקו פרטנית על ידי מערך הייעוץ המשפטי ונמצא כי הן עומדות בדרישות ההוראה והוכרו ככשירות. סוגי הערבויות בבנק כוללים ערבויות של בנקים וערבויות מדינה. להפחתת ריכוזיות, הבנק פועל לפי מדיניות המגבילה את החשיפה הן ברמת הלווה והן ברמת קבוצת הבנק.

שיטות להפחתת סיכון אשראי (CR3) (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2022									
א		1א	2א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
לא מובטחים		מובטחים							
סך הכל יתרה מאזנית		סך הכל יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	מובטחים על ידי ביטחון		מובטחים על ידי ערבויות פיננסיות		מובטחים על ידי נגזרי אשראי	
סך הכל יתרה מאזנית		סך הכל יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח
1	חובות, למעט איגרות חוב	100,570	19,067	14,524	14,566	10,157	4,501	4,367	-
2	איגרות חוב	15,565	-	-	-	-	-	-	-
3	סך הכל	116,135	19,067	14,524	14,566	10,157	4,501	4,367	-
4	מזה: בעייתיים לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר	532	33	7	31	5	2	2	-

31 בדצמבר 2021*									
א		1א	2א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
לא מובטחים		מובטחים							
				מובטחים על ידי ביטחון		מובטחים על ידי ערבויות פיננסיות		מובטחים על ידי נגזרי אשראי	
סך הכל יתרה מאזנית		סך הכל יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח	מזה: סכום מובטח
1	חובות, למעט איגרות חוב	100,562	18,150	13,384	12,936	8,174	5,214	5,210	-
2	איגרות חוב	14,359	-	-	-	-	-	-	-
3	סך הכל	114,921	18,150	13,384	12,936	8,174	5,214	5,210	-
4	מזה: בעייתיים לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר	617	21	7	19	5	2	2	-

* הוצג מחדש בהתאם למתכונת הגילוי החדשה על חובות שאינם צוברים חלק הגילוי על חובות פגומים.

השימוש בחברות דירוגי אשראי חיצוניים בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי

הבנק עושה שימוש בדירוגי בחברת דירוג אשראי חיצונית (ECAI): Standard & Poors (S&P). סוגי החשיפות לגביהן נעשה שימוש בדירוגי החברה, הינם: אגרות חוב בנוסטרו, השאלות ניירות ערך, ריבונות ובנקים. המידע מתקבל באופן ממוכן מחברת הדירוג S&P ומומר לנכסי סיכון בהתאם למיפוי הסטנדרטי (standard mapping) אשר מפורסם על ידי הפיקוח על הבנקים. בנוסף נעשה שימוש בדירוגי אשראי עבור בדיקת כשירות הבטחונות בהתאם להוראות נב"ת 203 סעיף 145.

הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (CR4) (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2022					
א	ב	ג	ד	ה	ו
חשיפות לפני CRM-ICCF	חשיפות אחרי CRM-ICCF	חשיפות לפני CRM-ICCF	חשיפות אחרי CRM-ICCF	חשיפות לפני CRM-ICCF	חשיפות אחרי CRM-ICCF
סכום מאזני	סכום מאזני	סכום מאזני	סכום מאזני	סכום מאזני	סכום מאזני
69,116	26	73,304	196	-	-
698	335	698	129	165	20%
3,574	941	3,754	214	795	20%
1,854	3,920	401	300	140	20%
42,877	20,106	36,677	7,084	41,909	98%
26,185	14,282	21,636	2,078	17,787	75%
4,938	1,909	4,428	363	3,593	75%
34,591	2,076	34,592	198	17,573	51%
3,152	30	3,108	16	3,123	100%
1,658	59	475	34	2,415	143%
3,033	151	3,033	75	2,562	82%
191,676	43,835	182,106	10,687	90,062	
סך הכל					

ליום 31 בדצמבר 2021					
א	ב	ג	ד	ה	ו
חשיפות לפני CRM-ICCF	חשיפות אחרי CRM-ICCF	חשיפות לפני CRM-ICCF	חשיפות אחרי CRM-ICCF	חשיפות לפני CRM-ICCF	חשיפות אחרי CRM-ICCF
סכום מאזני	סכום מאזני	סכום מאזני	סכום מאזני	סכום מאזני	סכום מאזני
69,062	31	73,062	269	-	-
1,117	310	1,117	117	247	20%
2,234	1,465	2,411	318	549	20%
1,283	3,522	1,283	165	290	20%
35,685	17,251	28,850	6,049	34,068	98%
25,289	13,754	20,938	2,128	17,300	75%
5,070	1,851	4,516	363	3,659	75%
31,401	3,340	31,401	381	16,159	51%
2,325	26	2,320	14	2,334	100%
449	111	443	92	688	129%
3,336	83	3,336	41	2,797	83%
177,251	41,744	169,677	9,937	78,091	
סך הכל					

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לאחר הפחתת בטחונות (CRM) לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5) (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2022											
א	1א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יב	יג
0%	2%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	אחר	סה"כ חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)
סוגי הנכסים											
1	73,500	-	-	-	-	-	-	-	-	-	73,500
ריבונות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית											
2	-	-	-	827	-	-	-	-	-	-	827
ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית											
3	-	-	-	3,965	-	1	-	-	2	-	3,968
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MD8))											
4	-	-	-	701	-	-	-	-	-	-	701
חברות ניירות ערך											
5	-	86	-	661	-	122	-	-	41,713	1,179	43,761
תאגידים											
6	-	-	-	-	-	-	-	23,682	32	-	23,714
חשיפות קמעונאיות ליחידים											
7	-	-	-	-	-	-	-	4,791	-	-	4,791
הלוואות לעסקים קטנים											
8	-	-	-	-	-	10,020	8,315	4,172	305	-	34,790
בביטחון נכס למגורים											
9	-	-	-	-	-	-	-	-	3,124	-	3,124
בביטחון נדל"ן מסחרי											
10	-	-	-	-	-	-	-	-	276	-	509
הלוואות בפיגור											
11	672	-	-	-	-	-	-	-	252	-	3,108
נכסים אחרים*											
11 א	-	-	-	-	-	-	-	-	182	-	553
מזה: בגין מניות											
12	74,172	86	-	6,154	11,978	10,143	8,315	32,645	47,593	1,707	192,793
סך הכל											

היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוז מאזניות, למעט השקעות בתאגידים פיננסיים ומיסים נדחים מתחת לסף הניכוי הכפופים למשקל סיכון של 250%.

ליום 31 בדצמבר 2021											
א	1א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יב	יג
0%	2%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	אחר	סה"כ חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)
סוגי הנכסים											
1	73,331	-	-	-	-	-	-	-	-	-	73,331
ריבונות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית											
2	-	-	-	1,234	-	-	-	-	-	-	1,234
ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית											
3	-	-	-	2,723	-	3	-	-	3	-	2,729
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MD8))											
4	-	-	-	1,448	-	-	-	-	-	-	1,448
חברות ניירות ערך											
5	-	158	-	776	-	111	-	-	33,854	-	34,899
תאגידים											
6	-	-	-	-	-	-	-	23,064	2	-	23,066
חשיפות קמעונאיות ליחידים											
7	-	-	-	-	-	-	-	4,879	-	-	4,879
הלוואות לעסקים קטנים											
8	-	-	-	-	-	8,974	6,322	4,775	306	-	31,782
בביטחון נכס למגורים											
9	-	-	-	-	-	-	-	-	2,334	-	2,334
בביטחון נדל"ן מסחרי											
10	-	-	-	-	-	-	-	-	306	-	535
הלוואות בפיגור											
11	668	-	-	-	-	-	-	-	173	-	3,377
נכסים אחרים*											
11 א	-	-	-	-	-	-	-	-	132	-	837
מזה: בגין מניות											
12	73,999	158	-	6,181	11,405	9,088	6,322	32,718	39,264	479	179,614
סך הכל											

היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוז מאזניות, למעט השקעות בתאגידים פיננסיים ומיסים נדחים מתחת לסף הניכוי הכפופים למשקל סיכון של 250%.

מידע נוסף על סיכון אשראי

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדירור וללא נגזרים)

הבנקים בקבוצה מעמידים אשראי צרכני למגוון משקי בית המורכבים בעיקרם מאוכלוסיות יעד המאופיינות ברמת סיכון נמוכה מהממוצע, בעיקר לקוחות שכירים, חלקם ממערכת החינוך וממערכת הביטחון. מדיניות האשראי לאנשים פרטיים משקפת את תיאבון הסיכון של הבנק וכוונותיו לגבי רמות הסיכון אשר ברצונו ליטול וכן את הפרופיל הרצוי לתיק האשראי לאנשים פרטיים והיקפו ביחס לתיק האשראי הכולל.

להלן התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל:

ליום 31 בדצמבר			
שינוי	2021	2022	
ב- %		במיליוני ש"ח	
5.5	5,449	5,747	יתרות עו"ש ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
3.5	17,184	17,786	הלוואות אחרות
4.0	22,633	23,533	סך כל סיכון האשראי המאזני
2.2	4,686	4,791	מסגרות עו"ש לא מנוצלות
8.3	7,346	7,954	מסגרות כרטיסי אשראי לא מנוצלות
(22.0)	910	710	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר
4.0	12,942	13,455	סך כל סיכון האשראי החוץ מאזני
4.0	35,575	36,988	סך כל סיכון האשראי הכולל
4.9	21,254	22,297	ממוצע היקף האשראי המאזני, כולל משיכת יתר בעו"ש, כרטיסי אשראי והלוואות

להלן התפלגות סיכון האשראי הבעייתי מסך החובות לאנשים פרטיים בישראל:

31 בדצמבר			
שינוי	2021**	2022	
ב- %		במיליוני ש"ח	
(6.7)	105	98	סיכון אשראי בעייתי לא צובר
(10.3)	175	157	סיכון אשראי בעייתי צובר
4.1	35,295	36,733	סיכון אשראי לא בעייתי
4	35,575	36,988	סך כל סיכון האשראי
(40.9)	22	13	מזה: חובות צוברים בפיגור של 90 ימים או יותר
(25.5)	102	76	יתרת ארגוני החוב שבהסדר מתוך האשראי הבעייתי
	0.01%	0.07%	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור*

(*) על בסיס שנתי

(**) הוצג מחדש בהתאם למתכונת הגילוי החדשה על חובות שאינם צוברים חלק הגילוי על חובות פגומים.

לפרוט נוסף ראה פרק סיכון אשראי בפרק סקירת הסיכונים בדוח ההנהלה והדירקטוריון ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכונים בתיק ההלוואות לדירור

הבנק נוקט במדיניות אשראי מידתית המאפשרת על ידי דירקטוריון הבנק ונבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, שינויים ברגולציה וכיו"ב. כחלק ממדיניות זו, הבנק עוקב באופן שוטף אחר ההתפתחויות בתיק המשכנתאות ונוקט במגוון אמצעים לשם ניהול הסיכונים בו. הסיכונים נבחנים בהתאם למדיניות שנקבעה לגבי תיאבון הסיכון בתחום המשכנתאות, הן ברמת העסקה הבודדת והן ברמה של כלל תיק המשכנתאות של הקבוצה. הבנק מנהל את הסיכונים, בין השאר, על-ידי השתת מגבלות בפרמטרים שונים, כגון שיעור המימון (LTV), שיעור ההחזר מההכנסה, שיעור ההלוואות בריבית משתנה, שיעור ההלוואות הניתנות לתקופות ארוכות (מעל 25 שנה) ועוד. בעת מתן משכנתא, הבנק בוחן את ההסתברות לכשל על-ידי שימוש במודל סטטיסטי וגם בוחן את יכולת ההחזר של הלקוח בתרחישים אפשריים של שינוי ריבית. הבנק נוקט משנה זהירות בנכסים בהם המצב הרישומי מורכב, תוך מתן משקל יתר לטיב הלקוח ולשיעור המימון. הבנק מבצע בקרה חודשית אחר התפתחות מאפייני הסיכון בתיק המשכנתאות, בהתאם למגבלות על פי פרמטרים במדיניות האשראי. בנוסף מבצע מעקב אחר שינוי היקף החוב הבעייתי בתיק המשכנתאות ואחר שיעור הפיגורים בו והשוואת הנתונים לאלו של כלל המערכת הבנקאית. בשנת 2022 העמיד הבנק משכנתאות לציבור, בניטרול מיחזורים, בסכום כולל של 7,154 מיליון ש"ח, בהשוואה ל- 8,044 מיליון ש"ח בשנת 2021, קיטון בשיעור של 11.1%.

עדכון הוראת נב"ת 451 "נהלים למתן הלוואות לדירור"

ביום 31 בינואר 2022 פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 451 "נהלים למתן הלוואות לדירור". העדכון נועד להקל על הלווים בתהליך נטילת המשכנתא בשלושה היבטים: שקיפות ויכולת השוואה, פשטות ויכולת הבנה ויעילות בביצוע התהליך. התיקון להוראה אשר יושם במלואו על ידי הבנק, כלל, בין היתר, עדכון בתהליך מתן אישור עקרוני לרבות קביעת מבנה אחיד של האישור העקרוני, קביעת שלושה סלי משכנתא אחידים עם אפשרות למתן סל מותאם בהתאם לצרכי המבקש, הצגת הריבית הכוללת החזויה וסך התשלומים החזוי, קביעת לוח זמנים מוגדר למתן מענה לבקשת האישור העקרוני, אפשרות הגשת בקשה וקבלת אישור גם באופן מקוון ובטלפון. בנוסף, נדרש להעמיד לרשות הציבור מחשבון מקוון המאפשר ביצוע סימולציות של תמהילים שונים של הלוואות בטווחי זמן שונים, לרבות של המסלולים האחידים וכן מידע שעל הבנק להציג ביישום האינטרנטי שהוא מציע ללקוחותיו, לצורך בחינת כדאיות פירעון מוקדם.

להלן נתונים לגבי מאפיינים שונים של אשראי לדירור שהעמיד הבנק - שיעור מסך הביצועים החדשים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			מאפיינים
2020	2021	2022	
32.7%	34.5%	37.9%	שיעור מימון מעל 60%
0.1%	0.0%	0.1%	שיעור החזר מההכנסה מעל 40% (למטרת רכישה ובהחזר חודשי)
54.7%	58.0%	61.0%	שיעור בריבית משתנה
2.5%	2.1%	2.5%	שיעור ההלוואות לכל מטרה
11.0%	13.1%	10.8%	שיעור ההלוואות למטרת השקעה מסך רכישת הדירות
22.6	23.0	24.4	תקופת פירעון מקורית ממוצעת בשנים (למטרת רכישה ובהחזר חודשי)

לפרטים נוספים ראה פרק סקירת הסיכונים בדוח דירקטוריון והנהלה של דוח כספי ליום 31 בדצמבר 2022.

סיכונים בענף הבינוי והנדל"ן

הבנק נוקט במדיניות אשראי מידתית שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק, נבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, הן בתחום הנדל"ן בכלל והן בתחום האשראי בפרט, שינויים ברגולציה (כגון: הוראות המפקח על הבנקים ותקנות ממשלתיות) וכיו"ב. מדיניות זו באה לידי ביטוי בבחינת שיעור המימון, קביעת מגבלות שונות, ביצוע ניתוחי רגישות בליווי פרויקטים לבניה ובחינת שיעור ההון העצמי ודרישה למכירות מוקדמות, וזאת על מנת לצמצם ככל הניתן את הסיכונים.

בנוסף, אימץ הבנק מדיניות פרטנית ביחס לתחומי הפעילות השונים בתחום הבינוי והנדל"ן, ובהם ליווי בניה למגורים, ליווי בניה לנכסים מניבים וכן אשראי למימון נדל"ן מניב ביעוד למשרדים, מסחר ותעשייה.

בחינת בקשות חדשות למימון נדל"ן בבנק מאופיינת בפרמטרים שונים, בין היתר, מיקום הנכס, פיזור גאוגרפי, ייעודו (מגורים / משרדים / מסחר / תעשייה), סוג העסקה (תמ"א / מחיר למשתכן / מחיר מטרר וכד'). כמו כן נבחנת רמת הסיכון הנגזרת בכל מימון בהתייחס לשיעור המימון, תקופת המימון, איכות הלווה ואיתנותו. בהתייחס לכל האמור לעיל וכן פרמטרים נוספים, נקבעת רמת התמחור ורווחיות התיק.

מעבר לבדיקות הנעשות באופן שוטף, מקיים הבנק דיון תקופתי בכל תיקי האשראי בענף הבינוי והנדל"ן, ובוחן את מצב הפרויקטים וכן את רמת הסיכון בכל פרויקט ומצמצם חשיפות בהתאם. ככלל, בחינת הפרויקטים מתבצעת על בסיס חודשי ועל פי דוחות ביצוע המתקבלים מאת המפקח על הפרויקט, כאשר הסיכונים הנבחנים הם, הן ברמת סיכון השוק והן ברמת סיכון הביצוע. הבנק מקפיד לתמחר כל עסקה בהתאם לסיכון ולריתוק ההון הנדרש.

ההפרשה להפסדי אשראי מחושבת בהתאם להוראות המפקח על הבנקים ונקבעת גם עבור ענף הבינוי והנדל"ן, על פי מאפייניו. יצוין, כי בנוסף למדידה כמותית זו, בוחן הבנק מדי רבעון, באופן סובייקטיבי את הצורך בהגדלה נוספת של מקדמי ההפרשה לענף הבינוי והנדל"ן, בהתחשב בהתפתחויות בסביבה העסקית ואינדיקציות נוספות, הרלוונטיות לרמת הסיכון הגלומה בתיק האשראי, ובמידת הצורך, מגדיל את מקדמי ההפרשה הקבוצתית. בחינה נוספת מבוצעת גם עבור לווים ספציפיים, ובמידת הצורך, נרשמת גם הפרשה פרטנית.

בחודשים האחרונים, נרשמה ירידה בביקוש לרכישת דירות וזאת, בין היתר, על רקע עליית האינפלציה והרביית הבנק עוקב באופן שוטף אחר המגמות וההשלכות הנובעות מהן.

מדיניות הבנק המידתית, הביאה לכך שלא נרשמה השפעה מהותית על איכות התיק.

להלן נתונים על סיכון האשראי לציבור בענף הבינוי והנדל"ן בישראל:

31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני ש"ח		
		סיכון אשראי כולל⁽¹⁾
		נדל"ן שבניתו לא הושלמה
		מזה: קרקע גולמית
		נדל"ן בתהליכי בניה
		נדל"ן שבניתו הושלמה
		אחר ⁽²⁾
		סך הכל
3,630	7,591	
4,893	5,366	
5,185	5,958	
6,681	5,946	
20,389	24,861	

(1) מזה: אשראי המובטח בנדל"ן למגורים בסך של 11,428 מיליון ש"ח (8,169 מיליון ש"ח מאזני 3,259 מיליון ש"ח חוץ מאזני), אשראי המובטח בנדל"ן לתעשייה בסך של 974 מיליון ש"ח (859 מיליון ש"ח מאזני ו-115 מיליון ש"ח חוץ מאזני) ואשראי המובטח בנדל"ן למסחר בסך של 6,513 מיליון ש"ח (5,715 מיליון ש"ח מאזני ו-798 מיליון ש"ח חוץ מאזני) (31.12.21).

- 7,522 מיליון ש"ח, 800 מיליון ש"ח ו-5,386 מיליון ש"ח, בהתאמה.

(2) כולל אשראי ללווים בענף הבינוי והנדל"ן בישראל, להם בטחון שאינו נדל"ן, בעיקר פרויקטי תשתיות ואשראי לחברות נדל"ן מניב.

שיעור האשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי מסך סיכון האשראי בענף הבינוי והנדל"ן ליום 31 בדצמבר 2022, עמד על 3.2%, בהשוואה ל-4.2% ליום 31 בדצמבר 2021.

שיעור האשראי הבעייתי מסיכון האשראי הכולל בענף הבינוי והנדל"ן ליום 31 בדצמבר 2022, עמד על 0.8%, בהשוואה ל-1.3% ליום 31 בדצמבר 2021.

חלק 5 א - סיכון אשראי של צד נגדי

סיכון אשראי של צד נגדי הוא הסיכון שהצד הנגדי לעסקה יכנס לכשל טרם מועד הסילוק הסופי של התשלומים בגין העסקה. הפסד כלכלי ייגרם אם בעת כניסתו של הצד הנגדי למצב של כשל, יהיו עסקאות עמו בעלות ערך כלכלי חיובי לבנק. סיכון אשראי צד נגדי בבנק מתבטא בפעילות בנגזרים מול מוסדות פיננסיים.

בניגוד לחשיפת האשראי, בה החשיפה היא חד צדדית והבנק נושא לבדו בסיכון להפסד, סיכון צד נגדי יוצר סיכון דו צדדי להפסד וזאת בהתאם להיות ערך העסקה חיובי או שלילי עבור כל אחד מצדדי העסקה. שווי השוק של העסקאות אינו וודאי והוא יכול להשתנות לאורך חיי העסקה, בשל שינויים בפרמטרים הרלוונטיים בשוק.

החל מיום 1 ביולי 2022 הנתונים המתייחסים לסיכון אשראי צד נגדי מחושבים בהתאם להוראת ניהול בנקאי 203A על פי גישת SA-CCR. החשיפה למוסדות פיננסיים מושפעת, הן ממצבו הספציפי של כל מוסד ומוסד והן מסיכון המדינה בה הוא פועל. פעילות הבנק מול מוסדות פיננסיים, ובכלל זה קביעת סמכויות וקריטריונים להעמדת מסגרות לפעילות מעוגנת במדיניות ובנהלים של הבנק שאושרו על ידי הדירקטוריון. מוסדות פיננסיים כוללים בנקים, בנקים להשקעות, חברות ביטוח, ברוקרים או דילרים וגופים מוסדיים הכוללים בעיקר קרנות פנסיה. במסגרת מסמך מדיניות האשראי של הבנק קבע דירקטוריון הבנק מדיניות ותיאבון לסיכון ברמת הקבוצה לפעילות מול בנקים ובתי השקעות, הן ברמת תיאבון הסיכון הכולל והן ברמת החשיפה לצד הנגדי הבודד בחתך סוג החשיפה וטווח העסקה, ותוך התחשבות בהון העצמי של הבנק ומשקל החשיפות בו.

מדיניות האשראי של הבנק בהתייחס לאופי והיקף החשיפות מול צדדים נגדיים מתבססת על מספר פרמטרים הנגזרים מחוסנו הפיננסי של הצד הנגדי ובכלל זה: דירוג האשראי שניתן למוסד על ידי חברות הדירוג המובילות בעולם (S&P-I, Moody's, Fitch), היקף ההון העצמי שלו, רווחיות, גובה ה-CDS (Credit Default Swap), מבנה הבעלות, המדינה בה הוא פועל וכדומה. לצורך כימות ואמידת החשיפה של הצדדים הנגדיים עושה הבנק שימוש במתודולוגיה פנימית המשקללת את הסיכון הגלום בעסקאות על פי מאפייני הסיכון - סוג העסקה ומאפייניה, תקופת העסקה וכדומה.

כחלק מניהול סיכונים הצד הנגדי השוטפים, מבצע הבנק בקרה יומית שוטפת על עמידה במגבלות קווי האשראי שהוקצו לפעילות מול בנקים ובתי השקעות הכוללת בחינה ודיווח שוטפים על שינויים בדירוגי הצדדים הנגדיים להם מוקצים קווי אשראי, וכן שינויים במרווח האשראי בהם הם נסחרים. קווי האשראי למוסדות בהם, בין היתר, נצפו שינויים משמעותיים בפרמטרים האמורים, נבחנים מחדש במסגרת וועדות האשראי השונות. כמו כן, לבנק מדיניות אשראי מפורטת בכל הקשור בהסתמכות על בטחונות בפעילות בנגזרים של לקוחות פעילי שוק ההון. בצד זה מבצע הבנק מעקב שוטף וצמוד על סיכון התיק ביחס לבטחונות ולמסגרות הפעילות המאושרות על בסיס מדיניות האשראי שדירקטוריון הבנק קבע.

התיאבון לסיכון המידתי שהוגדר על ידי דירקטוריון הבנק מקבל ביטוי בהתפלגות חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים אשר מרביתה הינה מול מוסדות המדורגים בדירוגים גבוהים.

בנוסף הקבוצה מנהלת את החשיפות לחלק מהצדדים הנגדיים באמצעות הסכמי קיזוז (Netting) מול בנקים המצמצמים באופן משמעותי את הסיכון להכנסות ולהון הקבוצה במצבי חדלות פרעון של מוסדות אלו, כמפורט בהמשך.

עיקר חשיפת האשראי הנוכחית של הקבוצה (95%) מיוחסת למוסדות פיננסיים זרים מובילים במדינות OECD, המדורגים בקבוצות הדירוג AAA עד A- כאשר 11% מסך החשיפה מדורג בטווח שבין AAA עד AA-.

סיכון האשראי המאזני של הקבוצה למוסדות פיננסיים זרים כולל השקעה של כ-360 מיליון ש"ח באגרות חוב במט"ח. תיק אגרות החוב, הכלול בחשיפה למוסדות פיננסיים זרים, מפוזר וכולו בדירוג השקעה (Investment Grade), מזה כ-67% מדורגות בדירוג A- ומעלה. משך החיים הממוצע של התיק עומד על כ-1.9 שנים.

בנוסף, כולל סיכון האשראי המאזני פקדונות שהופקדו בבנקים זרים בהיקף של כ-2.5 מיליארד ש"ח, בעיקר לתקופה קצרה של יום עד שבוע.

ליום 31 בדצמבר 2022, אין מדינה בה קיימת לקבוצת הבנק חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים העולה על 15% מבסיס ההון של הבנק, שהסתכם ב-2,138 מיליון ש"ח (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 202 בדבר רכיבי ההון).

הסכמים מפחיתי סיכון

ככלל, הקבוצה מנהלת את החשיפות לצדדים נגדיים, מולם הבנק פעיל בנגזרים לא סחירים (OTC), באמצעות הסכמי קיזוז (Netting) מול צדדים נגדיים, רובם המכריע בנקים ומוסדות פיננסיים, המצמצמים את הסיכון להון הקבוצה במצבי חדלות פירעון של צדדים נגדיים אלו באופן משמעותי, כדלהלן:

- הסכם ISDA MASTER הוא ההסכם הבסיסי הנהוג בין צדדים נגדיים ויתרונו העיקרי הוא היכולת לבצע קיזוז (Netting) של התחייבויות במקרה של פשיטת רגל של אחד הצדדים כך שהחשיפה מצטמצמת לחשיפה נטו.
- CSA הוא נספח להסכם ISDA ליצירת והפעלת מנגנון הדדי של העברת נכסים נזילים להבטחת חשיפות בעסקאות פתוחות בין צדדים נגדיים, וזאת לאחר חישוב החשיפה.

סיכון סליקה (Settlement Risk) - מהות הסיכון היא שבתהליך סליקת העסקאות, הבנק יעביר תשלום או נכס, אך לא יקבל את התמורה או יקבלה כעבור פרק זמן מסוים. מדיניות הבנק הינה למזער את החשיפה לסיכונים הסליקה, תוך פגיעה מינימאלית בפעילות העסקית היוצרת את החשיפה לסיכונים סליקה. במסגרת זו, הבנק קובע מגבלות ביחס לחשיפה לסיכונים סליקה, הן ביחס לקווי הסליקה והן ביחס למאפייניהם של הצדדים הנגדיים לפעילות הסליקה.

הבנק פועל למזעור סיכונים הסליקה בעסקאות החלפת מטבע וסולק את הרוב המכריע של עסקאות אלו דרך מסלקת ה-CLS (באמצעות חבר המסלקה) לגבי אותם מטבעות ועסקאות המשתתפים ב-CLS. ככלל, במסגרת הסכמי ה-ISDA של הבנק, אין דרישה לספק בטחונות נוספים במקרה של הורדת דרוג אשראי של התאגיד הבנקאי.

מדידה והלימות הון - התאמת שווי בגין סיכון אשראי (CVA)

בדצמבר 2021 פרסם בנק ישראל חוזר עבור הוראת ה-CVA שתיכלל תחת נב"ת A208 - "התאמת שווי בגין סיכון אשראי" (הוראה זו תחליף את חישוב ה-CVA המחושב היום בהתאם לנספח ג' להוראה 203). הוראה זו קובעת כיצד יש לחשב את הקצאת ההון לכיסוי הסיכון להתאמת שווי בגין סיכון אשראי (CVA Credit Valuation Adjustment). ה-CVA משקף את ההתאמות במחירים חסרי סיכון ועסקאות מימון ני"ע שיתרחשו בעקבות כשל פוטנציאלי של הצד הנגדי בנגזרים.

ביום 21 בפברואר 2022 בנק ישראל פרסם חוזר ובו הוא דוחה את יישום הוראת ה-CVA ליום 1 בינואר 2025, וזאת בהמשך להודעת האיחוד האירופי מיום 27 באוקטובר 2021 על דחיית יישום הוראת ה-CVA באירופה לתאריך זה.

דיווח על החשיפה לסיכונים אשראי צד נגדי

ההנהלה ודירקטוריון הבנק וועדותיו מקבלים מגוון דיווחים על החשיפה לסיכונים אשראי צד נגדי, ובחתיכים שונים על ידי גורמי הניהול, הפיקוח והבקרה. מערך הביניים שבמערך הפיננסי מדווח מגוון דיווחים מיידיים ואחרים על גובה, היקף ואופי החשיפה.

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1) (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2022					
	א	ב	ד	ה	ו
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha ששימוש לצורך חישוב EAD רגולטורי	EAD לאחר CRM	RWA
1	778	1,518	1.4	3,214	1,128
3	-	-	-	-	-
6	778	1,518		3,214	1,128

31 בדצמבר 2021					
	א	ב	ה	ו	
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	EAD לאחר CRM	RWA	
1	546	1,219	833	386	שיטת החשיפה הנוכחית (עבור נגזרים)
3	-	-	-	-	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT))
6	546	1,219	833	386	סך הכל

הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי (CVA) (CCR2) (במיליוני ש"ח)

א		ב		
ליום 31 בדצמבר 2021	ליום 31 בדצמבר 2022	א	ב	
EAD לאחר CRM	EAD לאחר CRM	RWA	RWA	
746	3,214	553	167	3 סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR)
לאחר הפחתת בטחונות (CRM) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3) (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2022	א	א1	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
סך חשיפת אשראי	0%	2%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	
סוגי הנכסים										
ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	23	-	-	-	-	-	-	-	-	23
ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	-	-	-	52	-	-	-	-	-	52
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))	-	-	-	304	-	-	-	-	-	304
חברות ניירות ערך	-	-	-	2,184	-	-	-	-	-	2,184
תאגידים	-	24	-	1	13	-	572	-	-	610
חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	-	39	-	-	39
הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2
בביטחון נכס למגורים	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
נכסים אחרים	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל	23	24	-	2,541	13	-	613	-	-	3,214

ליום 31 בדצמבר 2021	א	א1	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
סך חשיפת אשראי	0%	2%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	
סוגי הנכסים										
ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	-	-	-	4	-	-	-	-	-	4
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))	-	-	-	173	-	-	-	-	-	173
חברות ניירות ערך	-	-	-	326	-	-	-	-	-	326
תאגידים	-	14	-	32	9	-	260	-	-	315
חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	-	13	-	-	13
הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2
בביטחון נכס למגורים	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
נכסים אחרים	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל	-	14	-	535	9	-	275	-	-	833

נגזרים מעבר לדלפק (OTC)

השיטה שבה נעשה שימוש בבנק כדי להקצות הון כלכלי בגין נגזרים מעבר לדלפק (OTC) הינה "הגישה הסטנדרטית למדידת החשיפה לסיכון אשראי צד נגדי (SA-CCR)", בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין A203.

הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR5) (CCR) (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2022					
א	ב	ג	ד	ה	ו
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים					
שווי הוגן של ביטחון שהתקבל			שווי הוגן של ביטחון שהופקד		
מנותק	לא מנותק	מנותק	לא מנותק	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד
-	76	-	-	-	12
-	1,614	-	259	-	-
-	-	-	-	12	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	1,690	-	259	12	12
סך הכל					

ליום 31 בדצמבר 2021					
א	ב	ג	ד	ה	ו
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים					
שווי הוגן של ביטחון שהתקבל			שווי הוגן של ביטחון שהופקד		
מנותק	לא מנותק	מנותק	לא מנותק	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד
-	317	-	13	-	845
-	95	76	1,302	-	-
-	318	-	722	845	-
-	42	-	78	-	-
-	-	-	-	-	-
-	18	-	-	-	-
-	143	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	933	76	2,115	845	845
סך הכל					

חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6) (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2022				ליום 31 בדצמבר 2021	
א	ב	א	ב	א	ב
הגנה שנרכשה	הגנה שנמכרה	הגנה שנרכשה	הגנה שנמכרה	הגנה שנרכשה	הגנה שנמכרה
סכומים נקובים					
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
סך הכל סכומים נקובים					
ערכי שווי הוגן					
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-

נכון ליום 31 בדצמבר 2022 וליום 31 בדצמבר 2021, לא קיימות עסקאות מסוג זה בבנק.

חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים [CCR8] (במיליוני ש"ח)

א		ב		א		ב	
ליום 31 בדצמבר 2021		ליום 31 בדצמבר 2022		ליום 31 בדצמבר 2021		ליום 31 בדצמבר 2022	
EAD לאחר	CRM	EAD לאחר	CRM	RWA	RWA	EAD לאחר	CRM
154	1,045	99	791	6			
6	32	0	1	-			
-	-	-	-	6			
32		0	1	-			
-	-	-	-	-			
-	-	-	-	-			
-	-	-	-	-			
148	880	99	574	-			
-	133	-	216	-			
-	-	-	-	-			
78	78	91	91	-			
-	-	-	-	-			
-	-	-	-	-			
-	-	-	-	-			
-	-	-	-	-			
-	-	-	-	-			
78	78	91	91	-			
-	-	-	-	-			
-	-	-	-	-			

חלק 6 - סיכון שוק

מידע כללי על סיכון שוק

סיכון שוק (סיכון פיננסי) הינו סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובעים משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערי מטבע, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים, ובכללם: סיכון ריבית, סיכון מטבע, סיכון אינפלציה, סיכון מחיר מניות וסיכון תנודתיות.

שנת 2022 אופיינה במדיניות מוניטרית מרסנת שהתבטאה בהעלאות ריבית על ידי בנקים מרכזיים בארץ ובעולם וזאת על רקע נתוני אינפלציה עולמיים גבוהים, כאשר הצפי הוא שבשנת 2023 סביבת האינפלציה הגבוהה תרוסן כך שנגידי הבנקים המרכזיים בעולם ימתנו את העלאות הריבית באופן משמעותי.

הבנק נוקט במגוון פעולות על מנת להתמודד עם ההשפעות של השינויים ברבית ובאינפלציה על לקוחותיו, ובכללם ביצוע מבחני רגישות ובדיקות שוטפות הבוחנות את כושר ההחזר של הלקוחות, לפי מגזרי הפעילות השונים, תוך טיפול פרטני בהתאם לממצאים. כמו כן, הבנק נוקט בפעולות נוספות על מנת להתמודד עם ההשפעות של שינויים אלו על הבנק, לרבות עדכוני הנחות למודלים שונים בתחומי האשראי וסיכונים שוק, הגדלת החשיפה למגזר הריבית המשתנה, ביצוע עסקאות לניהול החשיפה במגזר הצמוד מדד והתאמת שיעורי הביטחונות הנדרשים בפעילות שוק ההון. הבנק ממשיך לעקוב אחר ההתפתחויות השונות במצב המאקרו כלכלי ולנקוט בפעולות ככל שיידרש.

אסטרטגיה וניהול

אסטרטגיית סיכון השוק של הבנק נגזרת מהאסטרטגיה הכוללת של הבנק, מהחטיבות והמערכים העסקיים וממסמך מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים. המשימה העיקרית בניהול סיכון השוק היא זיהוי גורמי סיכון השוק, מדידתם הערכתם וניהולם באופן שוטף.

ניהול סיכונים השוק מתבצע בראייה כוללת של פעילות הבנק והקבוצה. תחומי הפעילות ומסגרות הסיכון מאושרים על ידי ההנהלה והדירקטוריון. ניהול סיכונים השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים - התיק הבנקאי והתיק למסחר:

התיק הבנקאי כולל את כל המכשירים הפיננסיים אשר מטרתם ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לטווח בינוני/ארוך. הפעילות בתיק הבנקאי כוללת את ניהול המקורות והשימושים והחשיפות לסיכונים שוק ונדילות. ניהול סיכון השוק בתיק הבנקאי מנוהל ומתבצע על ידי המערך הפיננסי שמרכז ומתאם את הנושא ברמת הבנק והקבוצה.

תחומי האחריות העיקריים של המערך הפיננסי בניהול הנכסים וההתחייבויות הם: ניהול כלל הנכסים וההתחייבויות של הבנק, ניהול ההון הפנוי של הבנק, ניהול החשיפות לסיכונים שוק בתיק הבנקאי, ניהול הנדילות העסקית והסטטוטורית, ניהול סיכון הנדילות וכן הקצאת המקורות לשימושים השונים באמצעות יישום מחירי מעבר וניהול גידור החשיפות המאזניות באמצעות מכשירים נגזרים.

הגדרת **התיק למסחר** נגזרת מהוראות באזל והיא כוללת את תיק ניירות הערך ועסקאות נגזרים עם כוונת מסחר בטווח הקצר וכן פעולות בנגזרים שאינן למטרות הגנה או גידור. הפעילות בתיק למסחר מתבצעת על ידי חדר עסקאות מטבע חוץ שבחטיבה לנכסי לקוחות ועל ידי יחידת הנוסטרו במערך הפיננסי. בקרת הפוזיציות בתיק למסחר ובקרת עמידה במגבלות Stop Loss שנקבעו, מבוצעות ברמה תוך יומית על ידי מערך הביניים בקו ההגנה הראשון.

מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים

לבנק מדיניות מפורטת לניהול החשיפה לסיכונים פיננסיים המאושרת מדי שנה על ידי ההנהלה והדירקטוריון. מסמך המדיניות מתווה ומפרט, בין היתר, תיאבון כולל לסיכונים פיננסיים ותיאבון לסיכון בחתך הסיכון הבודד, עקרונות לפעילות ומגבלות לסיכונים השוק אליהם חשוף הבנק וברמת המכשירים והיחידות השונות במערך הפיננסי ובחטיבה לניהול נכסי לקוחות.

הובלת מסמך המדיניות, גיבושו והצגתו, נעשית ע"י החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף עם המערך הפיננסי.

ניהול הסיכונים בבנק מיועד הן לצורך גידור כלכלי והן לצורך גידור חשבונאי ותיאבון הסיכון בא לידי ביטוי באמצעות קביעת סט מגבלות סיכון/הפסד כמותיות ואיכותיות. מדידת סיכונים השוק כוללת מגבלות בהתאם לתיאבון הסיכון על החשיפות הפיננסיות (השווי הכלכלי והרווח החשבונאי). מגבלות אלו נועדו להגביל את הנזק שעלול להיגרם לבנק כתוצאה משינויים לא צפויים בגורמי הסיכון השונים הקיימים בשווקים הפיננסיים. מערכת המגבלות תוחמת את השפעת החשיפה של שינויים בלתי צפויים בגורמי הסיכון השונים לרבות שיעורי הריבית, אינפלציה, ושערי חליפין. חשיפות במגבלות עיקריות על סיכונים שוק מדווחות בדוחות הכספיים של הבנק.

ניהול סיכון שוק קבוצתי

היבט מרכזי במדיניות ניהול סיכונים השוק ותיאבון הקבוצה לסיכונים שוק הינו מיסוד תיאבון סיכון קבוצתי לרבות עקרונות מנחים לפעילות חברת הבנקאית בקבוצה, אשר קובעת לעצמה מדיניות לניהול סיכון השוק בהלימה עם המדיניות הקבוצתית. אמידה ובקרה של סיכונים השוק מתבצעות על בסיס מתודולוגיה אחידה ברמת הקבוצה וברמת הבנק סולו, בהנחיית החטיבה לניהול סיכונים ובשים לב לגודל ההון ולאופי הפעילות של חברת הבנק. חלק מהראייה הכוללת של חשיפת הקבוצה לסיכונים שוק הינו המידע על מצב החשיפות בחברה הבנקאית, והן מדווחות להנהלה ולדירקטוריון לפחות אחת לרבעון, בהתאם לרמת הסיכון. בנוסף, הבנק בוחן באופן שוטף, את תיאבון הסיכון ואת סיכונים השוק בפועל של הקבוצה.

סיכונים שוק

סיכונים השוק הנוצרים כתוצאה מהפעילות בתיק הבנקאי ובתיק למסחר מוגדרים במסמך המדיניות ונקבעה לגביהם מסגרת תיאבון סיכון. להלן גורמי הסיכון העיקריים:

חשיפת ריבית - סיכון הריבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית. שינויים בריבית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשיריו חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (או אף התזרימים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית. מקורותיו העיקריים של סיכון הריבית שאליו נחשף הבנק כוללות: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה, סיכון בסיס (מרווח), סיכון אופציות.

סיכון הריבית בתיק, הינו הסיכון הדומיננטי אליו חשוף הבנק בכל הקשור להשפעה על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות ועל הרווח. הבנק מנהל את סיכונים הריבית בהתאם להוראת בנק ישראל בנושא ניהול סיכון הריבית (הוראה 333) ובהתאם למדיניות לניהול הסיכונים הפיננסיים.

בחישוב השווי ההוגן החשבונאי לצורך הדיווח, נעשה שימוש בעקומי היוון אשר מייצגים את מחירי הכסף של הבנק ומביאים בחשבון את מרווחי האשראי. בחישוב החשיפה הכלכלית, לצורכי ניהול סיכון השוק, נעשה שימוש בעקומי היוון המייצגים את מחירי הכסף של הבנק וללא מרווחי אשראי.

חשיפת בסיס - סיכון הבסיס הוא סיכון קיים או עתידי להכנסות ולהון הקבוצה שעלול להתרחש כתוצאה משינויים בלתי צפויים במדד המחירים לצרכן, או בשערי החליפין עקב ההפרש בין שווי הנכסים לבין שווי ההתחייבויות (כולל השפעת עסקאות עתידיות ואופציות גלומות בכל מגזר הצמדה). חשיפת הבסיס נמדדת ומנוהלת באופן שוטף בכל אחד ממגזרי הצמדה השונים: המגזר הצמוד למדד המחירים לצרכן, המגזר במטבע חוץ ובשקלים הצמודים למטבע חוץ.

חשיפת בסיס נוצרת כתוצאה מאי הקבלה בעיתוי, בבסיס המדידה ובסכומי ההשקעה עם או ללא פעולות גידור. על פי כללי החשבונאות ההון מוגדר כמקור שקלי לא צמוד, כך שההשקעה של ההון במגזר שאינו המגזר השקלי הלא צמוד מוגדרת כחשיפת בסיס.

סיכונים אופציות - סיכונים אופציות הם הסיכון להפסד הנובע משינויים בפרמטרים המשפיעים על שוויין של האופציות, לרבות סטיות התקן.

סיכון מניות - הינו סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי המניות או מדדי המניות.

דיווח

הדירקטוריון, הוועדה לניהול סיכונים והנהלה מקבלים לפחות אחת לרבעון דיווחים בין היתר במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני ובדיווח הייעודי של המערך הפיננסי. הדיווחים כוללים את עיקרי החשיפות ורמות הסיכון המנוצלות מתוך המסגרות המאושרות, סיכום אירועי דיווח (הפסדים, חריגות לפי סמכויות, אירועים חריגים), בקשות ואישורים להרחבת פעילויות והרשאות לפעילויות השונות בהתאם למדרג סמכויות ותמונת סיכון כוללת לפעילות הבנק וחברות הבנות. כמו כן, נבחנים גם שינויים נדרשים בהתאם לשינויים בפעילויות הבנק והקבוצה ו/או שינויים בסביבת הבנק והקבוצה או בשווקים הפיננסיים. הדירקטוריון והוועדה לניהול סיכונים מקבלים דיווח שוטף בהינתן חריגה ממגבלה שבסמכות הדירקטוריון.

כמו כן ישנם בבנק מספר מנגנונים המאפשרים דווח ותגובה מיידיים להתפתחויות חריגות בשווקים:

1. הוועדה לעניינים שוטפים בראשות המנכ"ל, או ראש חטיבת משאבים וניהול פיננסי מתכנסת שלוש פעמים בשבוע בהשתתפות חברי הנהלה ומנהלים בכירים, וביניהם גם מנהל הסיכונים הראשי ודנה על סמך דיווחים ניהוליים במצב הנזילות בשקלים ובמטבע חוץ, בסיכון השוק (לרבות סיכון הריבית של הבנק), בהתפתחויות הפיננסיות בשווקים הפיננסיים, ובמצרים חדשים. בנוסף, אחת לשבוע נערכת סקירה של מערך הביניים על פעילות הנוסטר.
2. דיון ייעודי בהנהלה מתקיים לפחות 10 פעמים בשנה בנושאי ניהול נכסים והתחייבויות והשקעות נוסטרו. בדיון נדונים התפתחויות בחשיפות הפיננסיות של הבנק לרבות, סיכון הריבית, סיכון הנזילות, פעילות בתיק הנוסטרו ונושאים נוספים הקשורים לניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק.
3. ישיבות ההנהלה השבועיות, במסגרתן דנה ההנהלה בין היתר ובהתאם לצורך, במגוון נושאים בתחום ניהול ובקרת הסיכונים הפיננסיים.
4. במסגרת תכנית ההנהלה להתמודדות עם תרחישי קיצון בתחום סיכונים שוק, מתקיימת בחינה שוטפת של התממשות ארבעה פרמטרים כלכליים לפחות, מעבר לסף תגובה שנקבע מראש.
5. במסגרת תכנית ההנהלה לטיפול במשבר נזילות, מבוצע מעקב וניטור שוטף אחר אינדיקטורים לזיהוי מוקדם של לחצי נזילות.
6. ועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים המתכנסת לפחות 6 פעמים בשנה לצורך דיון פרטני על החשיפות הפיננסיות העיקריות בבנק והתאמתן לתיאבון הסיכון, וזאת בנוסף לדיון במסמך הסיכונים הרבעוני המוגש לדיון גם בהנהלה ובדירקטוריון, אחת לרבעון.

מערכות לזיהוי, מדידה, אמידה וניהול של סיכונים השוק

לצורך זיהוי ומדידת חשיפות לסיכונים שוק עושה הבנק שימוש במערכות ניהול סיכונים מתקדמות המשמשות כבסיס מידע עבור מדידת הסיכון. לצורך מדידת הסיכון נעשה שימוש במודלים מקובלים ומתוקפים. אמידת תוצאות מדדי הסיכון בתחום סיכונים השוק והריבית מתבצעת באמצעות מערכת מרכזית אחת וכן במספר מערכות ייעודיות נוספות המודדות את הסיכונים בפעילויות ספציפיות. מערכות מידע אלו משמשות את הבנק בביצוע תהליכים שונים, בחישוב מדדי סיכון ומבחני קיצון, וכן בתהליכי פיקוח ובקרה המתקיימים באופן שוטף בקווי ההגנה השונים.

כלים לניהול סיכון שוק

הבנק עושה שימוש במספר כלים לניהול סיכון השוק כגון שימוש במודלים מקובלים לניהול, מדידת והערכת סיכון שוק לרבות מדדי חשיפה לשחיקה בשווי ההון כתוצאה משינוי בלתי צפוי בגורמי הסיכון, מדד הערך בסיכון (Value at Risk), מדד לחישוב השפעת שינויים בשיעור הריבית על הרווחים שימדדו בהתאם להוראות הדיווח לציבור וכן מבחני קיצון. כמו כן קיים בבנק תהליך סדור לתיקוף מודלים בכדי להבטיח את נאותות השימוש בהם, והתאמתם לצרכי הבנק ולדרישות הרגולציה.

מודל הגישה הכלכלית לבחינת רגישות לריבית - המודל אומד את רגישות השווי ההון הכלכלי לשינוי מיידי של עקום הריבית באופן מקבילי ולא מקבילי ובעוצמות שינוי שונות המשקפות מצב עסקים רגיל או מצבי קיצון. השפעת שינוי זה נבחנת על שווי התיק הבנקאי, התיק למסחר וסך הבנק והקבוצה תחת הנחות שונות.

מודל הערך בסיכון (ה-VAR) שיטה היסטורית - המודל אומד את השחיקה הצפויה בשווי ההון (נכסים והתחייבויות, לרבות מכשירים פיננסיים נגזרים), במהלך אופק השקעה של 21 ימים, בהינתן רמת מובהקות של 99%. נתוני ה-VAR מחושבים בבנק בתדירות יומית, על תיקים שונים (כגון: התיק הבנקאי והתיק למסחר). מבוצע תהליך בחינה בדיעבד (Back Testing) בלתי תלוי, על פי קריטריונים שהוגדרו בוועדת באזל במטרה לבחון את תקפות מודל ה-VAR.

מודל גישת הרווחים לבחינת רגישות ריבית - המודל מציג את השפעתם של שינויים בריבית על הכנסות הריבית נטו החזויות והכנסות הריבית מגלגול עסקאות על פי הנחות מסוימות.

כלים לאמידת סיכונים אופציות - חדר העסקאות במט"ח של הבנק סוחר במגוון של מוצרים פיננסיים - ובכלל זה באופציות מט"ח. הנהלת הבנק קבעה מגבלות על פעילות דסק אופציות בחדר העסקאות ביחס לפעילות המותרת באופציות במונחי הפסד מקסימאלי בתרחישים מסוימים. התרחישים מתייחסים לשינויים סימולטניים בשער החליפין ובתנודתיות של נכסי הבסיס. כמו כן נקבעו מגבלות נוספות במונחי מדדי רגישות (Greeks) וכן קיימת מגבלת VaR לאופק של יום אחד.

כלי הניהול ובקרת סיכונים אופציות בחדר עסקאות מט"ח כוללים: שימוש במטריצת Vol-Spot המראה את החשיפה כתוצאה משינוי של שער חליפין ותנודתיות בתרחישים שונים. בנוסף, נעשה שימוש במדד הרגישות Rho הבוחן את השינוי בשווי הפוזיציה במקרה של תזוזות בעקום הריבית. כמו כן נעשה שימוש במודל Weighted Vega לניהול החשיפה לסיכון התנודתיות.

תרחישי קיצון פרמטריים - דירקטוריון הבנק קבע מגבלה על גובה השחיקה המקסימאלי בשווי ההון בגין שינוי בגורמי סיכון השוק, הנבדקת באמצעות הפעלתם של תרחישי קיצון. מגבלה זו נקבעה לעד 10% מסך ההון העצמי.

מדיניות גידור ו/או הפחתת סיכונים

הבנק עושה שימוש במספר כלים לניהול והפחתת סיכונים ריבית באמצעות קנייה ומכירה של אגרות חוב ממשלתיות, ובאמצעות הנפקת מכשירי חוב. בנוסף, הבנק פועל בנגזרים למטרות גידור או הגנה של חשיפות מאזניות ובכדי לגדר חשבונאית את סיכון הריבית בפעילות במכשירי אג"ח במט"ח בעלי מח"מ ארוך ובינוני בהתאם לכללי החשבונאות.

הבנק פועל במכשירים נגזרים לניהול פוזיציות הריבית והבסיס באמצעות עסקאות פרוורד, עסקאות סוואפ ופעילות באופציות. העסקאות הינן בעלות רמה גבוהה של נזילות, וניתן באמצעותן להעביר חשיפות ממגזר הצמדה אחד לאחר בקלות יחסית.

אחת לחודש נבחן שינוי הערך הכלכלי הנובע משינוי בשווקים על התיק הבנקאי כולל גידורים. כמו כן מתבצעות ישיבות תיאום רבות עם כל היחידות הרלוונטיות בנושא ניהול סיכון השוק והריבית.

ממשל תאגידי לניהול סיכון שוק

מערך הפיקוח והבקרה על סיכונים פיננסיים ובכללם סיכוני שוק, מושתת על שלושה קווי הגנה כמפורט להלן.

קו הגנה ראשון:

יחידת מערך הביניים כפופה למנהל המחלקה הפיננסית שבחטיבת משאבים וניהול פיננסי, ומתמחה בביצוע בקורות על פעילות הנוסטר, פעילות היחידה לניהול פיננסי בתחום ניהול הנכסים וההתחייבויות, ניהול הנזילות וכן על הפעילות בחדר עסקאות מטבע חוץ שבחטיבה לניהול נכסי לקוחות. היחידה מנטרת את הסיכונים הפיננסיים השונים סמוך להיווצרותם, ככל הניתן, מבצעת בקרה שוטפת של המגבלות בהתאם למדיניות הפיננסית, מפתחת בקורות ונהלי עבודה לצמצום חשיפת הבנק ומבצעת בקורות לאיתור מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית. במסגרת פעילותה בודקת היחידה את העמידה במגבלות שנקבעו על ידי ההנהלה והדירקטוריון לגבי הפוזיציות השונות הן ברמה תוך יומית והן בדיעבד ומבצעת תרחישי קיצון בתיקים ספציפיים.

המערך האחורי בחטיבת המשאבים אחראי על סליקת העסקאות והעברת הכספים ובמסגרת זאת מבצע בקורות תפעוליות תוך יומיות על ביצוע העסקאות במטבע חוץ ובשקלים, הן בחדר עסקאות מטבע חוץ והן ביחידות נוסטרו מטבע חוץ ושקלים.

קו הגנה שני:

היחידה לניהול סיכוני שוק ונזילות ולתיקוף מודלים בחטיבה לניהול סיכונים, אחראית להתאמה של פרופיל הסיכון לתיאבון הסיכון שנקבע בידי הדירקטוריון וההנהלה הבכירה, ובתוך כך אחראית על גיבוש ועדכון מסגרת ניהול הסיכונים הפיננסיים, זיהוי והערכת סיכונים באופן בלתי תלוי בקו העסקים, אתגור נאותות הבקורות, התשומות והתפוקות בקו הראשון ובחינת אפקטיביות המגבלות. כמו כן, היחידה מבצעת תיקוף למודלים שבשימוש הבנק.

קו הגנה שלישי:

מערך הביקורת הפנימית של הבנק משלב בתוכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא ניהול סיכונים פיננסיים בבנק, ובכללן ביקורות על היחידות השונות במערך הפיננסי והיחידות הרלוונטיות בקו ההגנה השני. מבין תפקידיו של המבקר הפנימי לבחון את גיבוש ויישום המדיניות והחלטות הדירקטוריון, את עמידת היחידות במגבלות שנקבעו, קיום הבקרה בנושא, ואת מהימנות וזמינות המידע הניהולי והדיווחים הפיננסיים המוצגים לדירקטוריון ולהנהלת הבנק. כמו כן, קו ההגנה השלישי כולל את כל גופי הביקורת החיצוניים.

סיכוני שוק בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים

במסגרת יישום הוראות באזל הקבוצה מיישמת את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכוני שוק. להלן פרוט נכסי סיכון בגין רכיבי סיכון השוק:

סיכון שוק בשיטה הסטנדרטית (MR1)

א	ב	
ליום 31 בדצמבר		
2022	2021	
סכומים במיליוני ש"ח		
		מוצרים ישירים (outright products)
489	549	1 סיכון שיעור ריבית (כלל וספציפי)
1	1	2 סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
282	13	3 סיכון שער חליפין
-	-	4 סיכון סחורות
		אופציות
-	-	5 הגישה הפשוטה
-	-	6 גישת דלתה-פלוס
17	120	7 גישת התרחישים
-	-	8 איגוח
789	683	9 סך הכל

הערך בסיכון VAR

התיאבון לסיכון

ערך ה-VAR ההיסטורי של הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2022 עמד על כ-83 מיליון ש"ח, לעומת סך של כ-75 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2021. משקלו של ה-VAR ביחס לסך כל ההון ליום 31 בדצמבר 2022 עומד על כ-0.74%. במהלך השנה חלו ירידות ועלויות בערך בסיכון בעיקר בעקבות שינויי שוק. הערך בסיכון (VAR) הינו נמוך ביחס להון הבנק ומשקף את החשיפות המידתיות של הקבוצה לסיכון שוק.

Back Testing בחינת

הקבוצה והבנק פועלים בהתמדה לשיפור איכות החיזוי של מודל ה-VAR ההיסטורי באמצעות בחינה שוטפת של ה-Back Testing. בחינת ה-Back Testing של מודל ה-VAR ההיסטורי מראה כי בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022 נרשמו שני מקרים בהם ההפסד התיאורטי היומי הקבוצתי עלה על ערך ה-VAR שנחזה. על פי תוצאות הבדיקה, המודל עומד בקריטריונים שהוגדרו על ידי ועדת באזל לקבלת המודל.

החשיפה בבסיס

ניהול החשיפה

- ניהול הסיכונים בחשיפות הבסיס והשקעת ההון במגזרי ההצמדה השונים נעשה בהתבסס על הערכות ותחזיות שוטפות של הגורמים הניהוליים השונים במערך הפיננסי לגבי התפתחויות צפויות בשוקי הכספים וההון.
- תמהיל ההשקעה של ההון במגזרי ההצמדה השונים מנוהל באופן שוטף בכפוף למגבלות, ועל בסיס התחזיות לגבי משתני השוק הרלוונטיים תוך ניצול פערי המחירים בין עלות המקורות ותשואות השימושים במגזרי ההצמדה השונים וכדאיות של פוזיציות "יתר" או "חסר" בכל מגזר פעילות.
- במסגרת ניהול מאזני ההצמדה נעזר הבנק, בין השאר, במכשירים פיננסיים נגזרים, כאמצעי לניטרול החשיפה לסיכונים בבסיס וברכית.

התיאבון לסיכון

דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לגבי הפוזיציות המותרות (עודף או חוסר) של נכסים על התחייבויות לפי מגזרי הצמדה. בנוסף, קבעה הנהלת הבנק גם מגבלות פרטניות ברמת חדרי העסקאות והיחידות העסקיות השונות היוצרות סיכונים בסיס, על היקף החשיפה בבסיס.

החשיפה בבסיס בפועל

להלן מאפייני החשיפה במגזרי ההצמדה בהם נתוני סוף התקופה שונים מהותית מהנתונים המאפיינים את שנת הדיווח. נתוני החשיפות להלן מבוססים על גישה כלכלית, המחושבת על בסיס יומי לעומת הגישה החשבונאית המוצגת בביאור נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה.

שנת 2022	מט"י צמוד מדד
	במיליוני ש"ח
סוף תקופה	4,886
מינימום	3,406
מקסימום	4,919
ממוצע	4,065

ניהול סיכונים במכשירים פיננסיים נגזרים

הבנק פועל במגוון מכשירים פיננסיים נגזרים כחלק מניהול סיכונים השוק (חשיפות בסיס ורכית) וכן כשירות ללקוחותיו, בהם מהוות האופציות (לרבות מסלולי הברירה) תחום בעל מרכיב גבוה יותר של סיכון שוק. במסגרת זו פעיל הבנק בעיקר באופציות על שערי החליפין של מספר מטבעות זרים עיקריים.

מדיניות ניהול סיכונים המכשירים הנגזרים, לרבות: היקפי הפעילות ומגוון המכשירים המותרים לשימוש, מאושרת במסגרת דירקטוריון הבנק, ועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים והנהלה. דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לגבי היקף מסלולי הברירה המגלמים אופציות "גלומות" וכן לגבי גובה ההפסד המרבי בהתקיים תרחישים מסוימים בגין האופציות שהבנק פועל בהם כעושה שוק.

תיאבון הסיכון

השקעה במכשירים נגזרים לסוגיהם נעשית לאחר בחינת כל מכשיר לגופו והתאמתו לצרכים הפיננסיים של הבנק וליכולתו לתפעל אותו באופן מיטבי, וכן ליכולתו לנטר את הסיכון בגינו הן בצד סיכון השוק והן בצד סיכון האשראי עבור עסקות בהן הבנק פועל כמתווך עבור לקוחותיו.

פיקוח ובקרת ניהול סיכוני המכשירים הנגזרים

פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים מבוקרת ומפוקחת על ידי מערך הביניים ועל ידי יחידת תחום ניהול סיכוני שוק ונזילות. החשיפות לסיכונים שבפעילות במכשירים נגזרים אל מול מגבלות החשיפה שנקבעו מרוכזות ומדווחות במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני, המובא לדיון ולאישור בהנהלה, בועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון. הכנסות המימון ממכשירים נגזרים אחרים מפורטות בביאור "הכנסות מימון שאינן מריבית" בדוחות הכספיים.

חדר עסקאות מ"ח

החדר סוחר במגוון של מכשירים פיננסיים במטבע חוץ. כמו כן, מונה ע"י האוצר לעושה שוק ראשי באג"ח ממשלתי שקלי. החדר פועל בשווקי המטבע באמצעות עסקאות ספוט, עסקאות ריבית, אופציות OTC ואופציות מט"ח/שקל הנסחרות בבורסה בת"א. החדר פועל במטבעות העיקריים בעולם כאשר עיקר פעילות החדר הינה במטבע דולר/שקל. החשיפה הנוצרת הן בבסיס והן בריבית, כתוצאה מפעילות זו, נכללת במסגרת המגבלות המאושרות על ידי הדירקטוריון לחשיפות בבסיס ובריבית.

חלק 6 א - סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר

סיכון הריבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית. שינויים בריבית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ובנוסף משפיעים על שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשירים חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים או אף התזרימים עצמם משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית. צורותיו העיקריות של סיכון הריבית שאליו נחשף הבנק כוללות:

- סיכון תמחור מחדש הנובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (בריבית קבועה) ובמועדי תמחור מחדש (בריבית משתנה) של נכסים התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות של הבנק.
 - סיכון עקום התשואה הנובע מתזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה המשפיעות באופן שלילי על רווחי התאגיד הבנקאי או על השווי הכלכלי.
 - סיכון בסיס הריבית הנובע ממתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש.
 - סיכון אופציות הנובע משינוי עיתוי או בהיקף תזרימי המזומנים של מכשיר פיננסי עקב שינויים בשיעורי ריבית השוק.
- בניהול החשיפות לסיכונים שוק מבחין הבנק בין החשיפות הנוצרות כחלק מהניהול השוטף של הנכסים וההתחייבויות של הבנק (התיק הבנקאי) לבין החשיפות בתיק למסחר, זאת בהתבסס על מדיניות מפורטת שאישר דירקטוריון הבנק להגדרת התיק הבנקאי והתיק למסחר.

ניהול סיכון וחשיפת הריבית בתיק הבנקאי

מטרת ניהול סיכון הריבית בתיק הבנקאי היא להשיא את רווחיות הבנק ולשמור על יציבות ההון, תוך ניהול השפעות השינוי בשיעורי הריבית. הבנק עושה שימוש בשתי גישות עיקריות למדידה והערכה של סיכון הריבית בתיק הבנקאי:

הגישה הכלכלית - מעריכה את השפעת שינוי מקבילי ולא מקבילי בעוצמות שונות בשערי הריבית על השווי ההוגן, המחושב כהפרש בין היוון הנכסים וההתחייבויות במחירי הכסף הנוכחיים של הבנק לבין היווןם במחירי הכסף לאחר יישום התרחיש. בגישה זו הבנק מתבסס על מודלים התנהגותיים לגבי פריסת העו"ש ולגבי פירעונות מוקדמים במשכנתאות ופדיונות מוקדמים בפקדונות עם תחנות יציאה. תדירות המדידה היא יומית.

גישת הרווחים - גישה חשבונאית המעריכה את השפעת שינוי בשערי הריבית על הכנסות הריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית. בגישה זו הבנק מניח שיעורי מחזור מלאים במועדי הפירעון החוזיים או במועדי התמחור מחדש עבור כל פעילות, כאשר אופק החישוב הוא למשך שנה אחת קדימה. בגישה זו נלקח בחשבון גם שינוי בשווי הוגן בתיק למסחר ומתקיימות הנחות לגבי רצפת ריבית בתרחישים של ירידת ריבית. במהלך השנה האחרונה, שולבה בתרחישי הריבית התייחסות למרווח הפקדונות בהתאם לסוג המפקיד. לצורך ניהול השוטף, נלקחת בחשבון השפעה על קרן ההון בתיק הזמין. כמו כן, תדירות המדידה היא חודשית.

בנוסף לשתי גישות אלו, הבנק מבצע ניתוחי רגישות שונים, מבחני קיצון בשערי הריבית, וכן בוחן את הערך בסיכון (VaR).

ניהול ובקרת סיכון הריבית בתיק הבנקאי מתבצע על בסיס שוטף ובדיעבד, ברובו במערכת מרכזית לניהול נכסים והתחייבויות. החשיפה העיקרית לסיכונים ריבית בבנק מיוחסת לפעילות המימון במגזר השקלי הלא צמוד ובמגזר צמוד המדד, ונובעת ממאפייני ההשקעה, הנגזרים מטווח השימושים והמקורות במגזרים אלה.

על מנת למזער את סיכון הריבית בתיק הבנקאי וכחלק מניהול הנכסים וההתחייבויות, הבנק עושה שימוש בכלים שונים, לרבות באמצעות הנפקת אגרות חוב ופעילות בנגזרים.

הנחות מפתח

סיכון הריבית והשווי ההוגן נמדד ומנוהל על בסיס הנחות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות: לשם כך נעשה שימוש במודלים הבאים:

מודל פריסת עו"ש - ביתרות חשבונות העובר ושב שאינן נושאות ריבית קיימות יתרות זכות בסכום יציב לאורך זמן. הבנק חישב באמצעות מודל ייעודי מהי יתרת העו"ש היציבה לאורך זמן מתוך כלל העו"ש וקבע כי תקופת הפרעון של יתרה זו בחישוב החשיפה לריבית תהיה למספר שנים. התקופה הממוצעת לתמחור מחדש המוקצה לפקדונות לפי דרישה הינה 10.42 חודשים, והתקופה הארוכה ביותר לתמחור מחדש המוקצה לפקדונות לפי דרישה הינה 5 שנים.

מודל פירעונות מוקדמים במשכנתאות - ניהול חשיפות הריבית מביא בחשבון את השפעת הפרעונות המוקדמים של הלוואות לדיור בהתבסס על מודל סטטיסטי התנהגותי הלוקח בחשבון את מאפייני ההלוואה, הלוקוח ותנאי השוק.

מודל תמחור אופציה גלומה - לצורך חישוב השווי ההוגן ולאמידת סיכון הריבית בגישה הכלכלית של פיקדונות הברירה, נעשה שימוש במודל המחשב את שווי האופציה הגלומה בפיקדונות אלו.

מודל פדיונות מוקדמים בפיקדונות עם תחנות יציאה - ניהול חשיפות הריבית מביא בחשבון את השפעת הפדיונות המוקדמים של פיקדונות עם תחנות יציאה בהתבסס על מודל סטטיסטי התנהגותי, הלוקח בחשבון את מאפייני הפיקדון, הלוקוח ותנאי השוק.

התיאבון לסיכון

תיאבון הסיכון לריבית כפי שמשקף במגבלות שהוגדרו במדיניות הבנק הינו מידתי, וניצול מסגרות החשיפה מבוצע בהתאם להערכות הבנק בנוגע לשיעורי הריבית הצפויים ולמבנה עקום הריבית הצפוי באופקי זמן שונים ובכפוף למגבלות שהוגדרו במדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים. דירקטוריון הבנק קבע מגבלה על החשיפה לסיכונים הריבית בתיק הבנקאי באמצעות תחיתת החשיפה המקסימאלית לשחיקת השווי ההוגן של ההון העצמי בעקבות שינוי מקביל של 1% בסך כל מגזרי ההצמדה. מגבלה זו לרבות מגבלות נוספות שנקבעו, מנוטרות בתדירות יומית. בנוסף קבעה הנהלת הבנק מגבלות פרטניות ברמת חדרי העסקאות והיחידות העסקיות השונות היוצרות סיכונים ריבית, לגבי היקף חשיפת הריבית המותרת ביחס להון העצמי. תרחישי קיצון - דירקטוריון הבנק קבע מגבלה על גובה השחיקה המקסימאלי בשווי ההוגן הנבדקת בתדירות יומית באמצעות הפעלתם של מספר תרחישי קיצון לרבות מגבלה על השפעת זעזוע סטנדרטי בריבית (2%) על התיק הבנקאי. בנוסף, נקבעו מגבלות לתרחישי זעזוע בשיעורי ריבית הגבוהים מ-2%. תוצאות התרחישים ומשמעותן מדווחות לפחות אחת לרבעון להנהלה, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון.

מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר

כמות החשיפה בתיק הבנקאי משולבת בחישוב מודל VaR, וכן במבחני הקיצון, ונועד להגביר את אפקטיביות ניהול סיכון הריבית בבנק הן בתיק הבנקאי והן בתיק למסחר. הבנק מודד ומעריך את רגישות התיק הבנקאי לשינויים בריבית בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 333 בנושא סיכון הריבית. המדידה נעשית הן ברמת מגזר הצמדה והן ברמת פעילות בודדת, ומודדת באופן שוטף את השפעת זעזוע סטנדרטי (קרי שינוי בלתי צפוי בעקום הריבית בשיעור של 100 נקודות בסיס), על השווי הכלכלי.

ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים בריבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

להלן מידע על נכסים והתחייבויות החשופים לשינויים בריבית על פי שוויים ההוגן, כולל ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעור הריבית על שוויים ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

1. שווי הוגן נטו מותאם ⁽¹⁾ של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

ליום 31 בדצמבר 2022					
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ - דולר	מטבע חוץ - אחר	סך הכל	
במיליוני ש"ח					
154,609	15,349	12,395	3,621	185,974	נכסים פיננסיים *
29,627	316	36,949	8,741	75,633	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים
137,038	10,490	26,290	5,334	179,152	התחייבויות פיננסיות
44,328	518	23,134	7,151	75,131	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים
2,870	4,657	(80)	(123)	7,324	שווי הוגן נטו
(833)	-	-	-	(833)	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
2,368	-	355	-	2,723	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
4,405	4,657	275	(123)	9,214	שווי הוגן נטו מותאם ⁽¹⁾
4,303	4,653	164	(138)	8,982	מזה: תיק בנקאי

ליום 31 בדצמבר 2021					
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ - דולר	מטבע חוץ - אחר	סך הכל	
במיליוני ש"ח					
146,885	14,016	10,794	2,714	174,409	נכסים פיננסיים *
29,014	267	33,703	8,479	71,463	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
128,904	10,046	22,355	4,308	165,613	התחייבויות פיננסיות *
42,159	487	22,262	6,884	71,792	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
4,836	3,750	(120)	1	8,467	שווי הוגן נטו
(987)	-	-	-	(987)	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
566	-	123	-	689	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
4,415	3,750	3	1	8,169	שווי הוגן נטו מותאם ⁽¹⁾
4,615	3,686	(214)	48	8,135	מזה: תיק בנקאי

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ב"א"ר 32 בדו"ח הכספי.
* למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים.

2. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם ⁽¹⁾ של הבנק וחברות מאוחדות שלו

ליום 31 בדצמבר 2022					
שקל לא צמוד ⁽²⁾	שקל צמוד למדד ^{(2) (5)}	מטבע חוץ - דולר	מטבע חוץ - אחר	סך הכל	
במיליוני ש"ח					
197	(121)	43	(30)	89	שינויים מקבילים
191	(119)	38	(29)	81	עלייה במקביל של 1%
(178)	121	(42)	34	(65)	מזה: תיק בנקאי
(177)	122	(36)	32	(59)	ירידה במקביל של 1%
					מזה: תיק בנקאי
(160)	(28)	29	(5)	(164)	שינויים לא מקבילים
(160)	(26)	25	(7)	(168)	התללה ⁽³⁾
225	(3)	(18)	-	204	מזה: תיק בנקאי
219	(2)	(14)	-	203	השטחה ⁽⁴⁾
279	(53)	1	(13)	214	מזה: תיק בנקאי
273	(52)	3	(12)	212	עליית ריבית בטווח הקצר
(269)	52	3	15	(199)	מזה: תיק בנקאי
(269)	53	2	13	(201)	ירידת ריבית בטווח הקצר
					מזה: תיק בנקאי

ליום 31 בדצמבר 2021					
שקל לא צמוד ⁽²⁾	שקל צמוד למדד ^{(2) (5)}	מטבע חוץ - דולר ⁽⁵⁾	מטבע חוץ - אחר ⁽⁵⁾	סך הכל	
במיליוני ש"ח					
97	(124)	42	(25)	(10)	שינויים מקבילים
108	(122)	43	(25)	4	עלייה במקביל של 1%
(26)	131	(38)	24	91	מזה: תיק בנקאי
(35)	130	(41)	26	80	ירידה במקביל של 1%
					מזה: תיק בנקאי
(94)	(38)	21	(16)	(127)	שינויים לא מקבילים
(94)	(38)	22	(14)	(124)	התללה ⁽³⁾
157	10	(9)	(1)	157	מזה: תיק בנקאי
162	11	(11)	-	162	השטחה ⁽⁴⁾
178	(44)	9	(10)	133	מזה: תיק בנקאי
187	(42)	7	(9)	143	עליית ריבית בטווח הקצר
(70)	44	(3)	6	(23)	מזה: תיק בנקאי
(76)	43	(3)	8	(28)	ירידת ריבית בטווח הקצר
					מזה: תיק בנקאי

בטבלה זו מוצג השינוי בשווי ההוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שצוין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

3. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית

31 בדצמבר 2021 ⁽⁷⁾			31 בדצמבר 2022 ⁽⁸⁾			
סך הכל ⁽⁶⁾	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות רבית	סך הכל ⁽⁶⁾	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות רבית	
	במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
534	5	529	202	2	200	שינויים מקבילים עלייה במקביל של 1%
528	-	528	199	-	199	מזה: תיק בנקאי
(652)	(6)	(646)	(577)	(2)	(575)	ירידה במקביל של 1%
(646)	-	(646)	(575)	-	(575)	מזה: תיק בנקאי

רגישות ההכנסה בטבלה לעיל חושבה על ידי שינוי עקומי התשואות, תוך שימוש בהנחות לגבי שינויים במרווחי הפקדונות, אשר מתעדכנות מעת לעת כתלות בסביבת הריבית וגורמים נוספים, מעבר כספים מעו"ש לפקדונות במקרה של עליית ריבית לעומת יציבות ביתרות במקרה של ירידת ריבית ובהנחה של רצפות ריבית כך שעקומי הריבית השונים יכולים לרדת עד לאפס. במהלך שנת 2022, ועל רקע השינויים בסביבת הריבית, בוצעו התאמות לנתונים בבסיס החישוב.

- (1) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה (עו"ש). מודל פירעונות מוקדמים של משכנתאות ומודל פירעונות מוקדמים של פיקדונות הציבור. פירוש נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן המותאם של המכשירים הפיננסיים, ראה באור 32 א' בדוח הכספי.
- (2) פיקדונות ברירה מוצגים לפי מגזר גובר. בבנק קיים גם מודל תמחור המבוסס על אופציה גלומה. הפערים בשווי ההוגן ובהשפעה על חשיפת הריבית אינם מהותיים, לגבי פיקדונות ברירה "פיקדונות ברירה מוצגים לפי מגזר גובר, בבנק קיים גם מודל תמחור המבוסס על אופציה גלומה. הפערים בשווי ההוגן ובהשפעה על חשיפת הריבית אינם מהותיים).
- (3) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועליה בריבית בטווח הארוך.
- (4) השטחה - עליה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.
- (5) בתרחישי ירידת ריבית במגזרים צמוד המדד ובמט"ח נלקחת בחישוב סביבת ריבית שלילית.
- (6) לאחר השפעות מקזזות.
- (7) בתרחישי ירידת ריבית המשקפים ריבית שלילית, חושבה השפעת התרחיש על ההכנסות נטו מריבית, בהתאם להנחות השונות.
- (8) עליית הריבית שחלה במהלך שנת 2022 הביאה לירידה באומדן הכנסות הריבית בתרחישי עליית ריבית.

מידע נוסף על חשיפה לשינויים בשערי הריבית

חשיפה כוללת של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31 בדצמבר 2022

ללא תקופת פרעון	מנעל 20 שנה	מנעל עד 10 שנה	מנעל עד 5 שנים	מנעל עד 3 שנים	מנעל שנה עד 3 שנים	מנעל 3 חודשים עד שנה	מנעל 3 חודשים עד שנה	מנעל 3 חודשים עד שנה	נכסים פונדסיים*
1,200	129	1,864	5,156	9,528	15,756	9,781	5,894	137,837	נכסים פונדסיים*
1,303	-	-	1,178	1,192	2,035	16,802	22,889	31,537	סכומים אחרים לקבל**
726	-	260	9,497	6,613	20,096	13,403	9,752	116,808	התחייבויות פונדסייות*
1,302	57	275	2,219	2,429	3,237	16,847	21,734	29,166	סכומים אחרים לשלם**
475	72	1,329	(5,382)	1,678	(5,542)	(3,667)	(2,703)	23,400	החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

475	72	1,329	(5,429)	1,962	(5,491)	(4,231)	(2,676)	23,415	א. לפי מהות הפעילות:
-	-	-	47	(284)	(51)	564	(27)	(15)	החשיפה בתיק הבנקאי
									החשיפה בתיק למסחר
475	27	894	(4,928)	1,031	(8,321)	(5,047)	(8,136)	28,856	ב. לפי בסיסי הצמדה
-	45	358	(580)	1,953	862	1,566	341	112	מטבע ישראלי לא צמוד
-	-	77	126	(1,306)	1,917	(186)	5,092	(5,568)	מטבע ישראלי צמוד מדד
									מטבע חוץ (לרבות צמוד מט"ח)
-	(57)	(275)	(247)	(94)	(94)	(54)	(7)	(5)	ג. השפעות על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית
-	-	-	(7,384)	(4,242)	-	-	-	14,349	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
-	(187)	(884)	(205)	(130)	840	702	186	96	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
-	-	18	22	730	3,091	(1,786)	(375)	(1,946)	השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור
									השפעת הנחות התנהגותיות אחרות

31 בדצמבר 2021			31 בדצמבר 2022		
משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן
בשנים	באחוזים	במיליוני ש"ח	בשנים	באחוזים	במיליוני ש"ח
0.82	2.11	176,153	0.71	4.69	187,145
0.44		72,460	0.37		76,936
0.73	0.65	165,936	0.68	3.34	177,155
0.78		73,776	0.65		77,266
		8,901			9,660

נכסים פיננסיים*
 סכומים אחרים לקבל**
 התחייבויות פיננסיות*
 סכומים אחרים לשלם**
 החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

א. לפי מהות הפעילות:

החשיפה בתיק הבנקאי
 החשיפה בתיק למסחר

ב. לפי בסיסי הצמדה

מטבע ישראלי לא צמוד
 מטבע ישראלי צמוד מדד
 מטבע חוץ (לרבות צמוד מט"ח)

ג. השפעות על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
 השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
 השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיוור
 השפעת הנחות התנהגותיות אחרות

0.72***	8,868	0.65***	9,426
0.62***	33	0.49***	234
0.61***	5,147	0.51***	4,851
2.84***	3,750	2.78***	4,657
0.53***	4	0.50***	152
0.03	(0.01)	0.02	0.10
0.13	0.13	0.11	0.47
(0.04)	(0.17)	(0.03)	(0.18)
0.01	-	0.01	0.04

הערות כלליות:

- פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי ושל סכומים אחרים לקבל ולשלם, לאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים, השפעת מודל פירעונות מוקדמים של משכנתאות, השפעת מודל פירעונות מוקדמים בפיקדונות הציבור והשפעת פריסת פיקדונות לפי דרישה, כשהם מהווים בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה ביאור 32 א' בדוח הכספי.
- הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים הנובעים מפיקדונות לפי דרישה חושב בהתאם להנחות לגבי תקופות לפירעון המשמשות את הבנק לניהול סיכוני ריבית.
- שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו בביאור 32 א' בדוח הכספי.
- משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרום כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
- * למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים. לאחר השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה, ולאחר השפעת מודל פרעונות מוקדמים משכנתאות.
- ** סכומים לקבל ולשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, לאחר השפעה של ההתחייבויות לזכויות עובדים.
- *** ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

חלק 6 ב - מניות

ההשקעה במניות ובמכשירים המשקפים סיכון מנייתי, נועדה לשפר את פיזור הסיכונים ואת גיוון מקורות ההכנסה לטווח הבינוני-ארוך של ההון הפנוי. ההשקעה מתבצעת ככלל בקרנות השקעה פרטיות, במדדי מניות מובילים בשוקי ההון בישראל, בארה"ב ובאירופה ובמניות מחלקות דיבידנד, הנסחרות במדד ת"א 125, וזאת תוך בדיקת נאותות כדאיות ההשקעה טרם הרכישה.

בנוסף למגבלות הרגולטוריות בכל הקשור להגבלת היקף ההשקעה המותר לתאגידים בנקאיים בתאגידים ריאליים, הגדיר דירקטוריון הבנק תיאבון סיכון עבור פעילות במניות. דירקטוריון הבנק קבע מגבלות על גובה ההשקעה, תמהיל ההשקעה - לרבות מגבלה על החשיפה המטבעית ומגבלות על אפיקי השקעה. מערכת המדידה משמשת לצורך ניהול ובקרת התיק הן בשקלים והן במטבע חוץ. הטיפול החשבונאי במניות בתיק הזמין למכירה מבוצע באופן בו העלות נרשמת בספרים לפי שער רכישת המניה, כאשר השערוך נעשה בשוטף מול שער השוק המתקבל מהבורסה. הפער בין העלות לבין שער השוק העדכני ייזקף באופן שוטף לדוח רווח והפסד. במסגרת יישום הוראות באזל מיישמת הקבוצה את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים האשראי ולסיכונים שוק. במסגרת זאת נדרש הבנק להלימות ההון הרגולטורית בגין סיכון מניות בתיק למסחר ולהלימות ההון הרגולטורית בגין סיכון אשראי בתיק הבנקאי.

פוזיציות במניות בתיק הבנקאי

31 בדצמבר 2021		31 בדצמבר 2022		
דרישות ההון	ערך במאזן ושווי הוגן	דרישות ההון	ערך במאזן ושווי הוגן	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
93	731	67	444	השקעות המסווגות בתיק הזמין למכירה
27	166	37	204	מזה: מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין
93	731	67	444	סך הכל השקעות במניות

בנוסף, במסגרת יישום הנדבך השני של באזל, הקבוצה מקצה הון נוסף במידת הצורך.

רקע

סיכון הנזילות הינו סיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות של פיקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי ואי ודאות לגבי זמינות המקורות, והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים הנזילים שעומדים לרשות הבנק. התממשות הסיכון עלולה לגרום לבנק מחסור באמצעים נזילים, אשר בגינו יאלץ הבנק לממש נכסים במחירים הנמוכים ממחירי שוק ו/או לגייס מקורות במחיר הגבוה ממחיר שוק ובמקרי קיצון אף להוות סכנה ליציבותו של הבנק. הבנק פועל בהתאם לעקרונות שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 - "ניהול סיכון הנזילות", בין היתר באמצעות מדדים כמותיים לניטור אחר מצב הנזילות, ביצוע תרחישי קיצון ועוד. כמו כן, מיישם הבנק את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 - "יחס כיסוי הנזילות", ואת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 "יחס מימון יציב נטו NSFR", המאמצות את המלצות ועדת באזל בנושא זה.

יחס כיסוי הנזילות לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 (LCR):

יחס כיסוי הנזילות מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 221 אשר מבוססת על המלצות ועדת באזל. יחס כיסוי הנזילות (LCR) הינו תקן שנועד לשפר את עמידות פרופיל הסיכון של התאגידים הבנקאיים בטווח הקצר באמצעות דרישה שתאגיד בנקאי יחזיק מלאי הולם של נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA - High Quality Liquid Assets), לא משועבדים, הניתנים להמרה למזומן במהירות ובקלות וזאת כדי לענות על צרכי נזילות בתרחיש קיצון הנמשך 30 ימים קלנדריים.

התקן מגדיר מסגרת ספציפית לחישוב יחס כיסוי הנזילות במטרה ליצור אחידות ברמה בינלאומית.

יחס כיסוי הנזילות - LCR, מכיל שני רכיבים:

(א) שווי מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה בתנאי קיצון (HQLA),

(ב) סך תזרים מזומנים יוצא נטו במהלך 30 הימים הקלנדריים הבאים, המחושב על פי הפרמטרים של התרחיש.

היחס מחושב כשיעור של מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה מתוך סך תזרים מזומנים יוצא נטו במהלך 30 הימים הקלנדריים הבאים. החל מינואר 2017 הדרישה הפיקוחית המזערית ליחס כיסוי הנזילות, הן ברמת הבנק והן ברמת הקבוצה הבנקאית, הינה 100%. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישה מינימלית זו, אך עליו לדווח מיידית על החריגה למפקח על הבנקים, ובמקרים מסוימים, בליווי תכנית לסגירת פער הנזילות שנוצר.

יחס כיסוי הנזילות של קבוצת הבנק לשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר 2022 עמד על 127%, בהשוואה ל-128% בשלושת החודשים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר 2021. יחס כיסוי הנזילות הושפע בעיקר מגידול באשראי, ומנגד מגידול בפיקדונות קמעונאיים וסיטונאיים.

יחס כיסוי הנזילות המינימלי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים הינו 100%.

קיימת תנודתיות מסוימת בין הימים במהלך הרבעון, ותחלופה בין שקלים למטבע חוץ, בעיקר בגין פעילות בנגזרים, אך תרומתם נטו בסך המטבעות נמוכה.

יחס הכיסוי הגבוה נשען כאמור על החזקת תיק נכסים ("כרית נזילות") איכותי אשר במטבע ישראלי מושקע בעיקר בפיקדונות בבנק ישראל ובאגרות חוב של ממשלת ישראל ובמטבע חוץ בעיקר באג"ח של ממשלות או בערבותן וכן על מגוון מקורות מימון יציבים ולטווחי זמן שונים. סיווג הנכסים, הפיקדונות, המסגרות והביטחונות השונים וכן השימוש במקדמים, מבוצע כפי שנקבע בהוראה 221.

על פיקדונות מגופים פיננסיים ועסקיים שמועד פירעונם עד חודש, חלים על פי ההוראה מקדמי יציאה גבוהים ולכן הם תורמים תרומה גבוהה יחסית לתזרים היוצא. במהלך תקופת הדיווח עמד הבנק במגבלות הרגולציה, על פי הוראות ניהול בנקאי תקין 221.

למידע נוסף בדבר יחס כיסוי הנזילות ראו באור 224' סעיף ג' לדוחות הכספיים.

להלן פרוט רכיבי יחס כיסוי הנזילות הממוצע (LIQ1):

א	ב	
לשלושת החודשים שנתיים ביום 31 בדצמבר 2022 *		
סך ערך לא משוקלל (ממוצע)	סך ערך משוקלל (ממוצע)	
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
	53,642	1 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
		תזרימי מזומנים יוצאים
88,334	5,967	2 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים
30,380	1,519	3 מזה: פיקדונות יציבים
35,946	3,788	4 פיקדונות פחות יציבים
22,008	660	א4 פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
63,812	48,866	5 מימון סיטונאי בלתי מובטח
63,812	48,866	6 מזה: פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
-	-	8 חובות לא מובטחים
29,066	4,957	10 דרישות נזילות נוספות
868	868	11 מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
28,198	4,089	13 קווי אשראי ונזילות
42	42	14 מחויבויות מימון חוזיות אחרות
10,919	336	15 מחויבויות מימון מותנות אחרות
	60,168	16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
		תזרימי מזומנים נכנסים
392	-	17 הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
19,822	16,254	18 תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
6,451	1,615	19 תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
26,665	17,869	20 סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
	53,642	21 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
	42,299	22 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
	127%	23 יחס כיסוי נזילות

* במונחים של ממוצעים פשוטים של 73 תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

א		ב
לשלושת החודשים שנתיים		ב
ביום 31 בדצמבר 2021 *		ב
סך ערך לא משוקלל (מוצט)	סך ערך לא משוקלל (מוצט)	סך ערך משוקלל (מוצט)
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)		56,107
1		
תזרימי מזומנים יוצאים		
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים		5,909
2		82,071
מזה: פיקדונות יציבים		1,508
3		30,171
פיקדונות פחות יציבים		3,973
4		37,641
פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)		428
א4		14,259
מימון סיטונאי בלתי מובטח		46,509
5		61,712
מזה: פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)		46,508
6		61,711
חובות לא מובטחים		1
8		1
דרישות נזילות נוספות		4,291
10		28,374
מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות		574
11		574
קווי אשראי ונזילות		3,717
13		27,800
מחויבויות מימון חוזיות אחרות		69
14		69
מחויבויות מימון מותנות אחרות		290
15		8,547
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים		57,068
16		
תזרימי מזומנים נכנסים		
הלואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)		-
17		582
תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן		12,092
18		14,838
תזרימי מזומנים נכנסים אחרים		1,053
19		4,627
סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים		13,145
20		20,047
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)		56,107
21		
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו		43,923
22		
יחס כיסוי נזילות		128%
23		

* במונחים של ממוצעים פשוטים של 79 תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

יחס מימון יציב נטו לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 222 (NSFR):

יחס מימון יציב נטו - NSFR, מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 222, אשר קובעת את אופן חישוב היחס כפי שנקבע ברפורמת באזל וו של ועדת באזל (BCBS). מטרת יחס המימון היציב נטו הינה לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם המאזניים ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח.

יחס המימון היציב נטו מכיל שני מרכיבים: פריטי מימון יציב זמין ופריטי מימון יציב נדרש.

מימון יציב זמין מוגדר כחלק מההון ומההתחייבויות שניתן להסתמך עליו על פני אופק הזמן המובא בחשבון ביחס המימון היציב נטו, המשתרע על פני שנה אחת. סכום המימון היציב הנדרש הוא פונקציה של מאפייני הנזילות והתקופות הנותרות לפירעון של הנכסים השונים המוחזקים על ידי הבנק, וכן של החשיפות החוץ-מאזניות.

החל מ-31.12.2021 (מועד יישום ההוראה), הבנק נדרש לעמוד ביחס המימון יציב נטו השווה או גדול ל-100%, על בסיס שוטף.

יחס המימון יציב נטו של קבוצת הבנק ליום 31 בדצמבר 2022 עמד על 133%, בהשוואה ל-139% ביום 31 בדצמבר 2021. הירידה ביחס המימון היציב נבעה בעיקר מגידול באשראי, וקוזה חלקית מגידול בפיקדונות קמעונאיים וסיטונאיים. לבנק שיעור פיקדונות קמעונאיים משמעותי אשר על פי ההוראה מוגדר כמימון יציב זמין.

להלן פרוט רכיבי יחס מימון יציב נטו (NSFR):

על בסיס מאוחד ליום: 31.12.22				
א	ב	ג	ד	ה
ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון				
ללא מועד פרעון ⁽¹⁾	עד 6 חודשים	מ-6 חודשים עד שנה	שנה או יותר	ערך משוקלל
11,711			2,296	14,007
11,711			2,296	14,007
84,870	3,224	1,431		83,373
49,959	3,180	1,169		51,651
34,911	44	262		31,722
33,085	2,123	7,292		24,450
33,085	2,123	7,292		24,450
439	47,505	375	1,009	566
181				
258	47,505	375	1,009	566
				122,396
57,439	1,887	6,102		4,421
176				88
26,156	7,555	75,862		76,386
12				1
9,336	418	2,628		4,237
15,458	6,095	39,130		44,293
115	14	1,298		908
1,041	1,005	33,354		27,172
455	439	11,010		7,603
309	37	750		683
3,342	10,444	220	4,530	9,235
1,451			162	1,394
592				412
230				36
2,520	8,993	220	4,368	7,393
43,844				2,097
				92,227
				133%

פריטי מימון יציב זמין (AFS)	
1	הון:
2	- הון פיקוחי
3	- מכשירי הון אחרים
4	פקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:
5	- פקדונות יציבים
6	- פקדונות פחות יציבים
7	מימון סיטונאי:
8	- פקדונות לצרכים תפעוליים
9	מימון סיטונאי אחר
10	התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית
11	התחייבויות אחרות:
12	- התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו
13	- כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל
14	סך מימון יציב זמין (AFS)
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)	
15	סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HOLA)
16	פקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות
17	הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם
18	- הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1
19	- הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות
20	- הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבונות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי
21	מזה: עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203
22	הלוואות לדיר המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן
23	מזה: עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203
24	- ניירות ערך שאינם כשלים ושאין להישב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה
25	נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית
26	נכסים אחרים:
27	- סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב
28	- נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)
29	- נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו
30	- התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו
31	- כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל
32	פריטים חוץ מאזניים
33	סך מימון יציב נדרש (RSF)
34	יחס מימון יציב נטו (NFSR) (%)

(1) פריטים שידווחו במסגרת הטור "ללא מועד פירעון" הינם פריטים ללא מועד פירעון מוגדר. זה כולל, אך לא מוגבל, לפריטים 1 כגון הון צמית, פיקדונות ללא מועד פירעון, פוזיציות בחסר, פוזיציות בעלות מועד פירעון פתוח, מניות שאינן כשירות להיחשב כנכסים נזילים באיכות גבוהה וסחורות הנסחרות פיזית.

על בסיס מאוחד ליום: 31.12.21									
ה	ד	ג	ב	א					
ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון									
ערך משוקלל	שנה או יותר	מ-6 חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	ללא מועד פרעון ⁽¹⁾					
11,871	878			10,993	פריטי מימון יציב זמין (AFS)				
11,842	878			10,964	1 הון:				
29				29	2 - הון פיקוחי				
77,922	1,256	1,999	80,745		3 - מכשירי הון אחרים				
42,728	1,023	1,961	41,939		4 פקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:				
35,194	233	38	38,806		5 - פקדונות יציבים				
24,563	8,436	1,261	32,288		6 - פקדונות פחות יציבים				
24,563	8,436	1,261	32,288		7 מימון סיטונאי:				
					8 - פקדונות לצרכים תפעוליים				
689	1,184	218	38,488	808	9 מימון סיטונאי אחר				
689	1,184	218	38,488	589	10 התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית				
115,045				219	11 התחייבויות אחרות:				
					12 - התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו				
					13 - כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל				
					סך מימון יציב זמין (AFS)				
					פריטי מימון יציב נדרש (RSF)				
4,921*	11,965	1,539	55,173		15 סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)				
78			155		16 פקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות				
67,480	66,852	8,200	23,096		17 הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם				
85			845		18 - הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1				
3,275	1,743	714	7,835		19 - הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינם מובטחות				
38,910	34,282	6,413	12,710		20 - הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבונות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי				
984	1,297	28	253		21 מזה: עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203				
24,677	30,274	1,031	1,038		22 הלוואות לדיוור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן				
7,255	10,455	455	465		23 מזה: עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203				
533	553	42	668		24 - ניירות ערך שאינם כבשל ושאינם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה				
8,168	4,369	217	7,232	2,738	25 נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית				
					26 נכסים אחרים:				
					27 - סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב				
907	42		1,025		28 - נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)				
					29 - נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו				
29				589	30 - התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו				
7,232	4,327	217	6,207	2,149	31 - כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל				
2,021			41,884		32 פריטים חוץ מאזניים				
82,668					סך מימון יציב נדרש (RSF)				
139%					יחס מימון יציב נטו (NFSR) (%)				

(1) פריטים שידוחו במסגרת הטור "ללא מועד פירעון" הינם פריטים ללא מועד פירעון מוגדר. זה כולל, אך לא מוגבל, לפריטים 1 כגון הון צמית, פיקדונות ללא מועד פירעון, פוזיציות בחסר, פוזיציות בעלות מועד פירעון פתוח, מניות שאינן כשירות להיחשב כנכסים נזילים באיכות גבוהה וסחורות הנסחרות פיזית.

להלן נתוני הנכסים הפיננסיים הלא משועבדים והמשועבדים, ברמת הקבוצה, נכון ליום 31.12.2022 (במיליוני ש"ח):

נכסים המשמשים כביטחון לבנק מרכזי	נכסים לא משועבדים	סה"כ	נכסים משועבדים
-	55,318	57,130	1,812
4,357	11,280	16,010	373
-	116,591	116,827	236

מזומנים ופיקדונות בבנקים

סך נ"ע

אשראי לציבור וממשלה

להלן נתוני הנכסים הפיננסיים הלא משועבדים והמשועבדים, ברמת הקבוצה, נכון ליום 31.12.2021 (*) (במיליוני ש"ח):

נכסים המשמשים כביטחון לבנק מרכזי	נכסים לא משועבדים	סה"כ	נכסים משועבדים
-	55,810	57,370	1,560
4,352	10,010	15,091	729
-	101,864	101,975	111

מזומנים ופיקדונות בבנקים

סך נ"ע

אשראי לציבור וממשלה

(*) הוצג מחדש

הערה: בנוסף לסכומים המופיעים בטבלה לעיל, לצורך פעילות בניירות ערך באמצעות מסלוקת יורוקליר וכבטוחה לקו אשראי בסך של 40 מיליון דולר (או בסכום גבוה יותר שהוסכם/יוסכם מעת לעת עם הבנק במקרים חריגים שלא יעלה על 200 מיליון דולר), שהעמיד/ יעמיד מפעיל המסלוקה לטובת הבנק, יצר הבנק שיעבוד ללא הגבלה בסכום של מזומנים וניירות ערך המופקדים ביורוקליר להבטחת מסגרת הפעילות.

מלאי נכסים נזילים

הבנק שומר על רמת נזילות נאותה, בשקלים ובמטבע חוץ, אשר יאפשרו לו לעמוד בכל צרכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון ובאמצעות מדיניות של גיוס מקורות יציבים ומגוונים לטווחי זמן שונים הכוללים פיקדונות ציבור, גיוס אג"ח ושטרי הון.

הנכסים הנזילים העיקריים של הבנק על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 הינם פיקדונות בבנק ישראל, אג"ח מדינת ישראל בשקלים ובמטבע חוץ ואג"ח ממשלות זרות ו/או בערבותן במטבע חוץ.

הנכסים הנזילים העיקריים בקבוצה, הכוללים מזומנים, פקדונות בבנק ישראל (עו"ש ופקדונות מוניטריים), פקדונות בבנקים וניירות ערך נזילים, הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2022 ב-72.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-71.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2021, מזה, יתרת המזומנים, הפקדונות בבנק ישראל והפקדונות בבנקים הסתכמה ב-57.1 מיליארד ש"ח ו-15.4 מיליארד ש"ח הושקעו בניירות ערך, בעיקר באגרות חוב של ממשלת ישראל בשקלים ובמט"ח ובניירות ערך של ממשלת ארה"ב.

יחס פקדונות הציבור לאשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2022, עומד על 145.1%, בהשוואה ל-151.7% ב-31 בדצמבר 2021.

הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (במיליוני ש"ח)

ממוצע לרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2021*	יתרה ליום 31 בדצמבר 2021	ממוצע לרבעון הדוח *	יתרה לתאריך הדוח
56,023	56,575	53,613	57,217
23	10	11	12
61	54	18	17
56,107	56,639	53,642	57,246

נכסי רמה 1

נכסי רמה 2

נכסי רמה 3

סך הכל HQLA

* בממונים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

מדיניות סיכון הנזילות של הבנק והקבוצה

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון הנזילות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ וצמוד מטבע חוץ, שאותה אישר דירקטוריון הבנק, ברמת הקבוצה, הבנק, וחברת הבת הבנקאית, בהתאם לנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין 342, 221 ו-222 כמתואר לעיל.

המדיניות כוללת, בין היתר, מגבלות על יחס כיסוי נזילות, על יחסי הנזילות המזעריים בתרחיש רגיל ובתרחישי קיצון וכן התייחסות לכלי המדידה השליטה והבקרה ולמנגנוני הדיווח שיש לקיים כחלק מניהול סיכון הנזילות השוטף.

כמו כן, הבנק קבע מתודולוגיה שתסייע בזיהוי וטיפול במשבר נזילות בבנק, וזאת בכדי להבטיח את יכולתו של הבנק לעמוד באתגרים העולים מניהול העסקים השוטף, וכאלה שעלולים להתעורר בעת מקרי לחץ בשווקים הפיננסיים.

חברת הבת הבנקאית מיישמת מדיניות לניהול הנזילות לטווח הקצר ולטווח הארוך בהתאם למדיניות הקבוצתית, תוך הקפדה על קיום ההוראות של הרשויות הרגולטוריות, ובהתאמה לאופי פעילותה וצרכי הנזילות שלה ותוך שמירה על ניהול עצמאי של סיכון הנזילות. כמו כן, חברת הבת עומדת ביחס כיסוי הנזילות בפני עצמה.

לא קיימים איסורים או מגבלות משמעותיות אחרות על העברת כספים בתוך הקבוצה מעבר למגבלות הכלליות החלות על ביצוע עסקאות מכל סוג.

תיאבון הסיכון

הבנק והקבוצה פועלים לשמירה על מלאי נכסים נזילים ברמה נאותה, במקביל לניהול השימושים, באופן שיניב הכנסה לבנק. הבנק רואה משנה חשיבות בניהול שמרני אך אקטיבי של הנזילות בבנק. תיאבון הסיכון של הבנק והקבוצה נמוך ומתבטא במבנה הנכסים וההתחייבויות, כלי המדידה וניטור הסיכון הרבים שמוקצים לעניין זה ומערכי הניהול והבקרה המופקדים על ניהול סיכון זה. לפירוט נוסף בנושא כלי מדידה וניטור ראו פרק בנושא זה להלן.

פיקוח, בקרה ודיווח על ניהול החשיפה לסיכונים נזילות:

התפיסה הבקרתית של הבנק היא של זיהוי, כימות ואמידה של הסיכונים ובקרת עמידה במגבלות שנקבעו בנהלים באופן שוטף הן על ידי מנהלי החשיפה והן על ידי גורמי בקרה וביקורת בלתי תלויים, במטרה להבטיח את היכולת להתמודד גם במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים.

ניהול החשיפה לסיכון נזילות נבחן, מבוקר ונדון באופן שוטף וייעודי על ידי פורומים וועדות ברמת דירקטוריון והנהלה וברמת החטיבות. במסגרת זו, מבוצע מעקב שוטף אחר תחזיות של תזרימי מזומנים, מגמות בסגמנטים שונים של פיקדונות, ריכוזיות מפקידים ועלויות גיוס.

מערך הפיקוח והבקרה על סיכון הנזילות מושתת על שלושה קווי הגנה כמפורט להלן.

קו הגנה ראשון:

יחידת מערך הביניים, הכפופה למנהל הסיכונים הפיננסיים, מבצעת בקרה יומית על עמידה במגבלות, ריכוזיות מפקידים, ומעקב אחר האינדיקטורים לזיהוי מוקדם של לחצי נזילות.

קו הגנה שני:

היחידה לסיכונים שוק ונזילות ותיקוף מודלים אחראית להתאמה של פרופיל הסיכון לתיאבון הסיכון שנקבע בידי הדירקטוריון והנהלה הבכירה, ובתוך כך אחראית על גיבוש ועדכון מסגרת ניהול הסיכונים הפיננסיים, זיהוי והערכת סיכונים באופן בלתי תלוי בקו העסקים, אתגור נאותות הבקורות, התשומות והתפוקות בקו הראשון ובחינת אפקטיביות המגבלות. כמו כן, היחידה מבצעת תיקוף למודלים המרכזיים בשימוש הבנק.

קו הגנה שלישי:

מערך הביקורת הפנימית של הבנק משלב בתוכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא ניהול סיכונים פיננסיים בבנק, ובכללן ביקורות על היחידות השונות במערך הפיננסי והיחידות הרלוונטיות בקו ההגנה השני. מבין תפקידיו של המבקר הפנימי לבחון את גיבוש ויישום המדיניות והחלטות הדירקטוריון, את עמידת היחידות במגבלות שנקבעו, קיום הבקרה בנושא, ואת מהימנות וזמינות המידע הניהולי והדיווחים הפיננסיים המוצגים לדירקטוריון ולהנהלת הבנק.

כמו כן, קו ההגנה השלישי כולל את כל גופי הביקורת החיצוניים.

דיווח על החשיפה לסיכונים נזילות

- דוח סיכון נזילות יומי בשקלים, במט"ח ובסה"כ, מופק ממערכת הנזילות במחשב המרכזי, ומופץ לכל גורמי הניהול והבקרה הרלוונטיים.
- דיווח על החשיפות לסיכון הנזילות בשקלים, במט"ח ובסה"כ, בהשוואה למסגרות ולגבולות הפעילות שנקבעו על ידי הדירקטוריון והסמכויות לניהולם מוצג שלוש פעמים בשבוע במסגרת הוועדה לעניינים שוטפים, בראשות המנכ"ל או מנהל הסיכונים הפיננסיים.
- דיווח על החשיפות, לרבות תוצאות תרחישי קיצון בנזילות, מוצג במסמך הסיכונים הרבעוני כנדרש בהוראה לניהול בנקאי תקין 310. מסמך הסיכונים נדון, אחת לרבעון, בהנהלה, בוועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון.
- בנוסף, הנהלת הבנק והדירקטוריון מעדכנים באופן שוטף ועל פי הצורך בהתפתחויות בחשיפות הבנק לסיכונים נזילות.

מדדים בשימוש ניהול סיכון הנזילות

לצורך מדידה וניטור אחר סיכון הנזילות, עושה הבנק שימוש במספר מדדים, כאשר מדדי המפתח העיקריים שבאמצעותם עוקבת ההנהלה אחר מצב הנזילות הינם:

- יחסי כיסוי הנזילות - LCR (בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221) ברמת הבנק וברמת הקבוצה המאוחדת, בהתאם למפורט לעיל, בתחילת פרק זה ;
 - יחס נזילות מזערי (בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342) במצבי קיצון שונים;
 - יחס המימון היציב (בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222);
 - כרית ביטחון מינימאלית של נכסים נזילים במט"ח, הניתנים למימוש מיידי (בהתאם לקביעת דירקטוריון הבנק);
- המדדים כוללים מגבלות הנהלה ודירקטוריון שמטרתם להתריע על חריגה ממגבלה לצורך קביעת תכנית פעולה לחזרה למסגרת תיאבון סיכון הנזילות של הבנק.

יחס נזילות מזערי במטבע ישראלי ובמטבע חוץ

יחסי נזילות המבוססים על מודל פנימי שפותח בבנק ושמטרתו מעקב אחר האמצעים הנזילים שברשות הבנק, הן תחת תרחיש של מצב עסקים רגיל והן תחת סט של תרחישים המדמים מצבי לחץ וקיצון שונים הנוגעים לכלל המערכת הבנקאית ולבנק באופן ספציפי. המודל מבוסס על הערכת איכות ופיזור תיק הנכסים ומשתמש במקדמי ביטחון הולמים שנבחנו על בסיס היסטורי בהתאם לרמות הסיכון, לסיפור התרחיש ובהתבסס על חוות הדעת של גורמים מקצועיים. המודל מאפשר ניהול, שליטה, פיקוח ובקרה ברמה היומית השוטפת על מצב הנזילות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ ולפרקי זמן שונים. בכל אחד מהתרחישים נבחן מצב הנזילות על בסיס המדדים הכמותיים הבאים: יחס הנזילות, פער נזילות ואופק הישרדות. המודל משמש כלי ניהול דינמי, ברמה היומית, לבחינת מצב הנזילות בבנק ולניהול סיכון הנזילות. תוצאות המודל מבוקרות באופן שוטף על ידי הגורמים העסקיים וגורמי הבקרה בבנק.

תכנית חירום

בהתאם להוראות בנק ישראל, הוגדרה בבנק תכנית מגירה לטיפול במשבר נזילות (Contingency Funding Plan - CFP). מטרת התכנית היא להגדיר את הפעולות הדרושות בניהול סיכונים הנזילות להגנה על המפקידים, החייבים ובעלי המניות, ולקבוע מתודולוגיה שתסייע בזיהוי משבר נזילות בבנק. התוכנית מציינת מהם הקריטריונים להפעלתה, מהם תרחישי הלחץ האפשריים, ניטור הסיכון ומעקב אחר האינדיקטורים לזיהוי מוקדם של לחצי נזילות, תחומי אחריות וסמכות של בעלי תפקידים, אופן המענה והדיווח וההתנהלות מול גורמי פנים וחוץ. בנוסף, הבנק עורך אחת לתקופה תרגיל חירום המדמה תרחיש קיצון שמשפיע גם על מצב הנזילות, ובוחן את תפקוד הבנק ואת יישום תכנית החירום.

סיכון ואסטרטגיית המימון

סיכון מימון הינו סיכון למחסור במקורות מימון ועשוי לנבוע בין היתר ממבנה מקורות שאינו מספיק יציב בטווח הארוך לשרת את השימושים המתוכננים. סיכון זה מנוהל כחלק מניהול סיכון הנזילות בבנק. הבנק מנטר באופן שוטף את היקף וריכוזיות המקורות על פי קריטריונים שונים, כגון: גודל ואורך חיי הפיקדון, תלות במפקידים גדולים, ומציב יעדים ומגבלות להיקף הפיקדונות הגדולים ולתמהיל המקורות בכלל. הבנק פועל בנגזרים ונדרש לביטחונות במסלקות השונות בגין פעילות זו. לדרישת הביטחונות הנ"ל קיימת השפעה נמוכה על רמת הנזילות ויחס כיסוי הנזילות של הקבוצה. הבנק והקבוצה מתמקדים בגיוס פיקדונות לפי סוג הלקוח ואורך חיי הפיקדון, ולשם כך מפתחים מוצרי פיקדונות שונים הנותנים מענה לצרכי הלקוחות ומאפשרים להם להשיג תשואות גבוהות באופן יחסי מחד ולפיזור והפחתת סיכון הנזילות מאידך. הבנק חותר לשיפור מתמיד בתמהיל המקורות בהתאם לצרכי ויעדי הבנק בגיוס מקורות יציבים ולטווחי זמן ארוכים. לשם כך מושם דגש על גידול בפעילות הלקוחות הקמעונאיים מתוך סך הפיקדונות, ועל הפחתת סיכון הריכוזיות הנובע ממפקידים גדולים. הבנק והקבוצה מנפיקים מפעם לפעם חוב לטווח ארוך בהתאם לצרכי הנזילות ולצרכים אחרים.

מקורות המימון העיקריים - מידע נוסף

מקורות המימון העיקריים של הבנק כוללים את פיקדונות הציבור לטווח הקצר, הבינוני והארוך, זאת כתוצאה ממדיניות לגיוס מקורות מגוונים ויציבים, תוך מתן דגש על גיוס מקורות לטווחי זמן ארוכים, ממגוון של מגזרי לקוחות, ובמטבעות שונים. פקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכמו ב- 168,269 מיליון ש"ח, בהשוואה ל- 153,447 מיליון ש"ח בסוף שנת 2021, גידול בשיעור של 9.7%. בסוף דצמבר 2022 הסתכמו פקדונות הציבור, אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים, בכ- 173 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל- 156.8 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2021. הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק מצביע על נזילות גבוהה. זאת, כתוצאה ממדיניות לגיוס מקורות מגוונים ויציבים, תוך דגש על גיוס מקורות לטווחי זמן בינוניים, ממגוון של מגזרי לקוחות, ובמטבעות שונים.

חוב לטווח ארוך

חוב לטווח ארוך מוגדר כחוב לתקופה של יותר משנה אחת. אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים הם חלק ממקורות המימון של הבנק לטווח ארוך. אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכמו ב- 4,749 מיליון ש"ח, בהשוואה ל- 3,356 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2021, גידול בשיעור של 41.5%. בחודש מרס 2022, הנפיקה הבינלאומי הראשון הנפקות בע"מ (להלן - "הבינלאומי הנפקות"), חברה בת בבעלות מלאה של הבנק, כתבי התחייבות נדחים, בעלי מנגנון לספיגת הפסדים, בערך נקוב של 300 מיליון ש"ח בתמורה לסך של 300 מיליון ש"ח. בחודש יוני 2022, הנפיקה הבינלאומי הנפקות, כתבי התחייבות נדחים, בעלי מנגנון לספיגת הפסדים בדרך של הרחבות סדרה, בערך נקוב כולל של כ- 608 מיליון ש"ח בתמורה לסך של 569 מיליון ש"ח. בחודש ספטמבר 2022, הנפיקה הבינלאומי הנפקות, כתבי התחייבות נדחים בעלי מנגנון לספיגת הפסדים בערך נקוב של 800 מיליון ש"ח בתמורה לסך של 800 מיליון ש"ח. תמורת ההנפקות בגין כתבי ההתחייבות הנדחים הופקדה בבנק. הבנק התחייב לקיים את תנאיהם של כתבי ההתחייבות הנדחים שהונפקו. לפירוט סך הנכסים וההתחייבויות לפי רבעונים בשנים 2021 ו-2022 ראה נספח 5 לפרק ממשל תאגידי, נספחים, בדוחות הכספיים.

חלק 8 - סיכון תפעולי

בהתאם להגדרת הוראת ניהול בנקאי תקין 350, סיכון תפעולי הוא סיכון להפסד כתוצאה מאי-נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים או מערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, סיכונים מעילות והונאות, סיכונים טכנולוגיים המידע סיכונים אבטחת מידע וסייבר והמשכיות עסקית, ואינה כוללת סיכון אסטרטגי או סיכון מוניטין. הסיכונים התפעוליים מהווים חלק בלתי נפרד ממערך הסיכונים הכולל בתהליכי הבנק. הבנק רואה בסיכונים אלו מציאות הכרחית הנלווית לפעילות העסקית, מאחר שהסיכונים התפעוליים מובנים בכל סוגי הפעילויות העסקיות ותהליכי העבודה בבנק, בתהליכי הרוחב ובמערכות התומכות. ניהול הסיכונים מבוצע במטרה להעריך ולנטר את הסיכונים התפעוליים בתהליכי הבנק, לרבות סיכונים מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, למזער את הסיכונים הללו ולהפחית נזקים כספיים בגינם תוך הבאה בחשבון של שיקולים של עלות מול הפחתת הסיכון.

מדיניות לניהול סיכונים תפעוליים

דירקטוריון הבנק קבע מתודולוגיה קבוצתית אחידה לניהול הסיכון התפעולי לרבות באמצעות מדיניות כוללת ומקיפה לניהול הסיכונים התפעוליים, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 310 ו-350. המדיניות מגדירה את תיאבון הסיכון, וכן מתווה את סביבת הבקרה, המסגרות הארגוניות והפונקציות הניהוליות שיפעלו לניהול ולמזעור החשיפה לסיכונים תפעוליים בבנק. המדיניות כוללת התייחסות לשרשרת של תהליכי ניהול הסיכונים, מרמת זיהוי הסיכונים, הערכה ומדידה, ועד להפחתת וניטור של הסיכונים. הנהלת הבנק רואה חשיבות מיוחדת ביישום בקורות כנגד מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, כאשר סדרי העדיפות ליישומן מביאים בחשבון גם שיקולים של מוניטין, אתיקה ואי סובלנות כלפי הפרת החוק. עקרונות המדיניות נקבעו במטרה לקיים את הוראות ההסדרה, להנהיג ולהטמיע תרבות ארגונית של ניהול סיכונים ולהגדיר מסגרת עבודה וסביבת בקרה נאותה לניהול הסיכונים התפעוליים. בנוסף, המדיניות באה להבטיח קיום מנגנוני דיווח אפקטיביים להנהלה הבכירה ולדירקטוריון הבנק. מסמך המדיניות הקבוצתי מאושר על ידי דירקטוריון הבנק, וכן בדירקטוריון של חברות הבנות בהתאם להתאמות הנדרשות.

איסוף ודיווח אירועי כשל

הבנק מקיים תהליך של איסוף ותיעוד אירועי כשל, (אירועי הפסד/רווח, כמעט הפסד/כמעט רווח, הפרשה לתביעה ואובדן הכנסה), כבסיס נתונים לניתוחים רבעוניים ושנתיים של מגמות ומוקדי סיכון, לצורך הצגה בפני ההנהלה והדירקטוריון, לאומדן הסיכונים התפעוליים בתהליכי הבנק, לאימות הערכות הסיכון של מומחי התוכן, להפקת לקחים, לבחינה מחדש ולשיפור בקורות קיימות, לעדכון מפת הסיכונים ולשמירת היסטוריה. היחידה לניהול סיכונים תפעוליים אחראית לריכוז הדיווחים על אירועי כשל בקבוצה, לבחינת קישור האירועים למפת הסיכונים ועדכונה במידת הצורך, לקיום תהליכי הפקת לקחים ברמת הבנק, לדיווח אירועים בעלי משמעות רוחבית, ולדיווח מידע על אירועים מהותיים, בהתאם לנהלי העבודה בנושא. בנוסף, מקיימת הקבוצה תהליך הפקת לקחים גם לגבי אירועים חיצוניים מהותיים שמידע לגביהם מופיע בתקשורת.

המבנה הארגוני ומסגרת העבודה לניהול הסיכונים התפעוליים

מסגרת העבודה לניהול הסיכונים התפעוליים נשענת על כללי ממשל תאגידי נאות ומבוססת על מודל שלושת קווי ההגנה: **קו הגנה ראשון** - החטיבות/היחידות העסקיות, יחידות הרוחב וחברת הבת מיחשוב ותפעול פיננסי בע"מ (להלן - "מתף"), אחראים לניהול הסיכונים התפעוליים המובנים בתהליכים שבתחומי אחריותם. קו ההגנה הראשון כולל גם את מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע. **קו הגנה שני** - החטיבה לניהול סיכונים, כוללת את היחידה לניהול סיכונים תפעוליים, המהווה פונקציה בלתי תלויה האחראית לגיבוש והטמעת מתודולוגיה קבוצתית לזיהוי ולאומדן הסיכונים התפעוליים, סיכונים טכנולוגיים המידע וסיכונים סייבר באופן בלתי תלוי ביוצרי הסיכון, להנחיה ולפיקוח על יישום כללי המתודולוגיה בבנק, לריכוז דיווחים ולהכנת מסמכי סיכונים רבעוניים להנהלת הבנק ולדירקטוריון כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין כולל: 310, 350 ו-361 ועוד. כמו כן, קו ההגנה השני כולל את יחידת ה-SOX בחטיבת חשבונאי ראשי וכן את המערך המשפטי. **קו הגנה שלישי** - כולל את הביקורת הפנימית, אשר אחראית לביצוע ביקורת על מסגרת העבודה והבקורות כנגד הסיכונים התפעוליים, ואת כל גופי הביקורת החיצוניים. הבנק הגדיר תפקידים וקבע סמכויות, תחומי אחריות וסדרי דיווח במטרה לקיים מסגרת עבודה לניהול הסיכונים התפעוליים.

פיקוח, בקרה ודיווח על ניהול החשיפה לסיכונים תפעוליים

הבנק מקיים מערך גאות של מנגנוני שליטה, ניהול, פיקוח, בקרה ודיווח על תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים. ניהול החשיפה לסיכונים אלו נבחן ומבוקר על ידי הדירקטוריון, ההנהלה וכן על ידי דרגי הביניים במסגרת פורומים ודיווחים לרבות:

- הפורום הקבוצתי לניהול סיכונים תפעוליים בראשות מנכ"ל הבנק ובהשתתפות חברי ההנהלה ומנכ"ל חברת הבת הבנקאית. הפורום מתכנס לפחות אחת לרבעון ומקיים מעקב שוטף על מצב החשיפה לסיכונים תפעוליים, לרבות בהתבסס על אירועי כשל, על ממצאי סקר סיכונים תפעוליים, התממשות KRI, ומקבל דיווח על הפעולות הננקטות על ידי היחידות השונות בבנק וע"י חברות הבנות למזעור סיכונים אלו ודיווח על התפתחויות נוספות בתחום ניהול הסיכונים. הפורום דן, בין היתר, גם בנושא מניעת סיכוני מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, הגנת הסייבר וסיכוני טכנולוגיות המידע.
- ועדת היגוי אבטחת מידע בראשות מנכ"ל מתף, המתכנסת לפחות אחת לחודש. בוועדה משתתפים גם נציגי חטיבת ניהול סיכונים.
- ועדת היגוי הגנת הסייבר בראשות מנהל הסיכונים הראשי, מתכנסת 8 פעמים בשנה, ומטרתה לתת מענה לאיומי הסייבר.
- פורום מודיעין סייבר בראשות מנהל הגנת הסייבר, המתכנסת אחת לרבעון. הפורום דן במגמות ואיומים בתחום הסייבר. בפורום משתתפים נציגי חטיבת ניהול סיכונים.
- פורום המשכיות עסקית בשעת חירום בראשות מנהל הסיכונים הראשי, המתכנס לפחות אחת לרבעון.
- פורום הונאות בראשות מנהל הסיכונים הראשי שמתכנס אחת לרבעון או לפי הצורך. בפורום דנים, בין היתר בהפקות לקחים בעקבות אירועי הונאות, כולל בחינה של הוספת בקורות בעקבות הונאות בעלי מאפיינים חדשים.
- החשיפות לסיכונים תפעוליים מרוכזות ומדווחות לדירקטוריון הבנק במסגרת "מסמך הסיכונים" הרבעוני, כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין 310, 350. במסגרתו מוצגות, בין היתר, התפתחויות בנושא ניהול הסיכונים הקבוצתי.

מערכת למדידה, אמידה וניהול של סיכונים תפעוליים

הבנק מנהל את מפת הסיכונים באמצעות מערכת, המשותפת לניהול סיכונים תפעוליים וניהול סיכוני ציז, התומכת במתודולוגיה לניהול הסיכונים התפעוליים. מאגר המידע של המערכת, כולל את מיפוי ותיעוד סקרי הסיכונים שבוצעו לגבי התהליכים בבנק, את הבקורות המומלצות ואת אירועי הכשל.

שיטות ותהליכי עבודה לניהול הסיכונים התפעוליים

מרכיב בסיסי בתכנית ניהול הסיכונים של הבנק היא ניהול אקטיבי ופרו אקטיבי של הסיכונים התפעוליים, המהווים חלק בלתי נפרד מתהליכי ניהול פעילותו העסקית של הבנק והמערכות התומכות, לרבות סיכוני מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית. אחד הכלים המשמשים את הבנק לזיהוי והערכת הסיכונים התפעוליים המרכזיים למיפוי וזיהוי הסיכונים התפעוליים ולשליטה ובקרה עליהם הוא סקר הסיכונים התפעוליים לתהליכי הקבוצה, הסקר כולל את מיפוי הסיכונים התפעוליים והבקורות בתהליכים אלו, לרבות סיכוני מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, הסקר מתבסס גם על מאגר אירועי הכשל וממצאי ביקורת, הערכת אומדן הסיכונים והפחתתו על ידי יישום בקורות חדשות, חיזוק בקורות קיימות ועוד. הבנק עורך סקר סיכונים תפעוליים תקופתי, שמאשר בהנהלת הבנק ובדירקטוריון. כלים נוספים הם סקרי סיכונים תפעוליים למערכות וכן סקר הערכת סיכוני סייבר. כמו כן, הבנק מבצע באופן שוטף ניהול סיכונים לאיתור מוקדי סיכון במוצרים, תהליכים ושירותים חדשים בבנק בהתאם למדיניות ניהול סיכונים במוצרים, שירותים ותהליכים חדשים.

יצוין כי בעקבות ממצאי סקרי הסיכונים שמתבצעים, ממצאי הביקורת הפנימית ותהליכי הפקת לקחים בגין אירועי כשל, משולבות בקורות מיכוניות ואחרות בפעילויות הבנק השונות, וכן משופרים ומשודרגים נהלי ותהליכי העבודה והבקרה. בנוסף, כחלק מתשתית מעקב ובקרה, הוגדרו KRI - אינדיקטורים עיקריים לסיכונים תפעוליים בתהליכים נבחרים לאיתור מוקדם של שינוי במפת הסיכונים.

הגישות להערכת ההון הנדרש בגין סיכון תפעולי

הבנק מחשב את הסיכון התפעולי בהתאם לגישה הסטנדרטית, אשר לפיה מופתה ההכנסה הגולמית לשמונה קווי עסקים כפי שנקבעו בהוראה. לכל קו עסקים נקבע מקדם שונה, ודרישת ההון היא ממוצע שנים עשר הרבעונים האחרונים של ההכנסה הגולמית מוכפלת במקדם שנקבע לקו העסקים. ביום 23 באוגוסט 2022, פירסם בנק ישראל טיוטת הוראה המהווה מסמך תרגום של ועדת באזל, על מנת להתניע דיון עם המערכת הבנקאית לקראת יישום המסמך בישראל. הבנק בוחן את המשמעויות, כולל בחינה האם נדרש שינוי באיסוף נתוני ההפסד כפי שמתבצע כיום.

שימוש בביטוח על מנת להפחית את הסיכון התפעולי

הבנק רואה בקיום פוליסות ביטוח גורם משלים ולא מבטל את הצורך בהפחתת סיכונים. להלן פירוט ה"כיסוי הביטוחי" הקיים:

קבוצת הבנק הבינלאומי מחזיקה כיום ארבעה כיסויים ביטוחיים עיקריים:

1. כיסוי ביטוח "בנקאי משולב" (B.B.B). גבול אחריות בפוליסה זו משותף לארבעת פרקי הפוליסה כמפורט:
 - פרק ביטוח בנקאי: פרק זה מכסה נזק כספי ישיר שנגרם לבנק ממעשה אי יושר או תרמית של עובדי הבנק, נזק הנגרם כתוצאה מאובדן או נזק ל"רכוש בעל ערך", סיכויי העברה של "רכוש בעל ערך", נזק הנגרם כתוצאה מזיוף המחאות, בטחונות מזויפים, מזומנים מזויפים וכו'.
 - פרק ביטוח פשעי מחשב: פרק זה מכסה נזק שנגרם כתוצאה מתשלום או העברת כספים או רכוש, מתן אשראי, חיוב חשבון או מתן ערך כלשהו על ידי הבנק, כתוצאה ישירה של הזנה במרמה או בזדון של מידע אלקטרוני ישירות לתוך מערכת המחשב של הבנק או למערכת מחשב של לשכת שרות או למערכת אלקטרונית להעברת כספים או למערכת תקשורת עם לקוחות; או כתוצאה משינוי או השחתה במרמה או בזדון של מידע אלקטרוני האגור במערכות כאשר פעולת המרמה נעשתה על ידי אדם שפעל מתוך כוונה לגרום הפסד לבנק או לשם הפקת רווח פיננסי למען עצמו או למישהו אחר.
 - פרק ביטוח אחריות מקצועית: פרק זה מכסה את הבנק בגין חבותו החוקית כלפי צדדים שלישיים בהתייחס לתביעה בגין הפסד כספי הנגרם כתוצאה ממעשה, טעות, או השמטה רשלניים או הפרת אמונים של עובד הבנק.
 - ביטוח כספות אישיות: פרק זה מכסה את אחריותו החוקית של הבנק בגין אובדן או נזק לרכוש לקוחות, לרבות מזומנים ותכשיטים, המצוי בכספות אישיות בחצרי הבנק.
2. פוליסת ביטוח "דירקטורים ונושאי משרה": ביטוח זה מכסה את אחריותם של הדירקטורים ונושאי המשרה בגין תביעה בגין הפרת חובת זהירות ומיומנות, הפרת חובת אמונים כלפי הבנק, כאשר הם פעלו בתום לב והיה להם יסוד להניח שהפעולה לא תפגע בטובת הבנק.
3. פוליסות "ביטוחים אלמנטאריים": עיקרי הכיסוי הביטוחי: ביטוח נכסים, ביטוח חבויות וביטוח כספים.
4. ביטוח "סייבר"/כשל מחשובי: פוליסה זו מכסה את קבוצת הבינלאומי בגין אירועי נזק שונים, אשר עיקרם: הוצאות, נזקים לצדדים שלישיים, סחית "סייבר" ונזקי אובדן תוצאתי למבוטחים בפוליסה (אובדן הכנסות לבנק ו/או הוצאות תפעול נוספות) עקב אירוע כשל מחשובי ו/או אירוע סייבר.

המשכיות עסקית [Business Continuity Planning]

הוראות בנק ישראל מחייבות את הבנקים לפעול להבטחת המשכיות עסקית בעת חירום. בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 355 בנושא, נערך הבנק להתאוששות ממקרה אסון והמשכיות עסקית במצבי חירום שונים. בבנק מתבצעת היערכות הכוללת גיבוש מסמך מדיניות מקיף בנושא המשכיות עסקית, הכנת תשתיות טכנולוגיות נאותות לשעת חירום, גיבוש והטמעת תוכניות פעולה מקיפות ותשתית נהלים תומכת, וכן ביצוע תרגילים המדמים מצבי חירום שונים. בבנק קיים חדר מצב קבוצתי ופורום היערכות לשעת חירום קבוצתי בראשות ראש החטיבה לניהול סיכונים אשר מרכז פעילות זו בכל הקבוצה. הפורום מופקד על יישום המדיניות, הנהלים והמעקב אחר היערכות הקבוצה למצבי חירום שונים ומתכנס לפחות אחת לרבעון. בנוסף, מתקיים דיווח רבעוני בהנהלה בנושא המשכיות עסקית והיערכות לשעת חירום, וכן מתקיים דיווח במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני בנושא זה בהנהלה ובדירקטוריון.

הבנק מקיים באופן שוטף תהליך לשיפור היערכות המשכיות עסקית במסגרתו מעודכן המיפוי של כל הפעילויות והמשאבים הקריטיים אשר נדרשים בשעת חירום, ומעודכנים תרחישי החירום ומסמך המדיניות בהתאם.

סיכון טכנולוגיות המידע

הסיכון לכשל במידע ו/או במערכות המידע והתפעול של הבנק, וכן תמיכה שאינה הולמת ומספקת את השירותים והתהליכים העסקיים הנדרשים על ידי הבנק למימוש יעדי העסקיים. לאור העובדה, כי בשנים האחרונות הסביבה הטכנולוגית מתפתחת והתלות בה הולכת וגוברת, נוצר הצורך בהגדלת הגמישות העסקית והטכנולוגית והצורך בהגברת השימוש בטכנולוגיות חדשות. הסיכון מנוהל לפי מדיניות ניהול טכנולוגיות המידע ובהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 357. כמו כן, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 301 פועלת וועדת טכנולוגיה, חדשנות ומנהל של הדירקטוריון. בנוסף, הבנק פועל על פי מדיניות ניהול סיכונים מוצרים חדשים ובמסגרת זו מבוצעים תהליכי ניהול סיכונים בהכנסת מערכות/טכנולוגיות חדשות.

ניהול סיכונים בסביבות מחשוב ענן

לבנק מדיניות שימוש במחשוב ענן במסגרת מדיניות ניהול טכנולוגיות המידע, שאושרה בהנהלה ובדירקטוריון. הבנק פועל בהתאם להוראה 362 בנושא, הקובעת הנחיות ותנאים הנדרשים לשימוש של תאגיד בנקאי בטכנולוגיות מחשוב ענן ומדגישה את הצורך לנהל את הסיכונים לכל שימוש בטכנולוגיות מחשוב ענן.

מסמך המדיניות עודכן בשנת 2022 בהתאם לעדכון הוראה 362 שפורסם ב- 13 ביוני 2022, אשר במסגרתו בין היתר נוספו חובות ייחודיות לדירקטוריון ולהנהלה בהקשר של שימוש בשירותי מחשוב ענן, נוספו דרישות חדשות במסגרת הערכת הסיכונים של התאגיד הבנקאי וכן נוספו דרישות והוראות ביחס להתקשרות עם נתני שירות מחשוב ענן מהותי.

דירקטוריון הבנק והנהלתו קבעו מדיניות מפורטת בנושא אבטחת מידע בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 357 - "ניהול טכנולוגיית המידע", ומינה מנהל אבטחת מידע האחראי על ניהול סיכוני אבטחת מידע. הבנק מבצע את כל הסקרים והמיפויים הנדרשים לעמידה בהוראה. הבנק מיישם את הנחיות בנק ישראל בנושא מדיניות חברתיות. בנוסף, הבנק מיישם את הנחיות תקנות הגנת הפרטיות.

סיכוני אבטחת מידע והגנת הסייבר

בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, ההנהלה והדירקטוריון של כל אחת מהחברות בקבוצה אישרו את אסטרטגיית הגנת הסייבר ואת מדיניות הגנת הסייבר. מנהלת אבטחת המידע של הקבוצה מונתה גם כמנהלת הגנת הסייבר הקבוצתי בהתאם להיתר מבנק ישראל.

התקפות סייבר מבוצעות במטרה להסב נזק מאסיבי באמצעות פגיעה בפעילות אסטרטגית. הנזק הצפוי מהתקפות אלו עשוי לנבוע מפגיעה באמינות, שלמות, סודיות המידע ו/או בזמינות מערכות הבנק. נזקים אלו עלולים להוביל לפגיעה בפעילות העסקית של הבנק ולהשפעה על לקוחותיו. הבנק מקיים מערך הגנה כולל וייעודי להתמודדות עם התקפות סייבר, בנוסף לפעילות הכוללת המבוצעת בתחום אבטחת מידע. מערך ההגנה כולל היבטים אנושיים, טכנולוגיים ותהליכיים שמטרתם לצמצם את הפגיעה בפעילות הבנק וההשפעה על לקוחותיו, והכל על פי תרחישי תקיפה ייעודיים המוגדרים על ידי מנהל הגנת הסייבר. היערכות זו כוללת, בין היתר, את הפעילויות הבאות:

- בחינת הסיכונים העיקריים וסקירת הסיכונים הרלוונטיים, תוך התייחסות לגורמי הסיכון, עלויות הסיכון והשלכותיו.
- דיווח להנהלה ולדירקטוריון על ממצאי סקרים ותרגילים, אירועי התקפות סייבר על הבנק וחברות הבנות והערכת הסיכון הנובע מתקריטי סייבר ידועות בארץ ובעולם (שלא התממשו בבנק).
- ביצוע סקר שנתי מקיף לבחינת העמידות בפני התקפות סייבר. בכלל זה תרגול מערך ההגנה, על פי תרחישי התקיפה שהוגדרו.
- דיווח על מאפייני התקפות מהותיות במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני, תוך התייחסות לאופי הסיכונים המהותיים והשפעתם על הבנק.
- החדשנות בבנקאות בתקשורת, שימוש בטכנולוגיות חדשות, מערכות פתוחות ויישומי מחשוב ענן, מעלים את הסבירות להתממשות אירוע סייבר. עקב כך, לצורך ניהול נאות של סיכוני סייבר, הורחבה והותאמה המסגרת הקיימת של ניהול סיכוני טכנולוגיית המידע ואבטחת מידע בבנק בהיבטי תפיסת מרחב האיום ויכולות ההגנה הנדרשות. וכן הוגברו הניטורים ומיושמות בקורות ואמצעים שונים בהתאם להתפתחות האיומים.
- אגף אבטחת מידע והגנה בסייבר מבצע תרגילי סייבר לבדיקת המוכנות הטכנולוגית, המוכנות התשתיתית וכן סימולציות לבחינה של תרחישים מורכבים. בנוסף, בשיתוף עם החטיבה לניהול סיכונים הוגדרה המתודולוגיה למיפוי סיכוני סייבר ומבצע סקר סיכוני סייבר.
- מנהל הגנת הסייבר מקיים פורום חודשי אשר דן בהתראות מודיעין והשפעה של אירועי סייבר, שהתרחשו בארגונים פיננסיים בעולם, על היערכות של הקבוצה והשינויים הנדרשים במתאר איומי הסייבר על הקבוצה הבנקאית.
- אגף אבטחת מידע והגנה בסייבר מפעיל תכנית לשמירת כשירות באמצעות הרצאות מודעות, ימי עיון, תרגילים מקומיים ויציאה להכשרות מרכזות. ובאמצעות הפעלה של תכנית "אקסלרטור סייבר" לחברות הזנק בתחום, אשר מטרתה לאתר חברות אשר מפתחות יכולות הגנה חדשניות, לסייע לחברות לעצב את המוצר שלהן, כך שיענה על דרישות הגנה של הבנק, ולהפעיל את המוצר בסביבות שונות ברשת הבנק בהתאם לצרכים ושיקולי ההגנה.

הבנק מיישם את הנחיות הוראות ניהול בנקאי תקין 363 (ניהול סיכוני סייבר בשרשרת האספקה) אשר עוסקות בפעילות הבנק מול ספקיו והוראה 359A (מיקור חוץ). בנוסף הבנק עומד בדרישות הבקרה של חברת SWIFT העולמית.

חלק 9 - סיכונים אחרים

סיכון משפטי

א. כללי

סיכון משפטי נכלל בגדר סיכון תפעולי כהגדרתו בנב"ת מס' 350 - ניהול הסיכון התפעולי וכולל גם, אך אינו מוגבל ל"חשיפה לקנסות (fines, penalties) או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית (punitive damages), כמו גם מהסדרים פרטניים (private settlements)".

הבנק מתייחס להגדרה באופן מרחיב וכולל בסיכון המשפטי, בין היתר, סיכון הנובע מאי קיומן של הוראות דין לרבות הוראות רגולטוריות, סיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם, סיכונים הנובעים מפעילות ללא גיבוי משפטי או ייעוץ משפטי מול לקוחות, ספקים ו/או צדדים נוספים, סיכונים הכרוכים בהליכים משפטיים וכל סיכון אחר העלול לחשוף את הבנק לדרישה או תביעה משפטית וכן לקנסות ועיצומים.

ב. תיאבון הסיכון

הבנק נוקט במדיניות שמרנית של תיאבון סיכון נמוך ביחס לקשירת הסכמים והתחייבויות משפטיות ומבצע את פעילותו העסקית בליווי גיבוי משפטי הולם, תוך הקפדה יתרה על עמידה בכל הוראות החקיקה והרגולציה והמגבלות והחביונות הנגזרות מהן. מבלי לגרוע מהאמור, הבנק מיישם מדיניות ניהול סיכונים משפטיים השוללת כל פעולה מודעת לסיכון שתוצאותיו עלולות לגרום העמדה לדין פלילי או נקיטת סנקציות פליליות או מנהליות נגד הבנק או מי מנושאי המשרה בו, ונוקט במדיניות של אפס סובלנות בכל הנוגע לסיכון שמקורו בהפרה של הוראות דין המהוות עבירה פלילית או הפרה מינהלית.

ג. מדיניות ניהול החשיפות

הבנק פועל על פי מדיניות לניהול הסיכון המשפטי המאושרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון, במסגרתה מתואר הסיכון המשפטי, הדרכים לאיתורו, מיפוי ומיזעורו.

מערך הייעוץ המשפטי של הבנק מקיים, בעצמו או באמצעות עורכי דין חיצוניים, מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה, העשויות להשליך על הפעילות השוטפת של הבנק, ומספק את הייעוץ, הגיבוי והתמיכה המשפטית הנדרשת לבנק על יחידותיו השונות. הבנק פועל למזעור הסיכונים על בסיס התפתחויות אלו ובהתאם להשלכותיהן. כמו כן, מערך הייעוץ המשפטי עורך, על פי הצורך, עדכונים נדרשים במסמכים המשפטיים שבשימוש הבנק, בהסכמי המסגרת להם הבנק צד ובחוות דעת משפטיות המהוות בסיס להתקשרויות ו/או קיום מנחים לפעילויות שונות. בנוסף, פועל מערך הייעוץ המשפטי לאיתור מראש של הסיכונים המשפטיים, לרבות בחינת כל מוצר או פעילות חדשים ועריכת מכלול המסמכים הכרוכים באותו מוצר/שירות או פעילות, במגמה למזער את הסיכון המשפטי ככל האפשר.

כן נקבעים בבנק נהלים לעבודת המטה והסניפים ונעשות הדרכות שוטפות ליישומם, תוך שימת דגש על הנושאים המשפטיים הכרוכים בפעילות הבנק.

במסגרת סקר הסיכונים התפעוליים שנערך בבנק נסקרות גם פעילויות מערך הייעוץ המשפטי, וסיכונים שאותרו מוערכים, נקבעים צעדים למזעורם ומופקים לקחים לשם מניעת הישנותם.

ד. דיווח על החשיפה לסיכונים משפטיים

- החשיפות לסיכונים משפטיים מרוכזות ומדווחות במסגרת מסמך הסיכונים המשפטיים הרבעוני, המשולב במסמך הסיכונים הכולל של החטיבה לניהול סיכונים, אשר נדון אחת לרבעון בהנהלה, בוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים ובדירקטוריון.
- בעת אירוע מהותי בעל אפיונים משפטיים, מוגש למנהלת הסיכונים המשפטיים דיווח מיידי ביחס לאירוע, מידת השפעתו ואופן השפעתו על הבנק. מנהלת הסיכונים המשפטיים מורה על האמצעים שיש לנקוט על מנת לצמצם את מידת החשיפה לסיכון המשפטי שנוצר ונעזרת לשם כך בעובדי מערך הייעוץ המשפטי ו/או יועצים משפטיים חיצוניים, הביקורת הפנימית, קצין הציות, הממונים על אכיפה פנימית בדיני ני"ע ובדיני תחרות והממונה על הגנת הפרטיות, בהתאם לצורך. אירועים מהותיים כאמור, הרלוונטיים לממונה על אכיפה פנימית בדיני ניירות ערך ובדיני תחרות, או לממונה על הגנת הפרטיות, מדווחים להם מיידית.

ה. ניהול על בסיס קבוצתי של הסיכונים המשפטיים

מערך הייעוץ המשפטי פועל כיחידת המטה של הקבוצה בנושא ניהול הסיכונים המשפטיים, ובאחריותו הגדרת מדיניות ניהול הסיכונים המשפטיים הקבוצתית.

סיכונים משפטיים משמעותיים בקבוצה מדווחים למנהלת מערך הייעוץ המשפטי, הן בדיווחים מיידיים והן בדיווחים תקופתיים, וכן מתקיימים בקבוצה מנגנונים לשיתוף פעולה ולעדכון תקופתי ושוטף במידע ובסוגיות משפטיות רלוונטיות.

א. כללי

- הוראת ניהול בנקאי תקין 308 של הפיקוח על הבנקים, מחייבת את הבנקים לפעול לקיום כלל הדינים וכללי ההתנהגות החלים על הפעילויות הבנקאיות השונות של התאגיד הבנקאי. במסגרת עדכון להוראה שפורסם בדצמבר 2019, נוספה החובה לבחון גם שינויים משמעותיים מחוץ לישראל בהוראות הציות ובמדיניות האכיפה מחוץ לישראל, שחלות על התאגיד הבנקאי, לרבות על פעילות הלקוחות. תהליכי הזיהוי וההערכה שבבסיס העדכון כוללים גם לקחים מאירועי ציות משמעותיים ומעוגנים בנהלי התאגיד הבנקאי או בדרך מתועדת אחרת שמבטיחה הטמעתם בתהליך. הבנק פועל לאיסוף מאורגן ויזום של עדכוני רגולציה זרה ביחס למדינות עיקריות הרלוונטיות לפעילות cross border של הבנק.
- סיכון ציות הינו הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את הוראות הציות. סיכון זה כולל סיכון בנקאות הוגנת (Conduct Risk), אשר הינו סיכון חוצה ארגון השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ואשר מושגת על ערכי יסוד בדמות הוגנות, הגינות ושקיפות, באופן שבו הבנק מתנהל אל מול מחזיקי העניין השונים.
- הוראות ציות: כמוגדר בהוראה 308, הינם: חוקים, תקנות, הוראות רגולציה (לעניין זה, לרבות עמדות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים בטיפול בפניות הציבור וציות להוראות רשות שוק ההון, רשות התחרות והרשות לני"ע), תקדים משפטי מחייב, נהלים פנימיים והקוד האתי, החלים על הפעילויות הבנקאיות של התאגיד הבנקאי. ההוראה מאפשרת לתאגיד הבנקאי לקבוע כי הוראות ציות מתחומים שאינם בליבת הפעילות הבנקאית כגון דיני עבודה, הוראות הדיווח לציבור וכדומה, יהיו באחריות ובפיקוח גורם בקרה בקו ההגנה השני, שאינו חלק מפונקציית הציות (להלן: "מנהל סיכון ציות").
- החובות החלות על הבנק הינן חובות חוצות ארגון הנוגעות למגוון נרחב של פעילויות, תהליכים ומוצרים אותם מבצע הבנק מדי יום.
- הבנק אימץ תוכנית אכיפה פנימית בדיני ניירות ערך, המבוססת על מיפוי מקיף של הוראות הדין הרלוונטיות, נהלי הבנק והתהליכים השונים בבנק, אשר מסדירה נהלים והנחיות ליישום מתמשך של התוכנית, וזאת בהתאם לקריטריונים שפרסמה רשות ניירות ערך בנושא. הבנק מינה את ראש החטיבה לניהול סיכונים ומנהל הסיכונים הראשי של הבנק כממונה על האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך בבנק. הבנק מבצע מעקב אחר הוצאתה לפועל של תוכנית האכיפה בדיני ניירות ערך, בין היתר, באמצעות קיום בקורות וביקורות בתחום דיני ניירות ערך, וכן נוקט פעולות להטמעת ידע בתחום זה. דירקטוריון הבנק מאשר אחת לשנה תכנית עבודה לממונה האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך בנפרד מתכנית העבודה של מחלקת הציות.
- הבנק אימץ תוכנית אכיפה פנימית בדיני התחרות הכלכלית המבוססת על מיפוי מקיף של הוראות הדין הרלוונטיות. הבנק קבע נהלים ותהליכים שונים ליישום מתמשך של התוכנית. הבנק מינה את קצין הציות הראשי של הבנק כממונה על האכיפה הפנימית בדיני תחרות כלכלית בבנק. הבנק מבצע מעקב אחר הוצאתה לפועל של תוכנית האכיפה בדיני תחרות כלכלית, בין היתר, באמצעות קיום בקורות וכן נוקט פעולות להטמעת ידע בתחום זה. דירקטוריון הבנק מאשר אחת לשנה תכנית עבודה לממונה האכיפה הפנימית בדיני תחרות כלכלית בנפרד מתכנית העבודה של מחלקת הציות.
- הבנק פועל ליישום הוראות החוק בעניין ההגנה על הפרטיות. הבנק מינה ממונה על הגנת הפרטיות, בכפפות ישירה לקצין הציות הראשי, ופועל ליישום תוכנית בקורות עדכנית וכן נוקט פעולות להטמעת ידע בתחום זה.

ב. מדיניות

דירקטוריון הבנק קבע ואישר מדיניות ציות קבוצתית, אשר הועברה לחברת הבת הבנקאית לאישור במוסדותיה תוך התאמה לאופי המיוחד שלה. במדיניות מוסדרים, בין היתר, מבנה פונקציית הציות, הגורמים השונים המעורבים ביישום המדיניות, חלוקת האחריות לביצוע בקורות בקו ההגנה השני אחר הוראות הציות השונות בהתאם לכללים שנקבעו בהוראה וכדומה. כמו כן דירקטוריון הבנק מאשר אחת לשנה את תוכנית העבודה של מחלקת הציות של הבנק.

ג. תיאבון הסיכון

הבנק והקבוצה אימצו מדיניות של הקפדה יתרה בהתייחסות לסיכון הציות. ביחס להפרת הוראות החוק ונהלי הבנק הקשורים להוראות החוק, הקבוצה ממלאת אחר הוראות ציות החלות עליה ופועלת לשם הבטחת העמידה בהן על ידי כלל עובדי הקבוצה. כל עסקיה של הקבוצה מבוצעים על פי נהלי הבנק, הקוד האתי ובהתאם לכל החוקים והתקנות. הקבוצה פועלת להטמעת תרבות ארגונית ואמות מידה ליושרה ואתיקה כבסיס הכרחי לקיום של תרבות ציות בכל דרגי הארגון.

ד. ניהול החשיפה

- לשם קיום ההוראה קיימת בבנק מחלקת ציות (להלן: "פונקציית הציות" או "הפונקציה"), הכפופה לקצין הציות הראשי ומשמשת כפונקציה בלתי תלויה, אחראית על ניהול סיכון הציות בבנק. כמו כן, ממונה קצין הציות הראשי כ-RO (הממונה) על יישום כללי החקיקה וההוראות בתחומי ה-FATCA שמטרתו לאכוף מנגנוני דיווח לגבי חשבוניות של אמריקאים מחוץ לארה"ב, RO לבחינת יישום הסכם ה-QI (Qualified Intermediary) המרחיב את דרישות הדיווח וניכוי המס מתשלומים מסוימים מעבר לחשבוניות אמריקאים גם לחשבוניות אחרים להם הכנסות

- ממקורות אמריקאים וכן אחראי לוודא יישום כללי ה-CRS (Common Reporting Standard) שבדומה ל-FATCA מסדירים החלפת מידע, בין מדינות אשר ביניהן הסכם ליישום חילופי מידע, לגבי חשבונות פיננסיים של תושבים לצרכי מס של אותן מדינות.
- הפונקציה אחראית על ריכוז הבקרה בבנק להוראות הציות שבאחריותה בהתאם למדיניות הציות ותוכנית העבודה השנתית ולדיווח על ליקויים או פערים, לכל מדרג הסמכויות בבנק, בין היתר ע"י בחינת מוצרים חדשים ו/או פעילויות חדשות, כמו גם ביצוע בקורות שוטפות על מוצרים ופעילויות קיימות בהתאם להוראות הציות השונות וע"י קבלת דיווחים ממנהלי סיכון הציות. כחלק מתפקידה, בוחנת גם הפונקציה חוזרים ונהלים חדשים, טרם פרסומם, וכן בודקת את קיום הוראות הציות באופן שוטף, אחר שינויים בחקיקה ובהוראות רגולטוריות.
- לצד קצין הציות הראשי פועלים:
- נאמני ציות לכל אחד מסיניפי הבנק, ובקרים במטה, אשר מתפקידם, בין היתר, לזהות ולאתר אירועים המצריכים דיווח או טיפול מיוחד של המחלקה.
- פורום מעקב אחר יישום הוראות סטטוטוריות בראשות מנהל הסיכונים הראשי, שמתפקידו לעקוב אחר יישום הוראות ציות חדשות ולדון בטיוטות הוראות, הצעות חוק, תזכירי חוק וכדומה.
- כמו כן, מסייעת הפונקציה במערך הביקורת הפנימית של הבנק, ביחידה לפניות הציבור, במחלקת שיטות ותהליכים, במערך הייעוץ המשפטי, במתן ובמחלקת ההדרכה.
- בבנק מבוצעים תהליכי הטמעה שוטפים בנושאי הציות, בין היתר, על ידי לומדות, קיום ימי עיון והדרכות למטה ולסיניפים.
- מערך הייעוץ המשפטי מבצע מעקב אחר עדכוני חקיקה ואחר עדכוני רגולציה בעולם, כמפורט בסעיף א' לעיל, ווידוא מסירתם לאחראי על ניהול סיכונים ציות וכן למתן תמיכה משפטית ככל שזו נדרשת על ידי האחראי, לקיום חובות האחראי ופעילות היחידה והבנק.

ה. דיווח על החשיפה

- אחת לרבעון מדווח קצין הציות להנהלת הבנק ולוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון, על פעילותו במהלך הרבעון שחלף במסגרת מסמך הסיכונים הכללי. הדיווח המפורט כולל סיכום פעילות הפונקציה, פירוט המלצות, פרטים ביחס להפרות של הוראות ציות שזוהו במהלך התקופה המדווחת והמלצות לגבי צעדים שיש לנקוט בגין ההפרות ומניעת הישנותן והיערכות הבנק ליישום הוראת ציות חדשה.
- לפחות אחת לשנה מדווח קצין הציות לדירקטוריון הבנק, דיווח מפורט בנפרד ממסמך הסיכונים ובו הוא מסכם את פעילותו בשנה הקודמת וכן מציג את תכנית העבודה לשנה הבאה.
- בנוסף, במדיניות הציות שנקבעה על ידי הדירקטוריון מוגדרים דיווחים מיידיים לדירקטוריון.

ו. ניהול על בסיס קבוצתי של סיכון הציות

- קצין הציות הראשי פועל כיחידת המטה של הקבוצה בנושא ניהול סיכונים הציות, ובאחריותו לוודא יישום המדיניות הקבוצתית בנושא הציות בחברת הבת הבנקאית, וליווי חברת הבת בבניית מערכות, בכתובת נהלים, בפעולות הדרכה ובהטמעה של ההוראות. - תחולת המדיניות הינה על כלל חברות הקבוצה, בהתאמות הנדרשות.
- מערך הביקורת הפנימית של הבנק משלב בתוכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא הציות בבנק ובחברות הבנות בקבוצה.

ז. ניהול סיכון בנקאות הוגנת - Conduct Risk

- סיכון בנקאות הוגנת הינו סיכון חוצה ארגון השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ואשר מושתת על ערכי ייסוד בדמות הוגנות, הגינות, מניעת הפליה ושקיפות, באופן שבו הבנק מתנהל אל מול מחזיקי העניין השונים.
- קבוצת הבנק הטמיעה ערכי הוגנות ושקיפות בפעילותה מול לקוחותיה וחיוזק עקרונות אלו בהתנהלותה השוטפת. ככלל, נדרשת קבוצת הבנק לוודא, כי ההצעות הניתנות ללקוח מותאמות לצרכיו. אי עמידה בסטנדרט התנהלות ראוי חושפת את הקבוצה לסיכונים שונים כמו סיכונים ציות, משפטי, מוניטין וכיו"ב. לקבוצת הבנק קיימת מדיניות בנושא התנהלות עסקית נאותה כחלק ממדיניות הציות ואחד מיעדי קצין הציות הינו לפעול להטמעת עקרונות המדיניות בקרב החטיבות השונות.

א. כללי

- סיכויי איסור הלבנת הון ומימון טרור (להלן "הלבנת הון") הינם הסיכונים להטלת עיצומים כספיים משמעותיים על הבנק לאור אי עמידה בהוראות החוק בנושא מניעת הלבנת הון ואיסור מימון טרור וכן הסיכון להיווצרותה של אחריות פלילית של הבנק ועובדיו. בנוסף, התממשות עבירה על הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור עשויה לגרום התממשות של סיכון מוניטין.
- על המגזר הבנקאי חלות הוראות שונות במסגרת מניעת הלבנת הון ומימון טרור הכוללות, בין היתר, את החוק לאיסור הלבנת הון, החוק לאיסור מימון טרור, צו איסור הלבנת הון, תקנות איסור מימון טרור, הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 411, חוזרים שונים של הפיקוח על הבנקים ועוד.

ב. מדיניות

דירקטוריון הבנק מאשר אחת לשנה את מדיניות איסור הלבנת הון ומימון טרור של הקבוצה במסגרת אישור מדיניות הציות. בנוסף לעדכונים השוטפים הנדרשים, השנה נוסף פרק למדיניות הציות של הבנק, בנושא סנקציות בינלאומיות.

ג. תיאבון הסיכון

- הבנק, מפעיל מדיניות של "אפס סובלנות" בהתייחסות לסיכויי הלבנת הון וסיכונים חוצי גבולות לעניין עבירת מס (cross border) ובמסגרתה נדרשים כל מנהלי הבנק ועובדיו, ללא יוצא מן הכלל, כולל כל חברות הבת בקבוצה, למלא אחר הוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק וכן אחר כל נהלי הבנק הרלוונטיים הנובעים מהוראות אלו.
- קבוצת הבנק נוהגת מדיניות מחמירה שנועדה להבטיח יישום דווקני של הוראות החוק והכרת הלקוח את מנהל הבנק עסקים, ובכלל זה הבנת עסקי המנוהלים עם הבנק או באמצעותו, החיוניים למניעת הלבנת הון ומימון טרור באמצעות הבנק וליהולו התקין של הבנק.
- המדיניות בתחום מניעת הלבנת הון כוללת הגדרה ברורה של איסורים ביחס לפעילות מול גופים ומדינות לגביהם ישנן הגבלות.
- מדיניות ניהול הסיכון מתייחסת לדרישות "הכר את הלקוח" בהתאם לחקיקה מחייבת ומגדירה תהליכים וכלים הנדרשים לצורך עמידה מיטבית בדרישות אלו.

ד. ניהול החשיפה

- בבנק פועלת יחידה למניעת הלבנת הון ומימון טרור, הכפופה לקצין הציות הראשי, אשר מופקדת על יישום הוראות הדין בנושא זה ועל הטמעתן. קצין הציות הראשי משמש גם כאחראי איסור הלבנת הון. היחידה מהווה חלק מפונקציית הציות הכפופה למנהל הסיכונים הראשי של הבנק (CRO).
- תפקידי האחראי על איסור הלבנת הון ומימון טרור כוללים, בין היתר: כתיבה ועדכון המדיניות והנהלים בהתאם לעדכוני חקיקה והוראות הדין, פיתוח וביצוע בקורות על מנת לוודא כי הבנק מיישם את הוראות הדין ומבצע את הדיווחים הנדרשים כולל בקורות אחר ביצוע הדיווחים לרשות לאיסור הלבנת הון על פי סוג וגודל הפעולה, העברת דיווחים על פעולות בלתי רגילות לרשות לאיסור הלבנת הון ובדיקת יישום מדיניות הבנק בכל חברות הבת בקבוצה וכן קיום הדרכות יומי עיון לנאמני הציות ולכלל העובדים, המגבירים את המודעות לנושא.
- לשם יישום החוק והטמעה של הוראותיו מינה הבנק נאמני ציות המשמשים גם כנאמני איסור הלבנת הון בסניפים, האחראים על הפעילות השוטפת למניעת הלבנת הון ומימון טרור בהתאם למדיניות ולנהלים. נאמנים אלו נבחרים מתוך אוכלוסיית מורשי החתימה בבנק וכפופים מקצועית בתחום איסור הלבנת הון, לאחראי על איסור הלבנת הון.
- הבנק, מפעם לפעם, עורך ימי עיון לכל נאמני איסור הלבנת הון, כנסים למנהלים, הרצאות לעובדי הסניפים וכן השתלמויות והדרכות לכלל העובדים בקורסים במסגרת מחלקת ההדרכה של הבנק. כמו כן, נערכות הדרכות והשתלמויות ביחידה או באופן מקוון. בנוסף מפיץ הבנק לומדה ממוחשבת הכוללת מבדק לבחינת הטמעת תוכן הלומדה בקרב העובדים. הלומדה מתעדכנת בהתאם לשינויים והתפתחויות בתחום ובהוראות הדין. עובדי הבנק הרלוונטיים נבחנו במבדק ובבדיקת עמידתם בו בהצלחה. אחת לתקופה מהלך זה חוזר על עצמו לריענון הידע. מהלכי ההדרכה שבוצעו הגבירו את המודעות לנושא.
- הבנק נוקט באופן שוטף במהלכים לאיתור וטיוב נתונים באמצעות דוחות בקרה ולייעול הבקורות, ומשקיע משאבים רבים בפיתוח ושדרוג מערכות הבקרה הממוכנות ומקצה משאבי כח אדם לנושא.
- מערך הייעוץ המשפטי מבצע מעקב אחר עדכוני חקיקה ווידוא מסירתם לאחראי על ניהול סיכויי איסור הלבנת הון וכן למתן תמיכה משפטית ככל שזו נדרשת על ידי האחראי, לקיום חובות האחראי ופעילות היחידה והבנק.
- במסגרת דיון חצי שנתי במסגרת פורום למעקב אחר סיכונים תפעוליים מתקיים דיון בהתפתחויות טכנולוגיות, כגון שימוש באינטרנט, טלפונים סלולריים, כרטיסי חיוב נטענים ועוד, העלולות לסייע בידי לקוחות בביצוע הלבנת הון ו/או מימון טרור על מנת לגבש ולבחון אמצעי הגנה נאותים, להתמודדות בהתפתחויות אלו ובחשיפות הנובעות מהן.
- בעקבות המלחמה בין רוסיה לאוקראינה, הועצמו הסנקציות שהוטלו על רוסיה, על ידי אופ"ק, האיחוד האירופי, ומדינות נוספות. במדינת ישראל לא הוטלו סנקציות על פעילות עם רוסיה, ואולם הבנק מחויב לעמידה בחלקים נרחבים מדרישות הגופים הנ"ל, מתוקף חוזים והסכמים שונים, בעיקר בפעילות מול קורספונדנטים. אל מול סיכון זה עומדת היערכות הבנק בנושא, כוללת הנחיות מפורטות בנהלים, למערך הסניפים

ולמטות החטיבות העסקיות, וכן קביעת סמכויות ריכוזיות לאישור פעילות מסוג זה במחלקת הציות, המרכזת את הידע בנושא, לרבות למידה מפרסומים, כנסים, ויעוץ ממוקד.

ה. דיווח על החשיפה

- אחת לרבעון מדווח הממונה על איסור הלבנת הון להנהלת הבנק ולוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים על פעילותו במהלך הרבעון שחלף במסגרת מסמך הסיכונים הכללי. הדיווח המפורט כולל בין היתר התייחסות למוקדי סיכון שאותרו על ידי הממונה ודרכי הטיפול בהם ודיווח על יישום מדיניות "הכר את הלקוח".
- אחת לשנה לפחות מדווח הממונה על איסור הלבנת הון לדירקטוריון הבנק, דיווח מפורט בנפרד ממסמך הסיכונים.
- בנוסף, במדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון מוגדרים דיווחים מידיים לדירקטוריון ולבנק ישראל.

ו. ניהול על בסיס קבוצתי של סיכון הלבנת הון ומימון טרור

- האחראי למילוי החובות בבנק לפי חוק איסור הלבנת הון פועל כיחידת המטה של הקבוצה בנושא ניהול סיכונים איסור הלבנת הון ומימון טרור, ובאחריותו לוודא יישום המדיניות הקבוצתית בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור בחברות הבנות - כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 411, הכוונת וליווי חברות הבנות בבניית מערכות, בכתיבת נהלים, בפעולות הדרכה ובהטמעה של ההוראות.
- תחולת המדיניות הינה על כלל חברות הקבוצה, בהתאמות הנדרשות.
- מערך הביקורת הפנימית של הבנק משלב בתוכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא יישום מדיניות איסור הלבנת הון ומימון טרור בבנק ובחברות הבנות בקבוצה.

ז. ניהול סיכונים חוצי גבולות - Cross border

קבוצת הבנק פועלת בתחומי בנקאות שונים. בין שאר לקוחותיה, מספקת קבוצת הבנק שירותים גם ללקוחות שהינם תושבי חוץ. על רקע המאמצים המוגברים של מדינות שונות באיתור כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות והמגמה של שיתוף פעולה בינלאומי במאבק בהעלמות מס, עלולה פעילות הבנק מול תושבי החוץ כאמור להגדיל את החשיפה של הבנק לסיכונים חוצי גבולות (Cross Border) וכן לסיכונים מוניטין.

נקבעה מדיניות ייעודית לנושא זה, נקבעו נהלי עבודה, מתבצעת שורה של צעדים אופרטיביים לניהול וצמצום הסיכון, חשבונות בסיכון גבוה בהיבטי סיכונים חוצי גבולות מזוהים ומסומנים. לקוחות להם אינדיקציות לתושבות מס זרה וכן כל הלקוחות החדשים נדרשים לחתום על הצהרות לעניין חביות המס וויתור על סודיות.

- ביום 6 בפברואר 2019 פורסמו תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), התשע"ט-2019, המטמיעות לדין הישראלי את ההתחייבויות שמדינת ישראל לקחה על עצמה לאימוץ התקן הבינלאומי לחילופי מידע (תקן CRS), אשר פותח ע"י הארגון לשיתוף פעולה כלכלי (OECD), לצורך קיום חילופי מידע אוטומטיים על בסיס שנתי למטרות סיוע הדדי באכיפת מס בין מדינות. בהתאם לתקנות אלה, מדווח הבנק מדי חודש ספטמבר על לקוחות שסווגו ככרי דיווח בהסתמך על הצהרת תושבות שלהם או בהסתמך על סממן לתושבות מס במדינה זרה ברת דיווח בהתאם לאמור בתקנות, כפי שזוהו בתום השנה הקלנדרית הקודמת.

- הוראות ה-FATCA - ציות להוראות החקיקה המקומית המעגנת את הכללים הקבועים בחוק האמריקאי והוטמעה בהסכם בין מדינת ישראל בין ארה"ב וישראל. במסגרת כללי הוראות אלו, מפעיל הבנק תהליכים פנימיים לזיהוי ותיעוד חשבונות של לקוחות אמריקאים ומדווח עליהם, מדי חודש ספטמבר, לגבי שנת המס הקודמת, לרשות המסים בארה"ב. הדיווח מתבצע באמצעות רשות המסים בישראל, בהתאם לדרישות ההוראה. בהתאם לתקנות, הבנק מאפשר פתיחת חשבון חדש, בכפוף לחתימת לקוח על הצהרה בדבר תושבות המס שלו.

- תקנות ה-QI - תקנות מס בארה"ב הנוגעות לניכוי מס במקור על הכנסה הנובעת ממקור אמריקאי לרבות הכנסה מדיבידנדים ותשלומי ריבית על ניירות ערך אמריקאיים. התקנות קובעות, בין היתר, חובות זיהוי, תיעוד, ניכוי ודיווח וחלות על כל המחזיקים בני"ע עם תקבולים ממקור אמריקאי, לקוחות אמריקאים ושאינם אמריקאים.

א. כללי

סיכון המוניטין מוגדר כסיכון הנובע מתפיסה שלילית מצד לקוחות, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים או רגולטורים, אשר עלולה להשפיע לרעה על יכולתו של תאגיד בנקאי לשמור על קשרים עסקיים קיימים או ליצור קשרים חדשים וליהנות מנגישות רציפה למקורות מימון.

סיכון המוניטין הינו סיכון מורכב, וקשה לחזות את התממשותו, שכן הוא מדבר על "תפיסת" הארגון בעיני "הציבור". תפיסה/דעה הוא דבר שאינו מוחשי, בעייתי למדידה, משתנה, והשפעתו המידית על פעולה (פתיחה/סגירת חשבון או העברת פעילות) היא קשה לחיזוי. קושי נוסף קיים בעובדה שבמקרים רבים הסיכון הינו פועל יוצא של התממשות סיכונים אחרים כגון סיכון תפעולי מסוג מעילה, אבטחת מידע, סיכון ציות והלבנת הון, סיכון אשראי ו/או שוק בהיקף חריג, מערכת יחסי העבודה בבנק ועוד.

ב. מדיניות וניהול החשיפות

ניהול סיכונים המוניטין בבנק ובקבוצה כולל מספר מרכיבים עיקריים:

- זיהוי ומעקב אחר גורמי סיכון בתחום המוניטין וגיבוש פעילות מונעת המבוססת על גיבוש דפוסי התנהגות/התנהלות המביאים בחשבון ככל שניתן את סיכון המוניטין במסגרת הגיבוש והיישום של המדיניות העסקית.
- איתור מוקדם של אירועי מוניטין פוטנציאליים והצפתם בפני דוברת הבנק, מנהל סיכון המוניטין וההנהלה.
- ניטור מתמשך של סיכון המוניטין במטרה להבטיח זיהוי מגמות שעלולות להוביל לאירוע מוניטין ולדווח עליהן לראש חטיבת חשבונאי ראשי, בתפקידו כמנהל סיכון המוניטין ולדוברת הבנק, העוסקת בניהול השוטף של הסיכון.
- ניהול שוטף של מערכת היחסים עם כלי התקשורת השונים בעיקר עם בעלי תפקידים המסקרים את הבנק: כתבים ועורכים בעלי השפעה (באחריות הדוברת).

ג. תיאבון הסיכון

לקבוצה סובלנות נמוכה לסיכון המוניטין שעלול להשפיע על יציבותה ובכלל זה - איומים שמקורם בתדמית הבנק. מעבר לכך, הבנק רואה בתדמיתו חיוניות כנכס מרכזי, ולכן פועל ככל שניתן למניעת התממשות סיכון מוניטין שעלול להגיע לתרחיש קיצון וינסה למזער התממשותם של סיכונים מוניטין.

ד. דיווח על החשיפה של סיכון מוניטין

דוברת הבנק מעורבת בפרסום הודעות ודיווחים מהותיים לבורסה בדגש על הודעות שיש בהן איום פוטנציאלי או השפעה על מוניטין הבנק כגון אזהרות רווח, מינויים מהותיים, עסקאות מהותיות ועוד. במסגרת מסמך הסיכונים מדווחים נושאים מרכזיים הנוגעים לסיכון המוניטין.

ה. ניהול על בסיס קבוצתי של הסיכון הקבוצתי

החברות הבנות בקבוצה, לרבות הלא בנקאיות, מאמצות מדיניות זו בהתאמות הנדרשות. כל חברת בת או מותג שיווקי דואגים למתן דגש מיוחד על אוכלוסיות הליבה שלה. כל חברת בת או מותג שיווקי מינו מנהל סיכון מוניטין אשר אחריותו בהתאם למפורט במדיניות לניהול סיכון מוניטין. דוברת הבנק הבינלאומי משמשת כדוברת הקבוצה ולפיכך, כל מגע מהותי עם התקשורת בקשר לפעילות הקבוצה ו/או הבנקים מדווח לה ומתואם עימה מראש.

א. כללי

הסיכון מוגדר כסיכון של ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על רווחים, הון, מוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים. סיכון זה הינו פונקציה של התאימות בין היעדים האסטרטגיים של הבנק, האסטרטגיות העסקיות שפותחו להשגת יעדים אלו, המשאבים שהוקצו לעמידה ביעדים אלו ואיכות היישום. הבנק מחלק את הסיכון האסטרטגי לשלוש משפחות סיכון, אשר התממשותן, כולן או חלק מהן, עלולות להשפיע על הגשמת החזון והיעדים האסטרטגיים:

סיכונים הפוזיציה האסטרטגית (Strategic positioning risks); סיכונים יישום האסטרטגיה (Strategic execution risks); וסיכונים ההשלכה האסטרטגית (Strategic consequence risks).

ב. מדיניות וניהול החשיפות

יעדי מדיניות ניהול הסיכון האסטרטגי, הינם:

- הבטחת התאמה בין היעדים האסטרטגיים לבין: תכניות העבודה השנתיות; האמצעים שהוקצו לעמידה ביעדים (בין היתר, משאבי הון במסגרת תכנון ההון של הבנק); יישום ההחלטות האסטרטגיות.
 - יכולת ניטור של הסיכון האסטרטגי, המאפשרת זיהוי מוקדם של פערים בהתממשות התכנון האסטרטגי: החלטות/ תכניות עסקיות שגויות; יישום בלתי נאות של החלטות אסטרטגיות; שינויים ענפיים, כלכליים, טכנולוגיים ורגולטוריים.
- נקבעו מדדים לניטור ברמה הרבעונית והחצי שנתית, והם מעודכנים בהתאם להתפתחויות. לאחרונה, עודכנו והורחבו מדדי הניטור כך שישקפו את הסיכונים הנגזרים ממהלכים אסטרטגיים קיימים וצפויים.

ג. תיאבון הסיכון האסטרטגי

לקבוצת הבנק סובלנות נמוכה לסיכון האסטרטגי בשל ההשפעה הקריטית שעשויה להיות לו על יציבות הבנק והישגיו העסקיים. הקבוצה מאמצת אסטרטגיה עסקית המתאפיינת ברמה גבוהה של זהירות ומידתיות. הקבוצה מפעילה תהליכי בקרה על מנת לצמצם החשיפה לסיכונים חריגים.

ד. דיווח על החשיפה לסיכון האסטרטגי

בבנק קיימת מעטפת סדורה של דיווחים ביחס לסיכון האסטרטגי לאורך קווי ההגנה השונים. במסגרת מסמך הסיכונים מדווחים נושאים מרכזיים הנוגעים לסיכון האסטרטגי.

ה. ניהול על בסיס קבוצתי של הסיכון האסטרטגי

התאגיד הבנקאי הנשלט בקבוצה, מאמץ את מדיניות חברת האם בהתאמות הנדרשות. תוך מתן דגש מיוחד למאפיינים הייחודיים לו בתהליך התכנון האסטרטגי.

סיכון רגולטורי

מקורו של הסיכון הוא בהתגברות הדרישות הרגולטוריות בארץ ובעולם בשנים האחרונות. השינויים הרגולטוריים האמורים ויישום רפורמות רגולטוריות מגבירים את אי הוודאות והתחרותיות במערכת הפיננסית ויוצרים סיכון להכנסות והון הקבוצה, לרבות באמצעות מניעת או הטלת מגבלות על פעילות עסקית ואובדן הכנסות, וכן מחייבים את הבנק להיערכות, יישום והטמעה העלולים לגרום לעלויות והשקעות (כגון השקעות מיכוניות) נכבדות. כמו כן, אי עמידה בהוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק והקבוצה חושף אותם לסנקציות, ובהן עיצומים כספיים, תביעות של לקוחות, לרבות תובענות ייצוגיות, הטלת אחריות פלילית על התאגיד הבנקאי ועל נושאי משרה בו וכן לפגיעה בתדמיתו של הבנק בציבור. הסיכון הרגולטורי מנוהל בבנק כחלק מהסיכון המשפטי, סיכון הציות וסיכון האסטרטגי.

מדיניות הציות של הבנק מעגנת, בין היתר, את ערכי הציות אותם מקדם הבנק, משמשת כקו מנחה לפעילות כל הגורמים בבנק בניהול סיכונים הציות בכלל ובעמידה במכלול ההוראות הרגולטוריות בפרט, מתווה את העקרונות וקווי היסוד, ומעגנת את הסמכויות ותחומי האחריות של הגורמים השונים בבנק ובקבוצה לצורך בניית תשתית נאותה ליישום החובות החלות על הבנק והקבוצה בתחום הציות והסדרתם בנהלים ותהליכים. ההיבטים הרגולטוריים-משפטיים מפוקחים ומנוהלים על ידי מערך הייעוץ המשפטי במסגרת מדיניות לניהול הסיכון המשפטי המאושרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון. המדיניות מסדירה את הדרכים לאיתורו, מיפוי ומיזעורו של הסיכון המשפטי, לרבות באמצעות מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה ומתן יעוץ ותמיכה משפטית שוטפים על בסיס התפתחויות אלה.

בהיבט האסטרטגי - התוכנית האסטרטגית ותוכנית העבודה מתייחסות להשפעות אפשריות שצוינו לעיל, ולוקחת בחשבון את השינויים האמורים. לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה פרק חקיקה ויוזמות רגולטוריות בדוח הכספי לשנת

2022.

סיכוני סביבה ואקלים

הסיכונים לחשיפה להפסדים מסיכונים הקשורים להשפעות סביבתיות הן בשל עלויות שמקורן בחשיפה לסיכוני סביבה - פגיעה סביבתית (זיהום קרקע, זיהום אוויר, מחסור במים, רעידות אדמה וכיו"ב) והן בשל עלויות הנובעות מהחשיפה לסיכוני האקלים - סיכונים פיזיים (גלי חום, בצורות, שיטפונות, הצפות ועוד) או סיכוני מעבר הקשורים לשינויי האקלים. לסיכונים אלו השפעה אפשרית במספר היבטים באופן ישיר או עקיף: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון משפטי, סיכון ציות וסיכון מוניטין.

השפעה ישירה - כתוצאה מעלויות מפגעים סביבתיים שעל הבנק לשאת בהם בגין נזקים ישירים הקשורים בשינויי אקלים או הפסד כספי העלול להיגרם כתוצאה מאימוץ של הוראות לגבי מדיניות אקלים וסביבה, התפתחות טכנולוגית ושינויים בהעדפות השוק. השפעה עקיפה - כגון על סיכוני האשראי - עלולה לנבוע מהרעה במצבו הפיננסי של לווה בעקבות השפעות סביבתיות ושינויי אקלים, בין היתר בעקבות אי-עמידה בהוראות הדין הסביבתי הרלבנטיות, בשל הוצאות גדולות הנדרשות כדי לעמוד בדרישות רגולציה סביבתית או בשל קנס גבוה שניתן להשית על הלווה בשל פגיעה סביבתית, וכן התממשות של סיכונים אחרים הקשורים בסיכונים סביבתיים כגון סיכון משפטי וסיכון מוניטין. הבנק נוקט בפעולות לזיהוי וניהול סיכונים אלו, בדגש על סיכון האשראי, תוך חתירה לצמצום או מניעה של סיכון הנובע מהשפעה סביבתית שיש בה פוטנציאל לפגיעה. הבנק רואה ערך רב במימון פרויקטים/גופים התורמים לפיתוח סביבתי, כגון מימון פרויקטים בתחום האנרגיה המתחדשת.

ניהול הסיכון, מדיניות ותיאבון סיכון

קיימת לבנק מדיניות מפורטת לניהול הסיכונים הסביבתיים במסגרת מדיניות האשראי, המגדירה מתודולוגיה ותהליכי עבודה לניטור סיכונים סביבתיים באשראי. הבנק מביא זאת בחשבון במסגרת החלטותיו לגבי מתן אשראי ללקוחות במגזרים אותם הוא מנטר בעלי סיכון סביבתי גבוה במיוחד, ומתחשב בפוטנציאל סיכון האשראי של לקוחותיו. החשיפה של הלקוח לסיכונים אלה משפיעה על החלטות האשראי הרלבנטיות ונלקחת בחשבון במסגרת מכלול השיקולים בעת מתן אשראי. בנוסף, סיכונים פיזיים ישירים מוטמעים במסגרת ניהול הסיכונים התפעוליים והמשכיות עסקית. כמו כן, בחטיבה לניהול סיכונים מתקיימת בקרה אחר עמידת הבנק בדיני איכות הסביבה. הבנק פועל לאיתור הסיכונים הסביבתיים המהותיים הרלבנטיים לו ולפעילותו, ולבחינת הצורך בקביעת סט של KRI's (מדדי סיכון מרכזיים) לכל אחד מסיכונים אלה, תוך בחינת השתלבות סיכונים אלה בתוך תיאבון הסיכון הכללי שלו. כמו כן, הבנק פועל להרחיב את ניטור הסיכונים הסביבתיים אליהם הוא חשוף, על מנת לוודא כי הוא מוטמע בכלל מסגרות פעילותו ובתהליכי הערכת הסיכונים שלו. ובכלל זה, במסגרת ניהול סיכוני שוק, ניהול סיכוני הנזילות, ניהול סיכונים תפעוליים וניהול סיכוני מוניטין. הבנק יבחן הוספת סיכונים פיזיים וסיכוני מעבר לתרחישי הקיצון הקיימים בתחומי פעילות שונים. הבנק נמצא בתהליך של קביעת יעדים ומדדים ספציפיים בהתייחס לסיכון הסביבתי.

סיכון מודלים

הגדרת הסיכון

סיכון המודל מוגדר כפוטנציאל להשלכות שליליות מהחלטות שהתבססו על תוצרי מודל שגויים או שימוש שגוי בתוצרי מודל. סיכון מודל עלול להוביל להפסד כספי, קבלת החלטות עסקיות שגויות, או פגיעה במוניטין הבנק.

מדיניות וניהול הסיכון

לבנק מדיניות לניהול סיכון מודל (MRM) המפרטת ומגדירה מסגרת תיקוף מודלים מקיפה אשר כוללת כלים שונים שמטרתם הפחתת סיכון מודל, מניעת שימוש לא נכון במודל ומניעת סיכוני ביצועי מודל.

תיאבון סיכון

תיאבון הסיכון של הבנק לסיכון מודל הנו נמוך והבנק פועל למזער את סיכון המודל ככל האפשר תוך שיקולים של עלות אל מול הפחתת הסיכון. הסיבולת לסיכון בבנק נמדדת על פי המתודולוגיה להערכת סיכון מודלים אשר מתייחסת למקורות הסיכון וליחסי הגומלין בין המודלים, וכן על פי איכות תוצאות הכלים לתיקוף מודלים.

כללי

בשנת 2020 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול, ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 301A בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי (להלן - "הוראה 301A"), את מדיניות התגמול של הבנק (להלן - "מדיניות התגמול"), אשר החליפה את מדיניות התגמול הקודמת של הבנק. במסגרת זו, ביום 26 בפברואר 2020 אישרה האסיפה הכללית של הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול והדירקטוריון, את מדיניות התגמול לנושאי משרה, בהתאם להוראות סעיף 267א לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן - "חוק החברות") להוראה 301A ולחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), תשע"ו-2016 (להלן - "חוק התגמול"), אשר החליפה את מדיניות התגמול שאושרה על ידי האסיפה הכללית של הבנק בחודש פברואר 2017. ביום 1 במרץ 2023, אישרה האסיפה הכללית של הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול והדירקטוריון, את מדיניות התגמול לנושאי משרה, בהתאם להוראות סעיף 267א לחוק החברות, להוראה 301A ולחוק התגמול, אשר החליפה את מדיניות התגמול שאושרה על ידי האסיפה הכללית של הבנק בחודש פברואר 2020. (להלן - "מדיניות התגמול לנושאי המשרה"). מדיניות תגמול הינה לכלל עובדי הבנק, לרבות עובדים מרכזיים, וכן כוללת עקרונות למדיניות תגמול קבוצתית, כאשר מדיניות התגמול לנושאי המשרה כפי שאושרה על ידי אסיפת בעלי המניות של הבנק ביום 26 בפברואר 2020 וביום 1 במרץ 2023, מהווה חלק ממנה.

הפיקוח על התגמול ותחולת מדיניות התגמול

הגוף העיקרי המפקח על נושא התגמול הוא ועדת התגמול של הדירקטוריון (להלן - "ועדת התגמול"). הרכב ועדת התגמול וסמכויותיה הינם בהתאם להוראות הקבועות בסעיף 148א לחוק החברות, להוראה 301A ולהוראת נב"ת 301 "הדירקטוריון" (להלן - "הוראה 301"). נכון למועד זה חברי ועדת התגמול הינם: ה"ה רונן הראל (דח"צ לפי חוק החברות; יו"ר), פנינה ביטרמן כהן (דח"צ לפי חוק החברות) ואילן עייש (דח"צ לפי הוראה 301). בהתאם למדיניות התגמול, גם לגופים נוספים בבנק תפקידים בקשר לפיקוח על נושא התגמול, ובכלל אלה חטיבת המשאבים וחטיבת ניהול הסיכונים בבנק.

ועדת התגמול והדירקטוריון נעזרו ביועץ משפטי של משרד עורכי הדין גרוס ושות'.

מדיניות התגמול כוללת כאמור עקרונות למדיניות תגמול קבוצתית ביחס לתאגידים הנשלטים על ידי הבנק.

נושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים נכון לסוף שנת 2022

נכון לסוף שנת 2022, היו בבנק, 24 נושאי משרה בכירה כהגדרתם בהוראה 301A ובכלל זה הדירקטורים, המנהלת הכללית, חברי הנהלת הבנק, קצין הציות ואיסור הלבנת הון ונושאי משרה אחרים (כהגדרת "נושא משרה" בחוק החברות). נכון לסוף שנת 2021 היו בבנק 24 נושאי משרה בכירה כאמור. כמו כן, נכון לסוף שנת 2022, היו בבנק 14 עובדים מרכזיים אחרים, שאינם נושאי משרה בכירה כהגדרתם בהוראה 301A. נכון לסוף שנת 2021 היו בבנק 15 עובדים מרכזיים אחרים כאמור. קבוצת העובדים המרכזיים האמורה כוללת מנהלים המדווחים למנכ"ל או מנהלים מסוימים בלבד המדווחים ישירות למנהל המדווח ישירות למנכ"ל ושלפעילותם עשויה להיות השפעה מהותית על פרופיל הסיכון של הבנק וסך התגמול המשויך להם לא נופל בגדר החריגים בהוראה 301A להגדרת עובד מרכזי.

יצוין כי ישנם מספר עובדים שהתגמול השנתי שלהם עלה על 1.5 מיליון ש"ח בשנת 2021 בעקבות יציאתם לפרישה מוקדמת מרצון באחת מהשנים האמורות וזכאותם לפיצויים מוגדלים בגין סיום העסקה ושנתונים כמותיים לגביהם לא נכללים בגילוי זה.

שיקולים כלליים בקביעת מדיניות התגמול

במדיניות התגמול נקבעו כללים שמטרתם להבטיח כי הסדרי התגמול בבנק יהיו עקביים עם מסגרת ניהול הסיכונים ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק.

השיקולים שהנחו את ועדת התגמול והדירקטוריון באמצע את מדיניות התגמול, בדגש על מדיניות התגמול לנושאי המשרה, הינם, בין היתר, קידום מטרות הבנק, תוכנית העבודה שלו והאסטרטגיה של הבנק בראיה ארוכת טווח ולאור סביבת הבקרה שלו; התרבות הארגונית של הבנק; יצירת תמריצים ראויים, בהתחשב, בין השאר, במדיניות ניהול הסיכונים של הבנק על מנת שאלה לא יעודדו לקיחת סיכונים מעבר לתאבון הסיכון של הבנק; גודל הבנק ואופי פעילותו בשים לב לאופייה המיוחד של המערכת הבנקאית והבנק בתוכה; יצירת איזון ראוי בין מרכיבי תגמול שונים; הגברת תחושת ההזדהות עם הבנק ופעילותו, הגברת שביעות הרצון והמוטיבציה שלהם ושימור לאורך זמן של העובדים המרכזיים האיכותיים בבנק בעלי היכולת להוביל את הבנק להצלחה עסקית ולהתמודדות עם האתגרים העומדים בפניו בהיותו אחד מחמשת הבנקים הגדולים במערכת הבנקאית בישראל.

הסדרי התגמול העיקריים לעובדים שאינם עובדים מרכזיים

מרבית העובדים בבנק מועסקים על פי הסכמים קיבוציים. האמור במדיניות התגמול ביחס לעובדי הבנק המועסקים על פי ההסכמים הקיבוציים בבנק, כפוף להוראות ההסכמים הקיבוציים, בהתאם לאמור בהוראה 301A. ביחס לעובדים שאינם עובדים מרכזיים, מדיניות התגמול קובעת כללים ביחס להענקת תגמול משתנה לעובדי הבנק. הענקת תגמול משתנה מותנית בהתקיימות תנאי סף, שיכללו לפחות תנאי של שיעור תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי המניות של הבנק (להלן - "התשואה להון") וכן גם יחס יעילות ויחס הלימות הון. תנאי הסף ייקבעו על ידי דירקטוריון הבנק, בשים לב לריבית הנהוגה במשק, לתנאי הסף שנקבעו בארבעת התאגידים הבנקאיים הגדולים האחרים במערכת הבנקאית ולתוכניות העבודה של הבנק באותה שנה. תקציב המענק השנתי לעובדים (למעט עובדים שנקבעו בעניינם תכניות תגמול ספציפיות) יקבע על ידי דירקטוריון הבנק, במונחים של מספר משכורות חודשיות בממוצע לכל עובד או במונחים של תקציב כספי כולל, ועד לתקרה שנקבעה במדיניות התגמול, ובהתאם לפרמטרים האמורים לעיל. בכך, הענקת התגמול המשתנה קשורה לביצועי הבנק. תקציב נפרד ייקבע לעובדי מת"ף - מחשוב ותפעול פיננסי בע"מ. יצוין, כי בהתקיים נסיבות מיוחדות, הבנק יהיה רשאי לאשר הענקת מענק שנתי לעובדים, כולם או חלקם, גם אם הבנק לא עמד בתנאי הסף, אולם המענק הממוצע לעובד בנסיבות אלה לא יעלה על תקרה שנקבעה במדיניות התגמול. בנוסף למענק השנתי, הבנק רשאי לאשר תגמול משתנה נוסף לעובדים מצטיינים (לרבות יועצי השקעות), לסניפים ו/או יחידות מצטיינות ו/או בגין הישגים בעבודה. בדרך כלל, תגמולים משתנים נוספים כאמור אינם מיועדים לעובדים שהינם עובדים מרכזיים.

הסדרי התגמול המשתנה העיקריים לעובדים מרכזיים ולנושאי משרה

ככלל, עקרונות המענק שחלים על כל עובדי הבנק חלים גם על העובדים המרכזיים (למעט עובדים מרכזיים שנקבעו בעניינם תוכנית תגמול ספציפית). העובדים המרכזיים מועסקים גם הם ברובם על פי ההסכמים הקיבוציים בבנק. המענק המרבי לעובד מרכזי יחושב במונחי משכורת חודשית. עם זאת, הבנק יהיה רשאי לקבוע כי מענקים לעובדים המרכזיים יוענקו בהתאם לקריטריונים שייקבעו מראש המבוססים, בין היתר, על ביצועי העובד, היחידה העסקית והבנק בכללותו. בשנה שבה לא נקבעו קריטריונים למענק כאמור, יוגבל היקף המענק לעובד מרכזי עד לתקרה שנקבעה של 3 משכורות חודשיות.

בכל הנוגע לנושאי משרה, חלה מדיניות התגמול לנושאי משרה, הקובעת, בין היתר, עקרונות הנוגעים לתגמול הקבוע ולהסדרי סיום העסקה של נושאי המשרה, וכן לעקרונות לתגמול המשתנה לנושאי המשרה.

מדיניות התגמול לנושאי המשרה קובעת הוראות בדבר תנאי סף לתשלום מענקים כאמור וכן הוראות בדבר קביעת היקף המענק השנתי הנגזר, בין היתר, משיעור התשואה להון של הבנק, יחס הלימות הון ויחס יעילות של הבנק. אי עמידה במדדים אלה תביא לכך שלא יוענק תגמול משתנה או כי התגמול המשתנה יהיה נמוך באופן יחסי.

במסגרת מדיניות התגמול לנושאי משרה נקבע כי הבנק יהיה רשאי להעניק לנושאי המשרה (א) מענק שנתי המבוסס על קריטריונים מדידים ("רכיב מדיד") בסך כולל של עד 2 משכורות, המותנה בתנאי סף ואשר היקפו נקבע על בסיס שיעור התשואה להון ויחס יעילות, בכפוף להתאמות, ובחלקו גם על בסיס עמידה בציון KPI איכותיים וכמותיים; ו- (ב) מענק שנתי אישי איכותי, מתוך סל מענקים בהיקף כולל של עד שתי משכורות חודשיות בממוצע לנושא משרה, (בהתאם למדיניות התגמול לנושאי משרה שאושרה באסיפה הכללית בחודש פברואר 2020) ושל עד שתיים ורבע משכורות חודשיות בממוצע לנושא משרה (בהתאם למדיניות התגמול לנושאי משרה שאושרה באסיפה הכללית בחודש מרץ 2023), ואשר היקפו יקבע על יסוד שיקולים שונים, ובכללם שיקולים של ציות לחוקים, לתקנות ולהוראות רגולטוריות ותרומה לארגון. מדיניות התגמול לנושאי משרה כוללת גם אפשרות למענק מיוחד אשר תקציבו מוגבל בהיקפו, גם אם הבנק לא עמד בתנאי הסף. בנוסף, נקבע כי סך כל המענקים בשיקול דעת שיוענקו בגין שנת מענק לנושא משרה יחיד לא יעלה על 3 משכורות של נושא המשרה. ועדת התגמול והדירקטוריון רשאים להעניק למנכ"ל מענק שנתי בסך כספי שלא יעלה על סך של 2 משכורות חודשיות, אם מצאו כי קיימים טעמים מצדיקים זאת, בכפוף לתקרה המותרת לפי סעיף 2(ב) לחוק התגמול. יצוין, כי בהתאם להוראה 301A יו"ר הדירקטוריון אינו זכאי לתגמול משתנה.

תגמול במזומן ותגמול הוני

בהתאם למדיניות התגמול, ככלל, התגמול המשתנה בבנק יוענק במזומן. מדיניות התגמול לנושאי המשרה אינה כוללת הוראות הנוגעות לרכיב תגמול הוני לנושאי משרה.

הסדרי תגמול בקשר לקבוצות עובדים ייחודיות

בהתאם למדיניות התגמול, קיימות תוכניות תגמול ספציפיות לעובדים, לרבות עובדים מרכזיים, אשר התגמול המשתנה בעניינם שונה מעקרונות התגמול המשתנה לקבוצות העובדים השונות. יצוין כי בהתאם לאמור אישרה ועדת התגמול עקרונות תגמול משתנה לעובדים בחדר עסקאות ולעובדים ביונק חברה לנאמנות בע"מ.

מדיניות התגמול מייחדת התייחסות ספציפית לעובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת. התגמול המשתנה של עובדים כאמור נקבע על פי סטנדרטים המתחשבים בחשיבות ורגישות התפקידים המוטלים על פונקציות אלו. התגמול של יחידות כאמור או של עובדים ביחידות כאמור לא יהיו

תלויים בתוצאות העסקיות של התחומים העסקיים שאת פעילותם הם מנטרים, מבקרים או מפקחים. ככלל, עובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת, למעט נושאי המשרה, כפופים להסדרי התגמול החלים על כלל עובדי הבנק (בהתאם לסוג ההעסקה של עובד כאמור). התגמול הקבוע של מרבית העובדים כאמור נגזר מההסכמים הקיבוציים. בהתאם למדיניות התגמול, ובשילוב חטיבת ניהול הסיכונים של הבנק, ניתנה במנגנון הערכת העובדים בבנק התייחסות ייעודית לעובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת ביחידות עסקיות ולתפקודם בתחום זה.

הסדרים נוספים: פריסת המענק; הפחתת סכומי המענק השנתי; השבה

מדיניות התגמול קובעת הסדר לפיו חלק מתשלום המענק השנתי (בכפוף לגובה המענק השנתי) לעובד מרכזי יידחה תוך התניית תשלום המענקים הנדחים בעמידה בתנאים, ומחזקת את ביסוס הרכיב המשתנה על ביצועים בראייה ארוכת טווח בהתאם להוראה 301A, לרבות התאמה בגין ביצועים חלשים.

במסגרת מדיניות התגמול לנושאי משרה, נקבעו הסדרי דחיית המענק השנתי ופריסתו, כך שאם עלה המענק השנתי לעובד מרכזי על 40% מהתגמול הקבוע של העובד בשנת המענק, יידחה 50% מהמענק השנתי ויפרס לשלוש מנות שוות שישולמו בשלוש השנים העוקבות, בכפוף לעמידה בתנאים שנקבעו במדיניות התגמול לנושאי המשרה. במקרה של סיום יחסי עובד מעביד, לא יוקדמו מנות המענק הנדחה בגין השנים הקודמות, והן תמשכנה להיות כפופות להוראות האמורות.

יצוין, כי לפי מדיניות התגמול לנושאי המשרה, ועדת התגמול והדירקטוריון רשאים להפחית מסכומי המענק השנתי, בהתאם לשיקולים שונים כמפורט שם.

גם ביחס לכלל העובדים נקבע במדיניות התגמול כי הדירקטוריון, לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול, רשאי לאשר הפחתת מענקים לעובדים, ככל שנדרש, בין היתר, לצורך שמירה על יציבות הבנק או במקרים שהענקת מענקים כאמור אינה מוצדקת לאור ביצועיים שליליים כגון ירידה בהכנסות וברווחים או אי עמידה ביעדים.

בנוסף, ביחס לעובדים מרכזיים לרבות נושאי המשרה, נקבעו במדיניות התגמול כללי השבה, ולפיהם אם יתברר כי שולם תגמול על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של הבנק, ולאור הצגתם מחדש של הנתונים היה אמור להיות משולם תגמול נמוך מזה ששולם בפועל, יושב התגמול לבנק, עם דרישתו. כמו כן, קיימות הוראות השבה בהתאם להוראה 301A, ובכלל זה קביעת הנסיבות אשר בהתקיימן יושב תגמול שהוענק לנושא משרה או לעובד מרכזי, אופן הפעלת מנגנון ההשבה, תקופת ההשבה והוראות בקשר לפטור מהשבה.

האמצעים המפורטים לעיל, לצד ההסדרים המפורטים לעיל בדבר תקציבי המענקים, קושרים מלכתחילה את היקפי המענקים לביצועי הבנק ואף מאפשרים את התאמת היקפי המענקים בדיעבד לביצועי הבנק.

הסדרי סיום העסקה

בהתאם להוראה 301A, חלק מהתגמולים בגין סיום ההעסקה, המהווה תגמול משתנה, יהיו מותנים בביצועים שנקבעו במדיניות התגמול לנושאי המשרה, חלק מהם יפרס לשלוש שנים נוספות, יותנה באי התקיימותו של אירוע קיצון בבנק ויהיה נתון להפעלת מנגנוני התאמה לביצועים בדיעבד. הסדרי סיום ההעסקה של יתר העובדים המרכזיים בבנק מוסדרים בהסכמים הקיבוציים או בחוזה אישי ואינם כוללים תגמולים בגין סיום ההעסקה מעבר לקבוע בדין או לקבוע בתנאי ההעסקה של כלל עובדי הבנק. ככל שמעת לעת, יבקש הבנק לקבוע תכניות פרישה הכוללות מתן תגמולים בגין סיום ההעסקה מעבר לקבוע בדין לעובדים מרכזיים המועסקים בהסכמים הקיבוציים או לקבוע בתנאי ההעסקה של כלל עובדי הבנק, יובאו תכניות אלה לאישור דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת המלצות בועדת התגמול, וייקבעו הוראות מתאימות, ככל שנדרש, בשים לב להוראת המפקח לעניין תגמולים בגין סיום ההעסקה, ותכניות אלה תיחשבנה כחלק ממדיניות תגמול זו.

תיאור הדרכים שבהן סיכונים קיימים ועתידיים מובאים בחשבון בתהליך התגמול

גורמי ניהול הסיכונים היו מעורבים בפיתוח מנגנון התגמול ולפיכך נבחנו מדדי הסיכון והביצוע המוצעים. במסגרת קביעת מנגנון התגמול והבחינה השנתית בדבר אפקטיביות מדיניות ומנגנון התגמול וידא הבנק כי המנגנון שנקבע עולה בקנה אחד עם תאבון הסיכון של הבנק ואינו מעודד נטילת סיכונים מופרזת, עקבי עם מסגרת ניהול הסיכונים ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק. מדדי הסיכון השונים גם הובאו בחשבון בעת קביעת המדדים הכמותיים לחברי ההנהלה בגין שנת 2022 כפי שאושרו ע"י ועדת התגמול והדירקטוריון. בהתאם למדיניות התגמול לנושאי משרה, קיימים תנאי סף לחלוקת הרכיב המדיד של המענקים כולל עמידה ביחסי הלימות הון רגולטוריים.

הקשר שבין מדדי הסיכון והתגמול; היחס בין התגמול הקבוע לתגמול המשתנה

במסגרת קביעת מנגנון התגמול מוודא הבנק כי המנגנון שנקבע עולה בקנה אחד עם תאבון הסיכון של הבנק ואינו מעודד נטילת סיכונים מופרזים, באופן שיוצר מבנה תמריצים המאזן כראוי בין רכיבי התגמול הקבוע לרכיבי התגמול המשתנה ועקביות עם מסגרת ניהול הסיכונים של הבנק ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק. מדיניות התגמול לוקחת בחשבון את הסיכונים העיקריים של הבנק.

מדדי הסיכון משפיעים על התגמול במספר מובנים עיקריים: תנאי סף לתשלום הרכיב המדיד של המענקים לפי מדיניות התגמול לנושאי המשרה כוללים גם עמידה ביחסי הלימות הון הרגולטוריים; מדדי סיכון מובאים בחשבון בעת קביעת המדדים הכמותיים (KPI's) לפי מדיניות התגמול לנושאי המשרה ומשפיעים על היקף הרכיב המדיד; תשלום הרכיב המדיד של המענקים מושפע מעמידה בשיעור תשואה להון ויחס יעילות רלוונטיים; תשלום מנת מענק נדחית מותנית ביחסי הלימות הון רגולטוריים; ומדדי הסיכון משפיעים גם על אופן התאמת תגמול נדחה בגין סיום ההעסקה הנחשב כתגמול משתנה לפי הוראה 301A.

כמו כן, הרכיב המשתנה מבוסס על תשואה להון, יחס יעילות והלימות הון ונותן משקל לתכנית העבודה השנתית של הבנק, הנקבעת מדי שנה על ידי הדירקטוריון, בין היתר, בהתאם לתיאבון הסיכון העדכני של הבנק. יוטעם, כי תכניות העבודה השנתיות של הבנק נבנות, בין היתר, בשים לב להיקף הסיכונים, לסוגיהם השונים, אשר הבנק מוכן ליטול על עצמו. יעדי התשואה להון ויחס הלימות הון מותאמים אף הם לסיכונים העדכניים ולעלות ההון של הבנק על מנת לתת ביטוי לפרמטרים של שליטה בסיכון.

פריסת התגמול המשתנה והתנאים להענקת מנות נדחות שלו מובילים בנסיבות הקבועות בהוראה 301A להענקת חלק התגמול בפועל במועד מרוחק בזמן ובכך מצמצמים את המוטיבציה לנטילת סיכונים לצורכי השגת מענק בטווח הזמן המידי ומבטיחים שאיפה לביצועים לטווח ארוך. השילוב במדיניות התגמול בין תשואה להון, הלימות הון ויחס יעילות מהווה את השילוב הנכון היוצר תגמול המביא לקידום מטרות הבנק. הוא יוצר תמריצים ראויים תוך שמירה על מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק. יצוין, כי גורמי ניהול הסיכונים, סייעו בגיבוש מנגנוני התגמול, על מנת להבטיח כי המדדים בהם נעשה שימוש במסגרת מנגנוני התגמול עקביים עם יעדי מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק ובכך מבטיחים מנגנוני התגמול אפקטיביים. מהות וסוגי המדדים לא השתנו במהלך השנה האחרונה.

היחס בין התגמול המשתנה המירבי לבין התגמול הקבוע, בהתאם למדיניות התגמול, הינו יחס סביר והולם:

- נקבעה תקרה לרכיב המשתנה המסייעת ביצירת מבנה תמריצים מאוזן, כך שלא יעודדו לקיחת סיכונים מעבר לתאבון הסיכון של הבנק.
- סך התגמול המשתנה לנושאי משרה לפי מדיניות התגמול לנושאי משרה לא יעלה על 40% מסך התגמול הקבוע באותה השנה.
- מדיניות התגמול לנושאי המשרה קובעת כי סכום המענק השנתי (לרבות מענק מיוחד) לנושא משרה לא יעלה על סך של 5 משכורות חודשיות של נושא המשרה, קרי יחס אשר מוטע עוד יותר לטובת התגמול הקבוע.
- לעניין התגמול המשתנה של יתר העובדים המרכזיים נקבעו תקרות במדיניות התגמול כמפורט בסעיף "הסדרי התגמול העיקריים לעובדים מרכזיים" לעיל.
- היחסים המרביים האמורים בין רכיב התגמול הקבוע לרכיב התגמול המשתנה הינם מידתיים ומאוזנים לדעת הבנק, ומאזנים כראוי בין הצורך לעודד את עובדי הבנק להצטיין ובין הצורך לשמור על יציבותו של הבנק.
- בפועל, כפי שניתן לראות בפרק הגילוי הכמותי, היחס בין התגמול הקבוע לתגמול המשתנה בבנק נמוך באופן משמעותי מהיחסים המרביים שנקבעו במדיניות התגמול.

מידע נוסף

לפרטים נוספים בדבר התגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה, בהתאם לאמור בתקנות 21 ו-22 ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידים), תש"ל - 1970, ראה פרק בדבר שכר נושאי משרה בכירה בדוחות הכספיים של הבנק לשנת 2022.

גילוי כמותי

טבלה 1 - תגמול שהוענק במהלך שנת הדיווח (באלפי ש"ח)

א		ב		ג	ד
ליום 31 בדצמבר 2022		ליום 31 בדצמבר 2021		ליום 31 בדצמבר 2021	
סכום התגמול		נושאי משרה בכירה	עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה	עובדים מרכזיים אחרים
תגמול קבוע					
מספר העובדים	24	14	24	15	24
סך תגמול קבוע	30,597	11,039	30,068	11,145	30,068
מזה: מבוסס מזומן	30,597	11,039	30,068	11,145	30,068
מזה: נדחה	-	-	-	-	-
מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	-	-	-	-	-
מזה: נדחה	-	-	-	-	-
מזה: צורות אחרות	-	-	-	-	-
מזה: נדחה	-	-	-	-	-
תגמול משתנה					
מספר העובדים	11	14	10	14	10
סך תגמול משתנה ⁽¹⁾	4,160	1,622	3,476	353	3,476
מזה: מבוסס מזומן	4,160	1,622	3,476	353	3,476
מזה: נדחה	-	-	-	-	-
מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	-	-	-	-	-
מזה: נדחה	-	-	-	-	-
מזה: צורות אחרות	-	-	-	-	-
מזה: נדחה	-	-	-	-	-
סך תגמול	34,757	12,661	33,544	11,498	33,544

טבלה 2 - תשלומים מיוחדים (באלפי ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2022					
בנוסים מובטחים		מענקים בעת החתימה		תשלומי פיצויים	
מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל
-	-	-	-	1	64
-	-	-	-	-	-
נושאי משרה בכירה					
עובדים מרכזיים אחרים					
ליום 31 בדצמבר 2021					
בנוסים מובטחים		מענקים בעת החתימה		תשלומי פיצויים	
מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
נושאי משרה בכירה					
עובדים מרכזיים אחרים					

(1) למרבית העובדים המרכזיים שאינם חברי הנהלת הבנק, גובה המענק השנתי האישי נקבע לאחר מועד אישור הדוחות הכספיים.

טבלה 3 - תגמול נדחה (באלפי ש"ח)

ליום 31 בדצמבר 2022					
ה	ד	ג	ב	א	
הסכום הכולל של התגמול ששולם בשנת הדיווח (paid out)	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות משתמעות בדיעבד	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות מפורשות בדיעבד	מזה: הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה והתגמול המוחזק שחשף להתאמות בדיעבד, מפורשות ו/או משתמעות	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה	
					נושאי משרה בכירה
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
					עובדים מרכזיים
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
-	-	-	-	-	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2021					
ה	ד	ג	ב	א	
הסכום הכולל של התגמול ששולם בשנת הדיווח (paid out)	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות משתמעות בדיעבד	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות מפורשות בדיעבד	מזה: הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה והתגמול המוחזק שחשף להתאמות בדיעבד, מפורשות ו/או משתמעות	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה	
					נושאי משרה בכירה
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
					עובדים מרכזיים
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
-	-	-	-	-	סך הכל

אלי כהן
סמנכ"ל, מנהל סיכונים ראשי

סמדר ברבר-צדיק
מנהל כללי

רון לבקוביץ'
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוח על הסיכונים באינטרנט: 21 במרס, 2023

תוספות

תוספת א' - קשרים בין הדוחות הכספיים לבין סכומים פיקוחיים

ההבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (LI1) במיליוני ש"ח

ליום 31 בדצמבר 2022						LI1
א+ב	ג	ד	ה	ו	ז	
יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו ובהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	כפופים למסגרת איגוח	כפופים למסגרת סיכון שוק	לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון	
נכסים						
מזומנים ופיקדונות בבנקים	57,130	57,130				
ניירות ערך	16,010	15,983		26		
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	12	12				
אשראי לציבור	117,156	117,156				
הפרשה להפסדי אשראי	(1,195)	(113)			(1,082)	
אשראי לציבור, נטו	115,961	117,043				
אשראי לממשלה	866	866				
השקעות בחברות מוחזקות	687	686			96	
בניינים וציוד	902	902				
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	317	317				
נכסים בגין מכשירים נגזרים	2,825	-	2,825	-	2,478	
נכסים אחרים	1,245	1,245			-	
סך נכסים	195,955	194,184	2,825		2,504	(986)
התחייבויות						
פיקדונות הציבור	168,269				168,269	
פיקדונות מבנקים	4,821				4,821	
פיקדונות הממשלה	237				237	
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	-				2,296	
איגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים	4,749					
התחייבויות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים	2,322	2,322		2,270		
התחייבויות אחרות	4,522				4,522	
סך התחייבויות	184,920				180,145	

א+ב	ג	ד	ה	ו	ז
יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו ובהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון
נכסים					
מזומנים ופיקדונות בבנקים	57,370				
ניירות ערך	15,091	14,859		232	
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	845	845			
אשראי לציבור	102,240	102,240			
הפרשה להפסדי אשראי	(1,076)	(162)			(914)
אשראי לציבור, נטו	101,164	102,078			
אשראי לממשלה	811	811			
השקעות בחברות מוחזקות	713	712			96
בניינים וציוד	931	931			
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	300	300			
נכסים בגין מכשירים נגזרים	1,709	-	1,709	-	1,654
נכסים אחרים	1,536	1,536			-
סך נכסים	180,470	179,442	1,709	1,886	(818)
התחייבויות					
פיקדונות הציבור	153,447				153,447
פיקדונות מבנקים	5,144				5,144
פיקדונות הממשלה	960				960
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	-				
איגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים	3,356				907
התחייבויות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים	2,038	2,038		1,853	
התחייבויות אחרות	5,088				5,088
סך התחייבויות	170,033				165,546

הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי (CC2)

הפנית לרכיבי ההון הפיקוחי	31.12.2021 מיליוני ש"ח	31.12.2022 מיליוני ש"ח	
	57,370	57,130	נכסים
	15,091	16,010	מזומנים ופיקדונות בבנקים
			ניירות ערך (*)
13	602	310	* מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאינן עולות על סף ההפחתה
14	5	5	* מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאינן עולות על סף ההפחתה
12	-	-	* מזה: השקעות שאינן במניות של תאגידים בנקאיים וחברות בת שנכחו מההון
	14,484	15,694	* מזה: ניירות ערך אחרים
	845	12	ניירות ערך שנשאלו
	102,240	117,156	אשראי לציבור
	(1,076)	(1,195)	הפרשה להפסדי אשראי *
11	(915)	(1,042)	* מזה הפרשה להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2 (מאזני)
	(161)	(152)	* מזה הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
	101,164	115,961	אשראי לציבור נטו
	811	866	אשראי לממשלה
	713	687	השקעות בחברות כלולות *
15	623	597	* מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שלא הופחתו מההון
5	90	90	* מזה: מוניטין הכלול בהשקעות בחברות כלולות
	931	902	בנינים וציוד
	300	317	נכסים בלתי מוחשיים *
5	6	6	* מזה מוניטין
	294	311	* מזה נכסים בלתי מוחשיים אחרים
	1,709	2,825	נכסים בגין מכשירים נגזרים
	1,536	1,245	נכסים אחרים *
16	617	631	* מזה נכס מס נדחה
7	-	1	* מזה עודף יעודה על עתודה
	919	614	* מזה נכסים אחרים נוספים
	-	-	נכסים מוחזקים למכירה
	180,470	195,955	סך כל הנכסים
			התחייבויות והון
	153,447	168,269	פיקדונות הציבור
	5,144	4,821	פיקדונות מבנקים
	960	237	פיקדונות הממשלה
	3,356	4,749	אגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים *
	2,449	2,453	* מזה כתבי התחייבויות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי
8+9	907	2,296	* מזה כתבי התחייבויות נדחים המוכרים כהון פיקוחי **
8+9	29	-	* מזה: אינם כשירים כהון פיקוחי וכפופים להוראות המעבר
	2,038	2,322	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
6	3	5	* מזה: בגין סיכון האשראי העצמי
	5,088	4,522	התחייבויות אחרות
10	(69)	(110)	* מזה הפרשה להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2 (חוץ מאזני)
	-	-	התחייבויות המוחזקות למכירה
	170,033	184,920	סך כל התחייבויות
	-	-	הון זמני - זכויות שאינן מקנות שליטה
	10,003	10,559	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק *
1	927	927	* מזה: הון מניות רגילות ופרמיה על מניות רגילות
2	9,257	9,935	* מזה: עודפים
3	(181)	(346)	* מזה: רווח אחר כולל מצטבר
	434	476	זכויות שאינן מקנות שליטה *
4	220	265	* מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
	214	210	* מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שלא ניתן לייחס להון הפיקוחי
4	-	-	* נוסף: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
	10,437	11,035	סך כל ההון
	180,470	195,955	סך הכול ההתחייבויות וההון

המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים (LI2) במיליוני ש"ח

ליום 31 בדצמבר 2022					א	ב	ג	ד	ה
פריטים שחלה עליהם					סה"כ	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת איגוח	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון שוק
1	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי U1)	195,955	193,103	-	2,825	27			
2	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי U1)	184,920	193,103	-	2,825	27			
3	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי	195,955	11,100	-	661				
4	סכומים חוץ-מאזניים	43,774	-	-					
5	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2	-	-	-					
6	הבדלים הנגרמים מהפרשות	1,082	1,082	-					
7	התאמות בגין חשיפות נגזרים כולל Netting	(1,171)	-	-	(1,171)				
8	שונות	405	432	-					
9	סכומי החשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות	240,045	205,717	-	2,315	(27)			

ליום 31 בדצמבר 2021					א	ב	ג	ד	ה
פריטים שחלה עליהם					סה"כ	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת איגוח	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון שוק
1	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי U1)	180,470	178,529	-	1,709	232			
2	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי U1)	170,033	178,529	-	1,709	232			
3	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי	180,470	10,361	-	544				
4	סכומים חוץ-מאזניים	41,630	-	-					
5	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2	-	-	-					
6	הבדלים הנגרמים מהפרשות	914	914	-					
7	התאמות בגין חשיפות נגזרים כולל Netting	(1,152)	-	-	(1,152)				
8	שונות	102	334	-					
9	סכומי החשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות	221,964	190,138	-	1,101	(232)			

הבהרות לטבלת ההבדלים בין סכומי החשיפה החשבונאית לסכומי החשיפה הפיקוחית

המכשירים הפיננסיים הנגזרים מתחלקים למכשירים נסחרים, ושאינם נסחרים (נגזרי OTC). מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק שנקבע בשוק העיקרי. כאשר קיימים מספר שווקים בהם נסחר המכשיר, ההערכה נעשתה לפי השוק הפעיל ביותר.

מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הקבוצה בפעילותה השוטפת והלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי וכיו"ב) לדוגמא: ערך נוכחי של תזרים מזומן עתידי המהווה בריבית השוק.

למכשירים פיננסיים נגזרים הנמדדים באמצעות מודלים, מתבצע אימות מחירים בלתי תלוי.

תוספת ב' - איגוח

חשיפות איגוח

נכון ליום 31 בדצמבר 2022 אין בבנק חשיפות איגוח כהגדרתן בהוראות ניהול בנקאי תקין.